

Datum 2014-06-09
Diarienummer 2014-2484-PL

Till miljö- och hälsoskyddsnämndens
sammanträde den 25 juni 2014

Adressat:

Uppsala kommun
Plan- och byggnadsnämnden
753 75 UPPSALA

Yttrande över förslag till detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar, delar av, Uppsala kommun

Remiss från plan- och byggnadsnämnden, dnr. 2012/20212-1. Remisstid: 2014-06-13, förlängd till 2014-06-26.

Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att avge följande yttrande:

1. Förändringarna av kvarteret Högne motverkar de förbättringar av luftkvaliteten som planeras genom kommunstyrelsens åtgärdsprogram för luftkvalitet. Även om normerna klaras, försämras luftkvaliteten påtagligt och marginalerna för att klara normerna blir mycket små.
2. Avsteg upp till 60 dBA för bostäder bör accepteras i det här läget, däremot inte högre. Den reviderade bullerutredningen daterad 2014-06-04 redovisar nivåer på 69 dBA i kvarteret Högne. Planen behöver därför anpassas till de nya uppgifterna och kompletteras med en handlingsplan som säkerställer att trafikbullernivåerna vid fasad inte överstiger 60 dBA.
3. Sammantaget tillstyrker nämnden planförslaget för kvarteret Gunnar och avstyrker förslaget för kvarteret Högne.
4. För vårdboenden med enkelsidiga bostäder ska ljudnivån 55 dBA vid fasad inte överskridas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar om omedelbar justering.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Urban Wästljung
ordförande

Anna Axelsson
chef för miljökontoret

Sammanfattning

Det finns stora skillnader i bullernivåer mellan planen och den reviderade bullerutredning som gjorts. Planen bygger därför på felaktigt underlag. Det står klart att bullret kraftigt överstiger riktvärden utan att några åtgärder för att minska bullret tagits fram.

Aktuellt planförslag innebär en försämrad luftkvalitet i området långt sämre än Sveriges miljö kvalitetsmål. Planen motverkar de förbättringar av luftkvaliteten som planeras genom det av kommunstyrelsen nyligen antagna åtgärdsprogrammet för luftkvalitet.

Nämnden anser sammanfattningsvis att planförslaget rörande kv. Högne i nuvarande utformning inte kan tillstyrkas.

Planområdet är beläget inom Fyrisåns 100-årsflöde och översvämningsrisken behöver hanteras. Nämnden hänvisar till länsstyrelsens rekommendationer.

Bakgrund

Planområdet är beläget mellan Kungsgatan och Kungsängsgatan inom kvarteren Högne och Gunnar. Syftet med detaljplanen är att medge mer och flexibla utnyttjande av kvarteren Högne och Gunnar. I kvarteret Högne förslås en ny byggnad utmed Kungsgatan med vinkel indragen parallellt med parkeringshuset Grimhild. Byggnaden föreslås bli sju våningar, våningarna 5-7 indragna från Kungsgatan. I nybyggnaden föreslås möjligheter till lokaler för vård, centrumverksamheter och bostäder (ej i bottenvåningen). I kvarteret Gunnar föreslås en ny byggnad placerad inne i kvarteret innehållande ett tjugotal lägenheter med plats för förskola i bottenvåningen. För omkringliggande bostadsbyggnader prövas för vissa byggnader en möjlighet att bygga på vindsvåningar.

Bedömning

Trafikbuller

Av trafikbullerutredning utförd av Bjerking AB 2014-02-04 framgår att området utsätts för buller från framför allt trafiken på Kungsgatan. Fasaden mot Kungsgatan beräknas få ekvivalenta ljudnivåer på 65 dBA längst ner och högre upp vid indragen fasad 64 dBA. De maximala ljudnivåerna beräknas till 78 dBA längs ned och vid indragen fasad högre upp 80 dBA.

Nämnden konstaterade att ritningarna i planens bullerutredning skiljde sig från planen. I planen är fasaden på den nya byggnaden i kv. Högne i linje med övriga fasader längs gatan. I bullerutredningens kartor är byggnaden indragen några meter. Efter nämndens påpekande har en ny bullerutredning gjorts (Bjerking 2014-06-04) som visar att de verkliga nivåerna mot Kungsgatan i kvarteret Högne är väsentlig högre än vad som anges i planen. Nivåerna mot Kungsgatan och Samritergränd ligger mellan 63 och 69 dBA. För sådana avsteg föreskriver Boverket att det ska finnas synnerliga skäl.

När trafikbuller överstiger 60 dBA ska enligt Boverkets allmänna råd i första hand åtgärder som till exempel trafikomläggningar, hastighetssänkningar, tystare

vägbeläggning, skärmar och liknande vidtas innan platsen kan anses lämplig. Vid så här höga nivåer bör också alternativa placeringar av husen övervägas. Nämnden ifrågasätter om vikten och den arkitektoniska betydelsen av att skapa en tydlig stadsgata med långa fasader och trängre gator kan betraktas som ett synnerligt skäl. Förutsättningarna för alternativ behöver utredas och redovisas.

Luftkvalitet

Planförslaget innebär att halten av partiklar, PM 10, kommer mycket nära miljökvalitetsnormen. Även halten av kvävedioxid ökar med 35 % enligt utbyggnadsförslaget. I beräkningarna av luftkvaliteten framgår inte om hänsyn tagits till planerad påbyggnad av huset snett emot längs Kungsgatan.

I likhet med bullerutredningen skiljer sig underlaget i beräkningarna från planen. Hur det påverkat beräkningarna behöver kommenteras i planen

Aktuellt planförslag innebär en försämrad luftkvalitet i området långt sämre än Sveriges miljökvalitetsmål. Planen motverkar de förbättringar av luftkvaliteten som planeras genom det av kommunstyrelsen nyligen antagna åtgärdsprogrammet för luftkvalitet.

Sammantagen bedömning ur luft- och bullersynpunkt

Nämnden anser att planförslaget i den del som rör kv. Högne inte kan tillstyrkas. Planförslaget motverkar miljömål för såväl luft- som bullerkvalitet. Det är inte hållbart. Det behövs ett mycket tydligare samspel mellan trafikplanering, miljöeffekter och ny bebyggelse än vad som sker i dag. I det här aktuella fallet ser nämnden att om bebyggelse ska ske i kv. Högne finns två möjligheter:

1. Att bygga längre från gatan och därmed
 - a. öka ventilationen i gaturummet vilket sänker föroreningsnivåerna.
 - b. öka avståndet mellan bullerkälla och bostäder.
2. Att kraftigt reducera trafiken på Kungsgatan i kombination med andra åtgärder.

Hur mycket och i vilka kombinationer det kan ske behöver tas fram i samarbete med sakkunniga på området.

Förskola

Förskoleverksamheten i kv. Gunnar ska dimensioneras så att ytorna blir tillräckliga i förhållande till antalet barn, att lokalerna blir ändamålsenliga för den verksamhet som skall bedrivas, samt att gårdar med goda kvaliteter erbjuds såväl förskoleverksamheten som de boende i området.

Enligt 38 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska en anmälan göras till miljö- och hälsoskyddsmyndigheten minst sex veckor före start av förskola/skola.

Markföroreningar

Markens lämplighet till bostadsändamål måste säkerställas med avseende på förorenad mark. Om förorening påträffas ska underrättelse ske till miljökontoret enligt 10 kap

miljöbalken. Efterbehandling av förorenat område ska anmälas till miljökontoret minst 6 veckor innan den påbörjas enligt 28§ förordningen om miljöfarlig verksamhet.

Översvämningsrisk

Eftersom planområdet är beläget inom Fyrisåns 100-årsflöde finns anledning att redan vid detaljplanearbetet hantera frågan för att ge underlag om möjlig utbyggnad. Nämnden hänvisar till länsstyrelsens rekommendationer.

Dagvatten

I planbeskrivningen står att området kopplas till befintliga dagvattenledningar. En fördröjning bör så långt möjligt ske lokalt inom fastigheten. Hur fördröjningen kan ske och markreservation för magasin bör anges i planen. Byggnadsmaterial som inte medför föroreningar i dagvattnet ska väljas.

Parkering

Det planerade parkeringsgaraget inomhus ska anslutas till oljeavskiljare före överledning till kommunens spillvattennät. Avståndet mellan ett fönster i ett bostadsrum i ett flerbostadshus och en angörings- eller parkeringsplats bör vara minst 15 meter. Kortare avstånd kan vara motiverat för en angöringsplats för rörelsehindrades fordon och till enstaka fönster.

Diarienummer 2012/20212-1

Detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar, delar av, Uppsala kommun

Normalt planförfarande

SAMRÅDSTID från 30 april till 13 juni 2014
--

Handläggare: Owe Gustafsson, telefon: 018-7274766

Planhandlingarna har tagits fram efter underlag från Johan Celsings arkitektkontor AB av Ingvar Blomster/Arcum arkitektkontor ab för Byggherren Diakonistiftelsen Samariterhemmets räkning.

Datum
2014-04-22Diarienummer
PLA 2012-020212

Detaljplan för kv Högne och Gunnar, del av, Uppsala kommun

Normalt planförfarande

SAMRÅDSLISTA

Kommunala lantmäterimyndigheten
Länsstyrelsen

Sakägare och boende inom och utanför planområdet

Enligt fastighetsförteckning

Hyresgästföreningar

Hyresgästföreningen i Uppsala-Knivsta
HUS, Hyresgästföreningen Uppsala Studentbostäder

Kommunala nämnder, förvaltningar m fl

Barn- och ungdomsnämnden
Gatu- och samhällsmiljönämnden
Kommunstyrelsen
Kulturnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Nämnden för hälsa och omsorg
Räddningsnämnden
Socialnämnden för barn och unga
Uppsala kommun skolfastigheter AB
Äldrenämnden

Intresseföreningar och sammanslutningar

Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Uppsala kommun
Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråd
Uppsala Handelsförening
Uppsvenska Handelskammaren
Miljöpartiet
Moderata samlingspartiet

Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet

Föreningen Vårda Uppsala
Sveriges Fastighetsägare Mellansverige

Övriga

Skanova Access AB
Uppsala Stadsnät AB
Uppsala Vatten och Avfall AB
Vattenfall Eldistribution AB
Vattenfall Värme Uppsala AB
Trafikverket Region Öst
Kollektivtrafikförvaltningen ULS
Landstingsservice i Uppsala län
Polismyndigheten i Uppsala
Posten Sverige AB
Upplandsmuseet

Uppsala kristna råd
Uppsala kyrkliga samfällighets fastighetsnämnd

För allmänhetens kännedom

Kommuninformation
Stadsbiblioteket

För kännedom

Sökanden
Kommunalråd: Marlene Burwick, Cecilia Hamenius, Erik Pelling
Politiska partier: Vänsterpartiet, Sverigedemokraterna, Moderata samlingspartiet, Miljöpartiet

Kontoret för samhällsutveckling, Bygglov
Kontoret för samhällsutveckling, GIS/Geodata
Kontoret för samhällsutveckling, Namngivningsnämnden
Plan- och byggnadsnämndens ledamöter

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

HANDLINGAR	1
Samrådshandlingar	1
Övriga handlingar	1
Läshänvisningar	1
Medverkande	1
PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG	2
MILJÖBALKEN (MB)	2
Miljöbalken 3, 4 och 5 kap	2
Miljöbedömning enligt miljöbalken 6 kap	2
Miljöbalkens 7 kap	3
TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN	3
Översiktsplan för Uppsala kommun 2010	3
Detaljplaner inom och utanför planområdet	3
Planuppdrag	4
OMRÅDESFÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR	5
Plandata	5
Allmän områdesbeskrivning	5
Stadsbild	6
Kulturarv	7
Bebyggelse och gestaltning	9
Offentlig och kommersiell service	12
Friytor	12
Tillgänglighet för funktionshindrade	14
Mark och geoteknik	15
Vattenområden	14
Trafik och tillgänglighet	15
Hälsa och säkerhet	16
Teknisk försörjning	18
PLANENS GENOMFÖRANDE	19
Tidplan	19
Tekniska åtgärder	19
Ekonomiska åtgärder	20
PLANENS KONSEKVENSER	20
Nollalternativ	20
Miljöaspekter/stadsbild	20
Sociala aspekter	21
PLANENS FÖRENLIGHET MED ÖVERSIKTSPLAN OCH MILJÖBALKEN	21
Översiktsplan	21
Miljöbalken	22

HANDLINGAR

Samrådshandlingar

Planhandling

- Plankarta med bestämmelser
- Planbeskrivning med illustrationer

Övriga handlingar

Under planarbetet har dessutom följande handlingar upprättats:

- Miljöbedömning steg 1 behovsbedömning
- Fastighetsförteckning*
- Bullerutredning utförd av Bjerking AB daterad 2014-02-04
- Luftkvalité SLB-analys har på uppdrag av Diakonistiftelsen Samariterhemmet i Uppsala genomfört beräkningar för luftföroreningshalter av partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂) vid planerad bebyggelse i kv. Högne och kv. Gunnar rapport LVF 2014:4 daterad mars 2014.
- Kulturhistoriska bedömningar av byggnader och bebyggelsemiljö i kv. Högne och Gunnar utförd av Karl Johan Eklund (september 2013)
- Solstudier utförda av Johan Celsing arkitektkontor AB (mars 2014).

Samrådshandlingarna finns tillgängliga på Kommuninformationen i Stadshuset och stadsbiblioteket. Samtliga handlingar finns att ta del av på Uppsala kommuns webbplats www.uppsala.se. Handlingar markerade med * finns dock inte på webbsidan på grund av PUL (Personuppgiftslagen).

Läshänvisningar

Plankartan är den handling som är juridiskt bindande och anger vad som ska vara allmän plats, kvartersmark, hur bebyggelsen ska regleras m.m. Plankartan ligger till grund för kommande bygglovprövning. Planbeskrivningens syfte är att beskriva områdets förutsättningar och de förändringar som planen innebär. Planbeskrivningen ska vara ett stöd för att kunna tolka plankartan. För beskrivning av planprocessen och var i denna process man befinner sig hänvisas till processpilen på följebrevets baksida.

Medverkande

Detaljplanen har tagits fram av byggherren och dennes konsulter i samarbete med kontoret för samhällsutveckling. Utformningen av kvarteren har föregåtts av parallella uppdrag med fyra arkitektkontors medverkan. Förslaget från Johan Celsing arkitektkontor AB bedömdes bäst motsvara byggherrens behov och krav och utgör därför grund till planförslaget. Illustrationer har gjorts av Johan Celsing arkitektkontor AB. Bullerutredningen har gjorts av Bjerking AB, Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund har genomfört luftkvalitén och en kulturhistorisk utredning "Byggnader och bebyggelsemiljö" har utförts av Karl Johan Eklund.

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Detaljplanens syfte är att pröva en ändring av gällande detaljplan för att medge mer och flexibla utnyttjande av kvarteren Högne och Gunnar. I kvarteret Högne föreslås en ny byggnad utmed Kungsgatan med vinkel indragen parallellt med parkeringshuset Grimhild. Byggnaden är i sju våningar, våningarna 5-7 är indragna från Kungsgatan. I nybyggnaden föreslås möjligheter till lokaler för vård, centrumverksamheter och bostäder (ej bostäder i bottenvåningen).

I kvarteret Gunnar föreslås en ny byggnad placerad inne i kvarteret innehållande ett tjugotal lägenheter med plats för förskola i bottenvåningen. För de omkringliggande bostadsbyggnaderna prövas för vissa byggnader en möjlighet att bygga på vindsvåningar.

MILJÖBALKEN (MB)

Miljöbalken 3, 4 och 5 kap

Planen berör riksintresset för kulturmiljövård, Uppsala stad K 40 A. Planen berör även miljö kvalitetsnormer för luft enligt 5 kap eftersom området ligger vid Kungsgatan som har höga halter av luftföroreningar. Planen berör dessutom miljö kvalitetsnormer för vatten eftersom dagvattnet avleds till Fyrisån.

Miljöbedömning enligt miljöbalken 6 kap

Miljöbalken 6:1 - 6:18 och 6:22 tillämpas om ett genomförande av en detaljplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (EU-direktiv 2001/42 EG). Vid betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning av planen göras under vars process en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. En behovsbedömning utifrån förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, bilaga 2 och 4, görs för att ta ställning till om ett genomförande av en detaljplan kan antas leda till en betydande miljöpåverkan eller inte.

Samlad bedömning av betydande miljöpåverkan

En behovsbedömning, daterad 2014-02-05 har upprättats. Bedömningen visar:

- Stadsbilden kommer att påverkas när kvarteret Högenes nuvarande öppna karaktär mot Kungsgatan bebyggs med hus i sju våningar. Samariterhemmets äldre huvudbyggnad utgör en del av stadens identitet. Planförslaget innebär att de äldre delarna även efter plangenomförandet blir synlig från omgivningen genom att den tillkommande sjuvåningsbebyggelsen trappas av. Gårdsfasaden på den yngre delen av gamla sjukhuset föreslås bli frilagd från senare tillkomna påbyggnader samt återställas i ursprungligt skick.
- Den utschaktade ekonomigården föreslås bli återställd till ursprunglig nivå.
- Kvarteret Högenes gårdar och den befintliga bebyggelse vid Dragarbrunnsgatan kommer att få en tystare miljö då trafikbuller skärmas av med den nya bebyggelsen.
- Buller från Kungsgatan innebär störningar för framtida verksamma och boende i kvarteret Högne. Detta kan minskas genom krav på bebyggelsens utformning.

- Luftkvaliteten är ett problem längs Kungsgatan. SLB-analys har genomfört beräkningar för luftföroreningshalter av partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂) vid planerad bebyggelse. År 2020 beräknas miljö kvalitetsnormen för partiklar, PM 10 klaras för utbyggnadsalternativet. Även kvalitetsnormen för kväveoxid, NO₂ klaras vid föreslagen utbyggnad enligt de beräkningsförutsättningar som nu är kända.
- Planområdet ligger inom område definierat som mark med stor sannolikhet för översvämning under 100-årsflödet vilket kommer att beaktas.
- Ny bebyggelse inne på gården i kvarteret Gunnar kommer att medföra att kvarterets friytor något reduceras men samtidigt koncentreras trafikytorna genom att den befintliga nedfartsrampen föreslås samordnad med den nya bebyggelsen.
-

Plan- och byggnadsnämnden tog beslut om att planen inte leder till betydande miljöpåverkan i samband med beslut om samråd.

Motiverat ställningstagande

Med utgångspunkt i behovsbedömningen är kommunens samlade bedömning att ett genomförande av detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar inte medför betydande miljöpåverkan enligt MB 6:11 och att en miljöbedömning enligt MB 6:11- 6:18 inte krävs. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning och framför i samrådsyttrande daterat 2014-03-06 att planens genomförande utifrån en sammanvägd bedömning inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Miljöbalken 7 kap

Planen ligger inom yttre vattenskyddsområde för kommunens vattentäkter

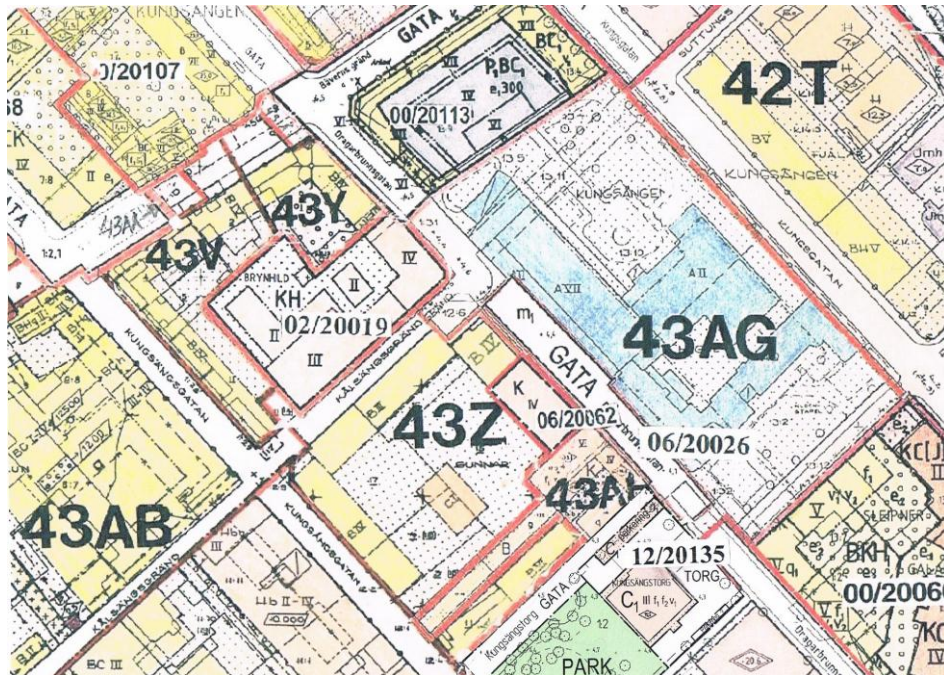
TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN **Översiktsplan för Uppsala kommun 2010**

Planområdet ligger inom den centrala staden. I stadens centrum förutsätts förändringar ske i riktning mot intensivare markanvändning. Kompletteringar ska här göras med hänsyn till platsens karaktär och dess roll i staden och med inriktning att förbättra befintliga eller tillföra nya värden som utifrån innehåll, funktion och utformning berikar omgivningen. Möjligheter till funktionsblandning ska alltid övervägas. Inslaget av bostäder bör öka i de delar där sådana saknas för att stadskärnan ska vara levande och trygg under alla tider på dygnet.

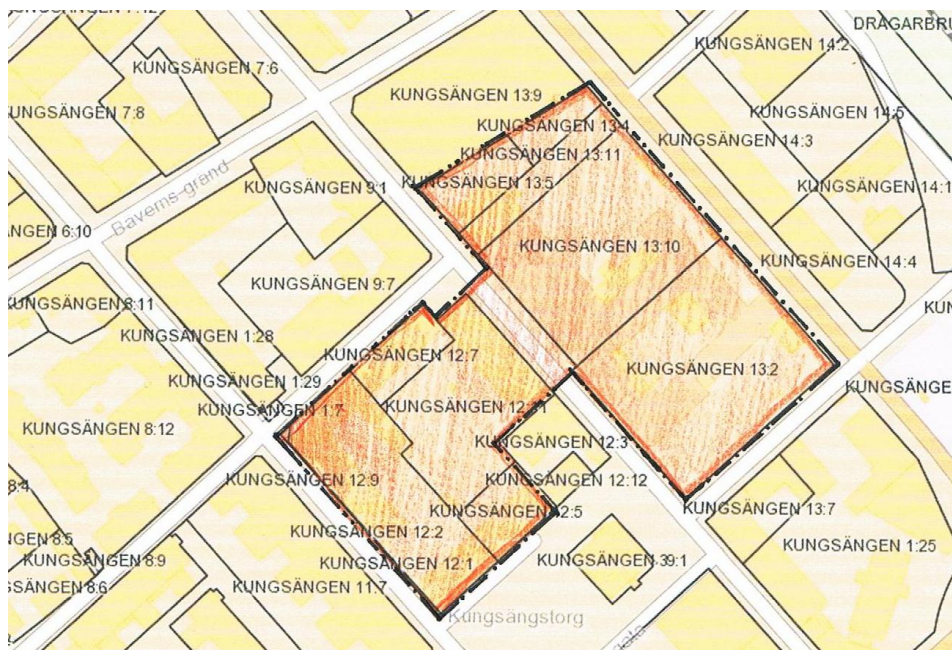
Kvarteren Högne och Gunnar ingår i utvecklingsområdet ”Stadskärnan och innerstaden”. Innerstaden ska kunna expandera med bibehållen tydlig karaktär så att fler verksamheter och boende kan få plats. I befintlig innerstad sker det genom bebyggelsestillskott som stöder stadsliv och skapar verksamhetsutrymme. Målet att få plats med fler bostäder ska upprätthållas utom där det t.ex. av miljöskäl inte är möjligt. Kungsgatan pekas ut som ett stråk med särskilt goda förutsättningar för stadsliv. Att bygga nytt i befintlig miljö, särskilt i kulturhistorisk eller arkitektoniskt värdefull miljö, ställer höga krav på ett kvalitativt förhållningssätt när det gäller utformning och estetik. I samband med nybyggnad eller större ombyggnad i stadskärnan och innerstaden ska lokaler för verksamheter i bottenvåningen säkerställas.

Detaljplaner inom planområdet

För största delen av kv. Gunnar gäller detaljplan 43 Z fastställd 1968-10-24. Den medger bostadsbebyggelse i III-VI våningar. För en del av byggnaderna längs Dragarbrunnsgatan som ägs av Samariterhemmet har detaljplanen ändrats för att medge kontorsändamål inom ramen för ny detaljplan 06/20062. Den detaljplanen vann laga kraft 2007-04-18. För den av Stiftelsen ägda södra delen av kv. Högne gäller detaljplan 43 AG fastställd 1987-09-11. Detaljplanen medger en användning för A= allmänna ändamål. Detaljplan 06/20026 är gällande för del av Dragarbrunnsgatan. Detaljplanen har inneburit en återgång till användningen ”gata” från att i tidigare detaljplan varit park.

Detaljplanesammanställning

Planområde

Planuppdrag

Plan och byggnadsnämnden gav 20 september 2012 kontoret för samhällsutveckling i uppdrag att påbörja detaljplaneläggning med normalt förfarande. I underlaget till beslut gav kontoret för samhällsutveckling följande riktlinjer för fortsatt arbete:

- Att Kungsgatan är ett stadsstråk och stråk med särskilt goda förutsättningar för stadsliv ska beaktas. Bottenvåningarnas innehåll blir särskilt viktigt för att skapa förutsättningar för ett levande gaturum.
- Solstudier av de allmänna platserna i anslutning till planområdet ska göras
- Byggnadshöjderna bör studeras i relation till omkringliggande bebyggelse
- Att trafik och angöring studeras vidare i planarbetet.
- En utredning av luftkvalitet ska göras för att utreda att inte miljökvalitetsnormerna för PM10 – partiklarna påverkas negativt

OMRÅDEFÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

Plandata

Geografiskt läge och areal

Planområdet ligger mellan Kungsgatan och Kungsängsgatan ca 300 meter söder om Resecentrum. Planområdet utgörs av de fastigheterna Kungsängen 12:4, 12:5, 12:7, 12:10, 12:11 samt Kungsängen 13:2, 13:4, 13:5, 13:10 och 13:11 inom kvarteren Högne och Gunnar. Kvarteren avgränsas av Kungsgatan-Samaritergränd- Kungsängstorg- Kungsängsgatan- Kålsängsgränd och Dragarbrunns-gatan (se bild sid 4).

Planområdet omfattar ca 24 800 m².

Markägoförhållanden

Samtliga fastigheter inom planområdet ägs av Diakonistiftelsen Samariterhemmet.

Tidplan

Genomförandetid

Planens genomförandetid är 5 år från det datum planen vinner laga kraft. Motivet till genomförandetiden är att utvecklingen av Uppsalas innerstad har skett mycket snabbt och förväntas fortsätta utvecklas under kommande år.

Allmän områdesbeskrivning

Diakonistiftelsen Samariterhemmets vårdande och sociala arbete har sin bas i

planområdet. Platsen och byggnaderna i kvarteren Högne och Gunnar bildar tillsammans en både historisk och nutida grund för stiftelsens verksamhet. Fastigheterna används för att bedriva följande fem verksamhetsområden.

1. Andlig vård, kyrka, med eget regelbundet gudstjänstliv,
2. Vård & Omsorg, innefattande ett demensboende för 30 personer, ett äldreboende med 50 lägenheter, samt daglig verksamhet för yngre dementa och en mindre hemtjänst/hemvård.
3. Uppsala stadsmission, med ett stort antal olika verksamheter för människor i utsatthet.
4. Hotell & Konferens 30 rum som patienthotell och ca 20 rum för enskilda besökande gäster
5. Förvaltningsavdelning innefattande fastighetsförvaltning och ekonomi.

Uppsala Läns Landsting hyr det ”nya” sjukhuset vid Dragarbrunnsgatan.

Stadsbild

Förutsättningar

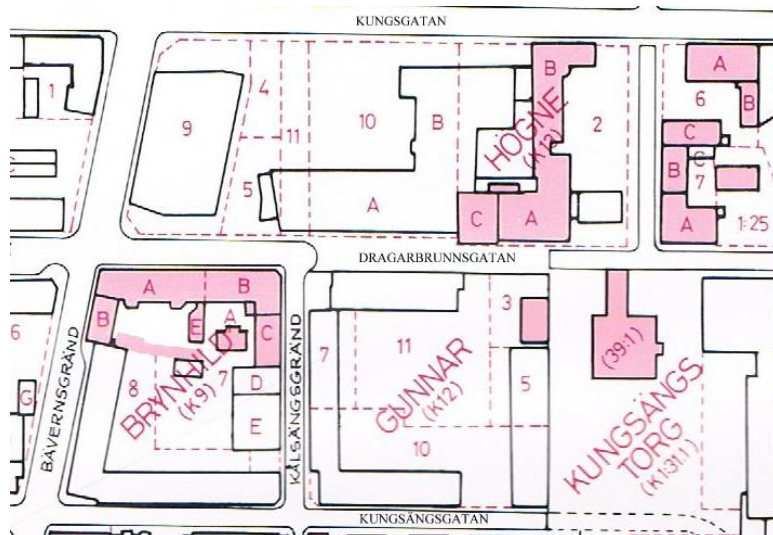
Kvarteret Högnes norra del innehåller ett parkeringshus som under 2000-talet kompletterats och byggts till med bostäder. De mellersta delarna av kvarteret Högne öppnar sig mot Kungsgatan där öppningen sommartid tidigare dominerades av höga almar nu tyvärr drabbade av almsjuka. Kvarterets inre med bilparkering, varuentré och entré till sjukhuset är vintertid väl synligt och saknar innerstadskvaliteter. Dragarbrunnsgatan domineras av det sju våningar höga sjukhuskomplexet från 1970-talets början. Mot Samaritergränd vänder sig Samariterhemmets äldre byggnader.

Kvarteret Gunnar är kringbyggt med bostadshus i 3-6 våningar. Några delar av bottenvåningarna ut mot gatan är utnyttjade för butiksverksamhet. Gården är stor och har delvis fått ge plats för bilparkering.

Förändringar

Diakonistiftelsen Samariterhemmets kvarter Högne och Gunnar föreslås få nya byggnader. Nybyggnaden längs Kungsgatan i kvarteret Högne föreslås få en fasadhöjd vid gatan som är densamma som byggnaderna på motstående sida av Kungsgatan. I ett indraget fasadliv från vån 5-7 reser sig byggnaden till en höjd som sjukhusbyggnaden utmed Dragarbrunnsgatan. Den indragna fasaden bidrar till bättre ljusförhållanden och att Samariterhemmets gavel fortfarande framträder tydligt. Totalt kan enligt upprättade skisser tillkomma ca 10.500 kvm ljus BTA.

I kvarteret Gunnar förändras stadsbilden genom att detaljplanen medger ett nytt bostadshus på gården och att visa byggnader kan byggas till med takvåningar. Mot Kungsängstorg är höjden på bostadshuset sex våningar. Övriga bostadshus föreslås få en höjd på 5 våningar. Totalt tillkommer ca 2500 kvm i det nya huset. Om möjligheterna till takvåningar helt utnyttjas kan ytterligare ca 2500 kvm tillkomma.

Utdrag ur karta i "Uppsalas Byggnader" från 1988.

Inom planområdet finns byggnader av kulturhistoriskt värde:

Kungsängen 13:2 (lilafärgade byggnader är av kulturhistoriskt värde)

Hus A Trevånings sjukhusbyggnad av putsad sten med plåttak. Uppförd enligt ritningar, signerade Göteborg J A Westerberg. Ombyggd enligt ritningar från 1916.

Hus B Fyrvånings sjukhus och bostadsbyggnad med kapellutbyggnad vid Kungsgatan. Uppförd enligt ritningar från 1916 av Carl Bergsten.

Hus C Fyrvånings sjukhusbyggnad uppförd som tillbyggnad till hus A enligt ritningar från 1926 av Carl Bergsten

Övriga byggnader inom planområdet är :

Kungsängen 13:5, 10 och 11 Dragarbrunnsgatan 72

Hus A Sjuvånings sjukhusbyggnad uppförd enligt ritningar av Tage Rosenlind 1966

Hus B Tvåvånings sjukhusbyggnad uppförd i samband med hus A.

Kungsängen 12:5 Sexvåning bostadshus, numera gästhem med brunt fasadtegel uppfört enligt ritningar av Tage Rosenlind 1959.

Kungsängen 12:7 och 11 Dragarbrunnsgatan 69 och Kålsängsgränd 9

Ursprungligen fyrvåning skolbyggnad för vårdskolan m.m. Uppfördes av betong med gult fasadtegel enligt ritningar av Tage Rosenlind 1964.

Kungsängen 12:10 Kungsängsgatan 46-52

Fyrvånings servicehus i betong med gult fasadtegel och plåttak, uppfört för Samariterhemmet enligt ritningar från 1968 av Tage Rosenlind.

I en inventering "Uppsala en växande stad" ingående i det nationella projektet "Det moderna samhällets kulturarv" från 2006 genomförd i samarbete mellan Uppsala kommun, länsstyrelsen och Upplandsmuseet har bebyggelsen på tomt 12:7 och 11 bedömts som "Byggnad med särskilt arkitektoniskt värde från tiden 1951-71". En aktuell bedömning av det kulturhistoriska värdet har genomförts av Karl Johan Eklund (2013). Bedömningen ingår som underlag för planarbetet

Förändringar

Trädgården framför Diakonisshuset och gamla sjukhuset bör restaureras och sambandet med kvarterets norra del återställas dvs. till den nuvarande ned-

grävda ekonomigården. Ekonomigården återställs till ursprunglig nivå. Diakonisshusets norra fasad som idag till vissa delar är förbyggd och gårdsfasaden på den yngre delen av gamla sjukhuset bör friläggas från senare tillkomna påbyggnader och återställas i ursprungligt skick. Trapphallen i gamla sjukhuset bör återställas.

Bebyggelse och gestaltning

Förutsättningar inom kvarteret Högne

Kvarteret Högne inrymmer det första sjukhuset inom planområdet som invigdes 1893. Det ligger i hörnet mot Dragarbrunnsgatan och den parklika förgården längs Samaritergränd. Invid detta hus byggdes år 1918 ett Diakonisshus med kapell. Sjukhuset byggdes om och byggdes till 1927. Invid detta invigdes år 1971 ett nytt sjukhus. Alltsedan dess har sjukvård bedrivits i lokalerna som löpande anpassats efter behov.

Förändringar inom kvarteret Högne

Kvarteret Högenes användningssätt enligt gällande detaljplan är ”A allmänt ändamål”. Detta användningssätt förutsätter statlig eller kommunal verksamhet. Denna beteckning föreslås utgå och ersättas med en flexiblare användning.

För framtiden finns olika vägar att välja för Diakonistiftelsen. Det ena alternativet är ett fortsatt fokus på vård, det andra fokuserar mer på omvandling till bostäder. Alternativet kan komma att utföras i delar och i etapper. Båda alternativen är tämligen lika vad avser byggnadsvolymer vilket har varit utgångspunkten. Detaljplanen har utformats så att den ger flexibilitet i kvarterens och byggnadernas nyttjande. Flexibiliteten, i kombination med högt ställda krav på den arkitektoniska utformningen av tillägg och nybyggnationer, ger en bra möjlighet för framtida utveckling

DCB

Vård, centrumändamål och bostäder. Lokaler för centrumverksamhet ska finnas i bottenvåningen längs Kungsgatan.

v 1

Bostäder medges ej i bottenvåningen mot Kungsgatan

I kvarteret Högne ska den befintliga vårdbyggnaden i 7 våningar tillsammans med nybyggnader kunna utnyttjas för samma ändamål. Idag hyr Uppsala läns Landsting sjukhusbyggnaden från 1971 vilken utnyttjas av olika vårdspecialiteter. Planförslaget medger att byggnaden även i framtiden utnyttjas för vårdfunktioner. Planbeteckningen **D** innefattar all slags vårdverksamhet både offentlig och privat såsom barnavård, ungdomsvård, äldreomsorg, hälsovård, sjukhusvård, psykisk vård m.m.

Verksamhet som bör ligga centralt eller på annat sätt vara lätt att nå för många människor inryms i begreppet *centrum C*. I ändamålet centrum ingår butiker, kontor, bio, bibliotek, teatrar, kyrka, undervisningslokaler, föreningslokaler, restauranger m.m.

Planen medger en nybyggnad i 7 våningar längs Kungsgatan som även den kan vara en vårdbyggnad men där även bostäder **B** medges dock icke i bottenvåningen **v 1**. I kvarterets mitt föreslås en ny genomskiktad byggnadskropp som

blir länk mellan den existerande sjukhusbyggnaden utmed Dragarbrunnsgatan och nybyggnaden utmed Kungsgatan. Denna byggnad kan fungera som en generös huvudentré i kvarterets mitt eller vara en entré till vissa av verksamheterna. I markplan är denna byggnadskropp öppen för passage mellan två gårdar.

Ny byggnad längs Kungsgatan, sedd från söder (ovan) och norr(nedan). Illustrationer av Johan Celsing arkitektkontor AB från parallellt uppdrag nov 2011.

I nu gällande detaljplan har de äldre byggnaderna vid Dragarbrunnsgatan/ Samaritergränd förutom beteckningen A också tillägget q och Q. Den beteckningen föreslås ändrad till enbart q med följande lydelse:

q 1

Särskilt värdefull byggnad som inte får rivas. Byggnadens ursprungliga interiör exteriör ska bevaras. Vård- och underhållsarbeten ska ske med material

och metoder anpassade till byggnadens egenart. Ändringar får göras för åtgärder som behövs för tillgänglighet och brandsäkerhet.

Högsta antal våningar

II,IV,VII

Byggnaderna tillåts vara högst två, fyra eller sju våningar. Nybyggnadens höjd vid Kungsgatan är fyra våningar, densamma som byggnaderna på motstående sida av Kungsgatan. I ett indraget fasadliv reser sig byggnaden i sju våningar till samma höjd som sjukhusbyggnaden utmed Dragarbrunnsgatan. Den förbindande länken på gården föreslås byggas i II vån.

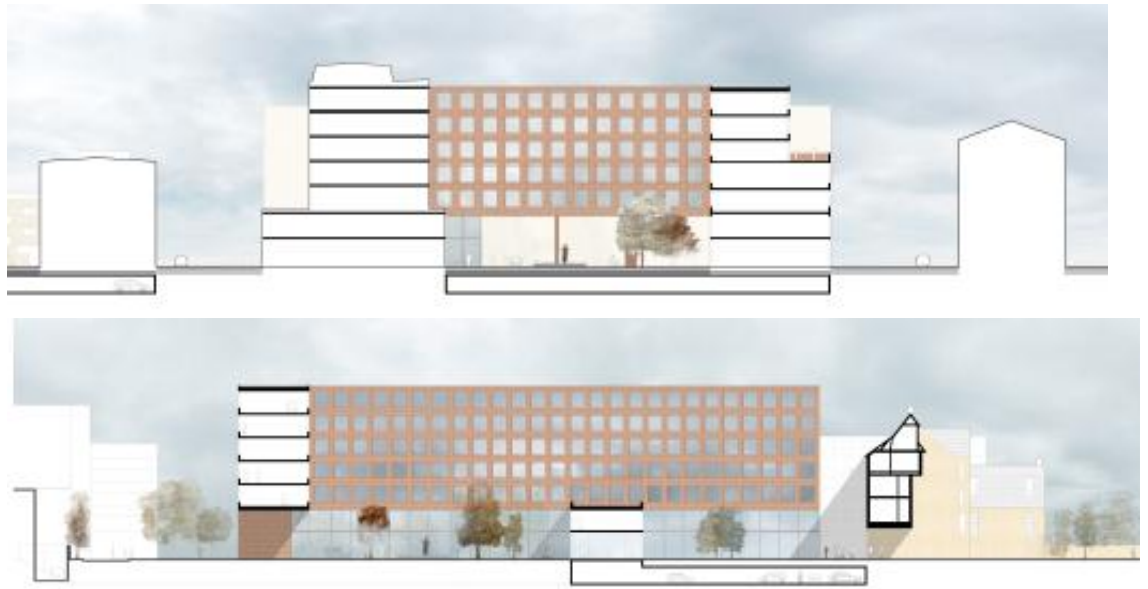

Högsta totalhöjd i meter över nollplanet

Den nya totalhöjden på nybyggnaden vid Kungsgatan föreslås till +30 meter med möjligheter till installationer ovanför detta v 2. Totalhöjden relaterar till befintligt sjukhus

V 2

Hisstorn och trapphus får bryta takfallet och högsta totalhöjd. Byggnadsdelar och installationer ska vara väl integrerade med takets gestaltning.

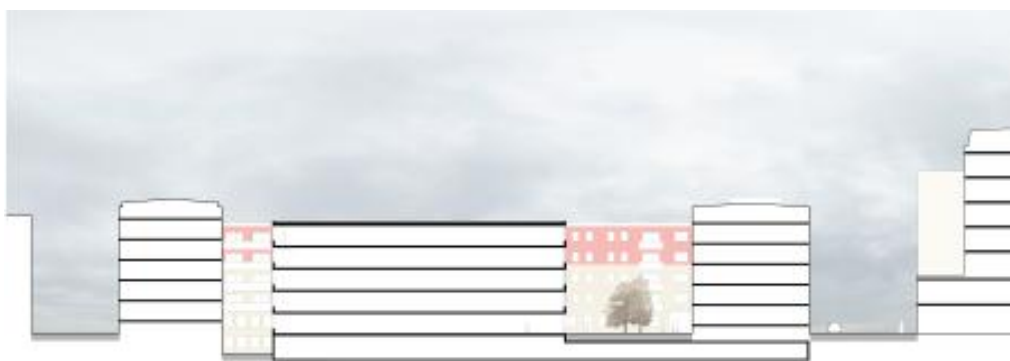
Sektioner från söder (ovan) och från väst (nedan) genom kvarteren Gunnar och Högne. Illustration Johan Celsing arkitektkontor AB.

Förutsättningar inom kvarteret Gunnar

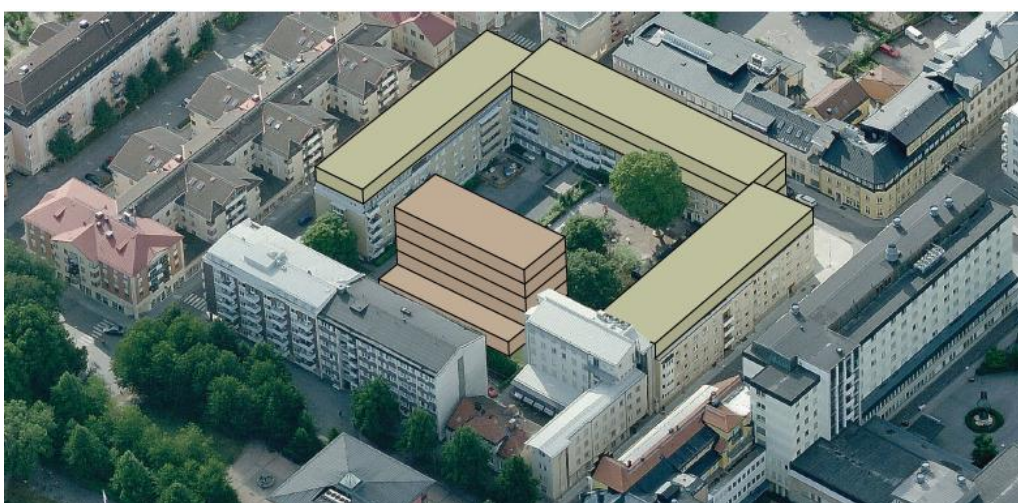
Kvarteret Gunnar inrymmer inom planområdet olika slags boenden, samtliga med stiftelsen som huvudman samt en förskola. Kvarteret innehåller ca 130 små lägenheter samt ett patienthotell som ger plats för 30 boende. Bostadshusen är byggda mellan åren 1960-1970 och är i varierande grad i behov av upprustning.

Förändringar inom kvarteret Gunnar

I kvarteret Gunnar kommer om- och tillbyggnader att vara beroende på de befintliga byggnadernas lämplighet och tekniska status. Planförslaget visar en möjlighet att bygga ett nytt 6 våningars bostadshus med förskola i bottenvåning inne i kvarteret, samt att byggnaden längs Kålsängsgränd kan ersättas av en ny femvåningsbyggnad och att befintliga 4-våningsbyggnader som omger kvarteret medges takpåbyggnader upp till 5 våningar.

Sektion genom gården i kvarteret Gunnar sett ifrån söder (se ovan). Illustration Johan Celsing arkitektkontor AB

Fågelperspektiv över kvarteret Gunnar med schematisk redovisning av tillkommande utbyggnadsvolymer. Illustration Johan Celsing arkitektkontor AB

BCS

Bostäder, centrumändamål och skola

Bestämmelsen gäller befintliga bostadshus i kvarteret Gunnar. Bostadshusen har i varierande grad verksamhetslokaler i bottenvåningen. Detta utnyttjande ska fortsätta även i framtiden och möjligheter att utöka verksamhetslokalerna ska medges. I dag finns förskoleverksamhet i bottenvåningen vid Kålsängsgränd. Detta ska även fortsättningsvis vara möjligt. Samma möjlighet ska medges i det föreslagna nybyggda bostadshuset inne på gården.

I, V,VI

Högsta antal våningar

Bostadshusen får högst vara 5 eller 6 våningar. Våningsantalet relaterar till byggnaderna i omgivningen.

Offentlig och kommersiell service

Förutsättningar

Planområdet ligger centralt läge i Uppsala. Det är nära till offentlig service och kollektivtrafik. Idag finns ett mindre antal affärsverksamheter vid Kungsängsgatan.

Förändringar

I hela planområdet medges i detaljplanebestämmelserna *centrumverksamhet C*. I ändamålet *centrumverksamhet* ingår butiker, kontor, bio, bibliotek, teatrar, kyrka, undervisningslokaler, föreningslokaler, restauranger m.m. Detta möjliggör för en utveckling med levande bottenvåningar i kvarteren.

Friytor

Förutsättningar i kvarteren Högne och Gunnar

I kvarteret Högne finns en serie parkrum av olika karaktär. Där finns också utrymme för lastning och lossning, bilparkering och en entreplats framför nya sjukhuset I kvarteret Gunnar finns utrymme för lek och utevistelse. Dessutom finns entrevägar, en nedfartsramp och garagebyggnader.

Förändringar i kvarteren Högne och Gunnar

Gårdsrummen i kv Högne ska utvecklas. Från den södervända gården framför Samariterhemmet föreslås att man kan röra sig genom den existerande passagen över till den gård som ligger norr om Samariterhemmet. Denna gård ska utvecklas till ett mer trivsamt gårdsrum än idag. Gården föreslås underbyggd med garage och inlastning. Eftersom gården anläggs ovanpå ett bjälklag föreslås vackra beläggningar blandade med växter och blommor. Mot norr öppnar sig en tredje gård där bilar kan angöra från området söder om parkeringshuset Grimhild. Denna gård nås via en ny bred portik. Gården som nu har blivit skärmd från den hårt trafikerade Kungsgatan har i sydvästläge möjligheter till en skyddad uteservering. Avsikten är att skapa en sekvens av varierade gårdsrum som i olika grad kan användas av besökare, boende, patienter eller personal som vill ”komma sig ut”.

Den nya gården i kv Högne sedd ifrån norr med ryggen mot parkeringsanläggningen Grimhild. Illustration Johan Celsing arkitektkontor AB.

I kvarteret Gunnar förtydligas gränsen mellan den körbara södra delen av gården och den gröna norra delen. Den södra delen blir entrétorg och angöringsplats för det nya bostadshuset. Torget beläggs med en vacker beläggning. Den gröna delen av gården är mer avskild och samnyttjas av boende och förskolor. Ett fullt utbyggt garage i källaren ger parkeringsplatser till kvarteret. Rampen till det befintliga garaget föreslås tas bort. Infart sker då via det nya garaget.

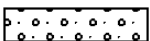

Den norra inre gården i kv. Högne med den låga förbindelsebyggnaden, sedd från norr. Bakom skymtar Samariterhemmets äldre byggnaderna. Illustration Johan Celsing arkitektkontor.

Planen gör det möjligt uppföra mindre enstaka komplementbyggnader i en våning på gårdarna.

Marken får endast bebyggas med enstaka mindre komplementbyggnader i en våning

Marken får byggas under med planterbart bjälklag.

Tillgänglighet för funktionshindrade

Ny byggnad ska enligt lag utformas så att den är tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga. Tillgängligheten prövas vid bygglov och tekniskt samråd.

Tillbyggnader eller ändringar av befintliga byggnader ska enligt lag utformas så att de är tillgängliga och användbara av personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. Vid prövning ska hänsyn tas till befintliga förutsättningar och att det utförs på sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värden inte skadas av enskilda förändringar.

Befintliga byggnader dit allmänheten har tillträde ska tillgängliggöras enligt lag avseende ”Enkelt avhjälpna hinder” för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, om det inte skulle innebära att byggnadernas kulturhistoriska värden skadas av enskilda förändringar. Inom området finns endast mindre nivåskillnader varför förutsättningarna för att uppnå tillgänglighet är goda.

Mark och geoteknik

Nybyggandet inom kvarteren kräver pålning. Lerlagret ökar ju närmare man kommer Fyrisån. Angränsande fastighet i kv. Högne (parkeringshuset Grimhild) har stödpålning ner till 28-30 meter. Geotekniska undersökningar krävs innan nybyggnad kan ske inom kvarteren Högne och Gunnar.

Vattenområden

Planområdet ligger inom den yttre zonen för vattenskyddsområdet för dricksvatten. Detta innebär att dispens skall sökas hos Länsstyrelsen för markarbeten djupare än till 1 meter över högsta grundvattenyta, att markarbeten inte får leda bort grundvatten eller sänka grundvattennivån samt att avloppsledningar för hushållspillvatten och tillhörande brunnar ska vara täta.

Översvämningsrisk

Planområdet ligger inom område definierat som mark med stor sannolikhet för översvämning under 100-årsflödet, detta ska beaktas i bygglovprövningen. Elanläggningar som kan ta skada av översvämningar ska förläggas över översvämningsnivån eller i vattensäkert rum.

Markföroreningar

Bägge fastigheterna har inventerats enl. MIFO- metodiken (förorenade område) och fått klassen 3. Detta på grund av att det tidigare fanns tryckeri och elektromekanisk verkstad i kv. Högne och bilvårdsanläggning och verkstad i kv. Gunnar. Det har även funnits en nedgrävd cistern i kv. Högne. Dock bedöms de flesta markföroreningarna ha grävts bort i samband att bostäderna byggdes.

Trafik och tillgänglighet

Gatunät och trafikflöden

Förutsättningar

Planområdet gränsar i öster till Kungsgatan dvs. infarten till Uppsala centrum. Antalet fordon idag är ca 10 000 per veckomedeldygn (vdt). Dragarbrunnsgatan som går genom planområdet har under senare år ändrat karaktär. Gatan är idag öppen för genomgående biltrafik på de cyklande och gåendes villkor. Antalet fordon är ca 2000-3000 vdt. Kungsängsgatan har en roll som lokalgata och fördelar trafik till kvarteren i området. Kålsängsgränd i nordväst är enkelriktad i västlig riktning. Gång- och cykelvägnätet i den centrala staden är väl utbyggt. Det är därför enkelt att ta sig till och från kvarteren både till fots och med cykel. Cykelparkering finns på gårdarna.

Förändringar

Detaljplanens utbyggnadsmöjligheter berör inte vägnätets utformning men medger att fler personer kommer att besöka och bo inom planområdet. De nya förutsättningarna inryms i tillgänglig kapacitet och utformning. Dragarbrunnsgatans del inom planområdet förändras ej

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken kommer inte att påverkas av genomförandet av projektet. Tillgången till kollektiva färdmedel är mycket god. Planområdet ligger intill ett stomlinjestråk. Det är endast cirka 300 meter till Resecentrum.

Parkering, angöring, utfart

Förutsättningar

Möjlighet till parkering finns idag inne i kv. Högne. Det intilliggande parkeringshuset Grimhild och gatuparkering på Dragarbrunnsgatan/Kålsängsgränd ger parkeringsmöjlighet för besökande till vårdinrättningarna. Kvarteret Högne nås idag för in- och utfart via Dragarbrunnsgatan. Varuförsörjning till sjukhuset sker via interna vägar inne i kvarteret.

I kv. Gunnar finns 6 enskilda garage och 6 garageplatser under tak. En infart till garage tillhörande fastigheten Kungsängen 13:3 sker via servitut över fastigheterna Kungsängen 13:5, 13:6 och 13:10. Infarten till kvarteret Gunnar sker från Kungsängsgatan.

Förändringar

Befintligt gatunät kommer inte att påverkas av genomförandet av detaljplanen. In- och utfart till kvarteret Högne föreslås huvudsakligen ske via Dragarbrunnsgatan. Varuförsörjningen sker i markplanet och i en underbyggd garageanläggning. Parkeringsbehovet för kvarteret Högne tillgodoses i ett underbyggt garage. Infart till garaget förläggs mellan parkeringshuset Grimhilds södra fasad och den planerade nybyggnaden. Parkeringskällaren ger plats för ca 75 platser.

Generellt bör gälla att stadens gatunät där det är möjligt bibehåller och återtar sitt äldre historiska rutnät. Utrymme lämnas för den forna Kålsängsgränd mellan Dragarbrunnsgatan och Kungsgatan inom kv. Högne. Detaljplanen utesluter inte en framtida in- eller utfart där tidigare Kålsängsgränd var ansluten mot Kungsgatan.

Ett fullt utbyggt garage i källaren under det nybyggda bostadshuset i kv. Gunnar tillgodoser behovet av parkeringsplatser i kvarteret. Rampen till det befintliga garaget tillhörande fastigheten Dragarbrunn12:2 föreslås bli ersatt. Infart sker då via det nya garaget.

Hälsa och säkerhet

Förutsättningar

Buller

Planområdet östra del ligger intill Kungsgatan vars trafik ger upphov till buller. Antalet fordon idag är ca 10 000 per veckomedeldygn (vdt). Dragarbrunnsgatan som går genom planområdet har under senare år ändrat karaktär. Antalet fordon är ca 2000-3000 vdt. Kv. Gunnar har inga bullernivåer som avviker från ”normal” nivå i innerstaden.

Luftkvalitet och luftföroreningar

I Uppsala tätort har normerna för partiklar, PM10 samt kvävedioxid överskridits under flera år längs några gator i centrum däribland Kungsgatan. Både halten av partiklar och kvävedioxid överskred miljö kvalitetsnormen 2008. Plan-

området ligger utmed Kungsgatan som redan idag är belastad med trafik som resulterar i luftföroreningar.

Solinstrålning

Befintliga gårdar är stora och solinstrålningen är god i förhållande till sitt innerstadsläge.

Förändringar

Störningsskydd mot buller

Trafikberäkningar med prognos för 2020-2030 visar på ca 10.000-11.000 fordon per veckomedeldygn (vdt). En ljuddämpad sida för bostäder måste åstadkommas där ljudnivåerna är högst 50 dB(A) (<45 dB(A) ska eftersträvas).

Bullret får inte överstiga 70 dB(A) maximalnivå vid fasad på den ljuddämpade sidan. Läget centralt i staden och längs ett kollektivtrafikstråk motiverar avsteg från riktlinjerna enligt Boverkets allmänna råd.

Dessa bullerutsatta bostäder ska ha tillgång till en uteplats, privat eller gemensam, på ljuddämpad sida i nära anslutning till bostaden. På uteplatsen ska ljudnivåerna inte överstiga 70 dB(A) maximalnivå.

Bjerking har i en rapport daterad 2014-02-04 undersökt möjligheten att bygga bostäder inom planområdet. Bjerking har valt att använda 15000 f/d på Kungsgatan som ingångsvärde vad avser trafikbelastningen. Bjerking anser sig vilja vara på ”säkra sidan” men kommunens prognoser ligger på 12000 f/d.

Kommentaren i rapporten är att det i kv. Gunnar inte finns några hinder ur ljudsynpunkt. I kv. Högne är tillbyggnaden mot Kungsgatan väldigt utsatt för buller. Med planlösning där minst hälften av boningsrummen är orienterade mot bullerdämpad sida uppfylls riktvärden för ljuddämpad sida. Balkonger mot gården uppfyller 50 dBA ekvivalent och 70 dBA maximal ljudnivå. Enkelsidiga lägenheter mot Kungsgatan ska undvikas.

Tillbyggnad mot Grimhild har ekvivalenta nivåer under 55 dBA, vilket uppfyller Boverkets krav på bostäder. Balkonger däremot skulle inte uppfylla kraven eftersom maxnivåer uppgår till 72 dBA. Endast balkonger längst bort från Kungsgatan skulle uppfylla kraven.

m 1

Där bullernivåer överstiger 55 dBA ekvivalent nivå utanför fasad (frifältsvärde) ska byggnader utformas så att:

-Minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet är vända mot tyst eller ljuddämpad sida med högst 50 dBA ekvivalent nivå (45 dBA ska eftersträvas) och högst 70 dBA maximal nivå utanför fönster (frifältsvärde).

-Varje bostad har tillgång till en uteplats, privat eller gemensam, på tyst eller ljuddämpad sida (enligt ovan) i nära anslutning till bostaden.

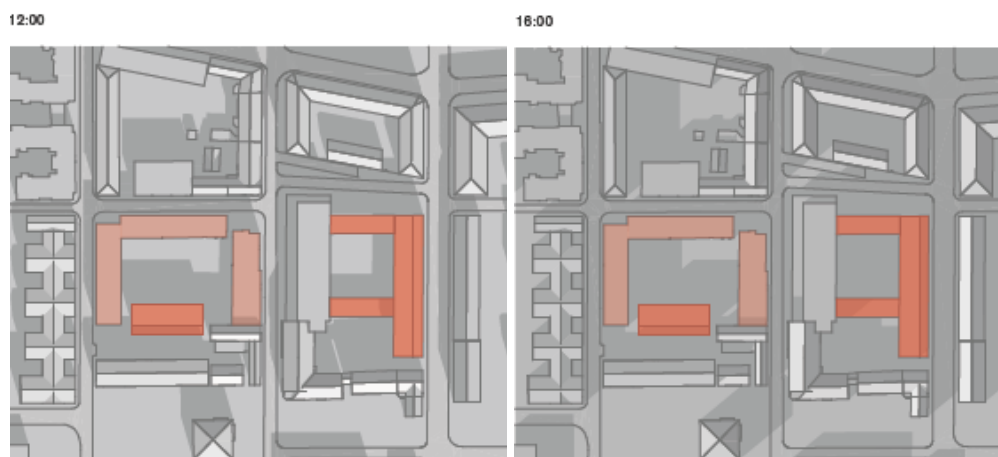
Bestämmelsen syftar till att skapa en god boendemiljö i området, både vid vistelse inomhus och vid utevistelse på bostadsgården.

Solinstrålning

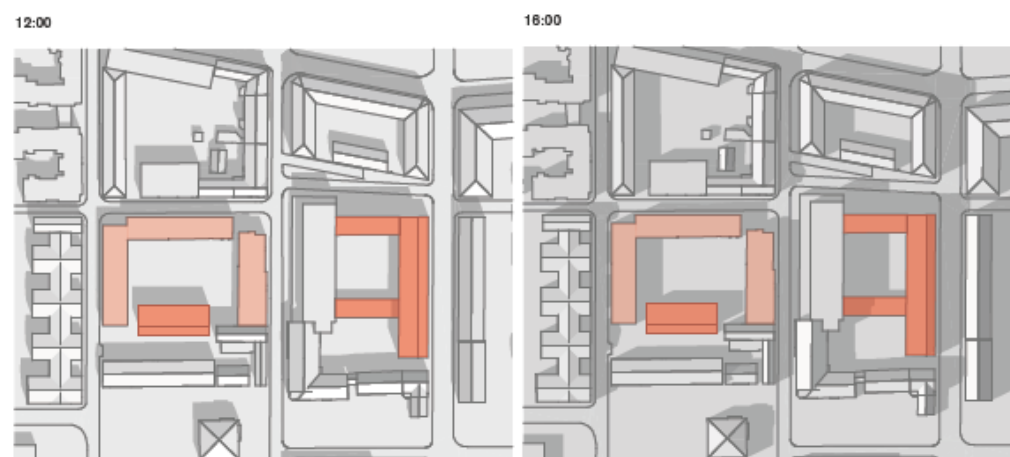
Genomförd solstudie, se nedan, visar att föreslagen bebyggelse vid Kungsgatan skuggar den befintliga bebyggelsen på andra sidan Kungsgatan under sen eftermiddag och kväll. För att begränsa skuggningen har husets övre tre våningar

dragits in från gatulivet och takhöjden begränsats till att inte överstiga det befintliga sjukhusets takfot.

I kvarteret Gunnar blir gården i högre grad skuggad när nytt hus tillkommer på gården. Förhållandena bedöms dock acceptabla.

Vår- och höstsolståndet 20 mars respektive 20 september kl 1200 och kl 1600

Sommarsolståndet 21 juni kl 1200 och 1600

■ Höjda befintliga byggnader ■ Nya byggnader Johan Celsing Arkitektkontor
14/09/17

Teknisk försörjning

VA och dagvatten

Planområdet ingår i verksamhetsområdet för den allmänna VA-anläggningen. Den föreslagna bebyggelsen kan kopplas till befintligt nät.

Avfall

Renhållningsfordon ska kunna angöra från de allmänna gatorna utan backningsrörelser och inom ramarna för arbetsmiljöverkets föreskrifter. Planen ger utrymme för detta genom att hämtningsställen placeras utmed anöringsvägar.

El

Elledningar finns i omkringliggande gator.

Värme

Fjärrvärmeledningar finns omkring planområdet och den nya bebyggelsen kan anslutas till dessa.

Tele och bredband

Ledningar för tele och bredband finns inom området. Den nya bebyggelsen kan anslutas.

PLANENS GENOMFÖRANDE

Organisatoriska åtgärder

Tidplan

Planarbetet bedrivs med målsättningen att planen ska antas under hösten 2014. Projektets genomförande bedöms kunna påbörjas med byggstart tidigast hösten 2016.

Ansvarsfördelning

Byggherren ansvarar för genomförandet av anläggningar på kvarteretsmark

Tekniska åtgärder

Utredningar inför bygglovprövning/bygganmälan

Byggherren bekostar de utredningar som är nödvändiga för bygglovprövningen.

Byggskedet

En riskanalys som omfattar besiktning av grannfastigheterna bör göras innan byggstart. Den bekostas av byggherren. Om riskanalysen påvisar risk för vibrationsstörningar ligger det i byggherrens eget intresse att vidta åtgärder mot byggrelaterade skador.

Ledningar

Ledningsägare inom planområdet enligt ledningskollen 2014-02-05

- *Uppsala kommun gatubelysning har ledningar och en belysningscentral inom kv Högne*
- *Ett avtalsservitut gällande en värmecentral finns inom i Kungsängen 12:5*
- *Ett avtalsservitut gällande vattenledning m.m. finns inom fastigheten Kungsängen 12:11*
- *Inom fastigheterna Kungsängen 13:5 och 13:11 finns avtalsservitut gällande en transformatorstation*
- *Vattenfall AB har fjärrvärme och fjärrkylaledning som berör kv Högne*

Byggherren skall kontakta de berörda ledningsägarna i god tid. Utsättning av befintliga kablar skall begäras innan arbetena sätts igång. Befintliga anläggningar måste hållas tillgängliga för berörda ledningsägare under byggtiden.

Arkeologi

Byggherren bekostar de arkeologiska utredningar som är nödvändiga.

Ekonomiska åtgärder

Planekonomi

Planen bedöms vara ekonomiskt genomförbar. Byggherren bär det ekonomiska ansvaret för genomförandet av anläggningar på kvartersmark.

Ledningar

Kostnaderna för flytt av ledningar och transformatorstation regleras av separat avtal mellan fastighetsägare och ledningsägare.

Fastighetsrättsliga åtgärder

Konsekvenser för fastigheter inom området

Fastigheten Kungsängen 12:3 har servitutsrätt belastande Kungsängen 12:10. Servitutet möjliggör nedfart till källargarage. Servitutet bör omformuleras för att möjliggöra en flyttning av nedfartsrampen till garage under nybyggt bostadshus.

PLANENS KONSEKVENSER

Nollalternativ

Ett nollalternativ innebär att befintlig detaljplan skulle gälla. Det skulle innebära att byggrätten inom del av kvarteren Gunnar och Högne inte utökas och därmed att inget tillskott av nya lägenheter tillkommer inom kvarteren. Behovet av fler centralt belägna hyresrätter kommer att kvarstå.

Miljöaspekter/ Stadsbild

Det finns förutsättningar för att stadsbilden med nybyggandet skulle påverkas positivt mot en mer stadslig utformning mot Kungsgatan och att Dragarbrunnsgatan skulle tillföras nytt liv i detta avsnitt genom nya tydliga entréer.

Kulturarv

Riksintresset Uppsala stad kommer inte att påverkas av genomförandet av detaljplanen.

Mark och vatten

Förordnandet om vattenskyddsområde ska efterlevas i genomförandet av projektet.

Resurshushållning

Planområdet är lokaliserat i de centrala delarna av Uppsala. Kollektivtrafiken är mycket god. Planområdet ligger intill ett stomlinjestråk och det är ca 200 meter till centralstationen. Befintliga system för VA, el, värme, tele och bredband kan användas. Detta ger förutsättningar för god resurshushållning.

Hälsa och säkerhet

Den bullerutredning som gjorts visar att avsteg från riktlinjerna enligt Boverkets allmänna råd måste tillämpas inom planområdet. Med planens krav på ljuddämpad sida finns förutsättning för att uppnå god ljudmiljö.

Kungsgatan har sedan lång tid uppmärksammats för problem med luftkvaliteten. Den nya huskroppen som planeras i kv. Högne längs den sydvästra sidan av Kungsgatan gör att utvädringen av luftföroreningar blir sämre i förhållande till ett nollalternativ. Halten av partiklar, PM10 (36:e högsta dygnsmedelvärde), kommer enligt beräkningarna att öka med ca 50 %, från ca 25-30 µg/m³ till ca 40-45 µg/m³ (motsvarande normvärde är 50 µg/m³). Halten av kvävedioxid, NO₂ (8:e högsta dygnsmedelvärde) kommer därmed enligt beräkningarna att öka med ca 35 %, från ca 30-35 µg/m³ till ca 40-45 µg/m³ (motsvarande normvärde är 60 µg/m³). Bakom den planerade byggnaden kommer däremot luften att förbättras i jämförelse med nollalternativet.

I kv. Gunnar kommer inte den nya bebyggelsen att påverka gaturummens utformning varför halterna kommer att vara desamma som i nollalternativet. Halterna av partiklar PM10 där är i urban bakgrunds nivå, vilket innebär ca 20-22 µg/m³. Även för kvävedioxid är halterna där i bakgrunds nivå, ca 20 µg/m³.

Sociala aspekter

Trygghet

En tillbyggnad av bostäder och verksamheter innebär en ökad rörelse av människor i området vilket möjliggör tryggare passage för cyklister och fotgängare.

Säkerhet

Tillgänglighet

Närheten till god kollektivtrafik och bra gång- och cykelbanor ger hög tillgänglighet. Samtliga nya lägenheter får tillgång till hiss.

Barnperspektiv

Detaljplanen ger möjlighet till en god utemiljö med en solbelyst, bullerskyddad och bilfri bostadsgård. Hur gården utformas i detalj, styrs inte i planen. Det är nära till förskolor och skolor.

Upplåtelseformer

Aktuellt projekt innebär att andelen hyresrätter i stadsdelen utökas, upplåtelseformen styrs dock inte i detaljplanen.

Mötesplatser/Stadsliv

Fler bostäder och verksamheter innebär att fler människor rör sig i området vilket bidrar till ett ökat stadsliv och större underlag för service. Detaljplanen möjliggör lokaler för centrumverksamhet

PLANENS FÖRENLIGHET MED ÖVERSIKTSPLAN OCH MILJÖBALKEN

Översiktsplan

Planförslaget bedöms överensstämma med översiktsplanens intentioner. Enligt översiktsplanen ska innerstaden kunna expandera med bibehållen tydlig karaktär så att fler verksamheter och boende kan få plats. I befintlig innerstad sker

det genom bebyggelsestillskott som stöder stadsliv och tillskapar verksamhetsutrymme.

Miljöbalken

Planförslaget bedöms vara i överensstämmelse med miljöbalken 3 kap 1 § avseendemarkanvändningens lämplighet med hänsyn till beskaffenhet och läge, föreliggande behov och en från allmän synpunkt god hushållning. Planförslaget berör riksintresse för kulturmiljön. I beskrivningen av riksintresset nämns att Kungsgatan under 1880-talet fick en särskild roll som plats för samling och samvaro.

Planförslaget bedöms vara förenligt med miljöbalkens kapitel 3.

Planförslaget berör miljö kvalitetsnormerna för luft enligt miljöbalkens kapitel 5. Luftkvalitetsutredningen visar dock på att miljö kvalitetsnormerna klaras vid planerade områden och där människor förväntas vistas.

Planen berör även miljö kvalitetsnormer för Fyrisån eftersom det bedöms ske en marginellt ökad dagvattenavrinning från planområdet. Fyrisån påverkas inte negativt och planförslaget bedöms därmed vara förenligt med miljöbalkens kapitel 5.

Planförslaget berör yttre vattenskyddsområde enligt miljöbalken kap 7. Under förutsättning att gällande föreskrifter följs bedöms det inte ske någon negativ påverkan.

KONTORET FÖR SAMHÄLLSUTVECKLING

Uppsala i april 2014

Ulla-Britt Wickström
Planeringschef

Owe Gustafsson
Planingenjör

Beslutad av plan- och byggnadsnämnden för:

- samråd
- granskning
- antagande
- laga kraft

2014-04-10

BETECKNINGAR

Fastighetsgränser m.m.

- Fastighetsgräns
- Rättighetsdel (Serv=servitut, ga:=gemenskapsanläggning)
- Ledningsrätt

Gränser enligt detaljplan

- Användningsgräns sammanfallande med fastighetsgräns
- Användningsgräns övriga fall
- Egenskapsgräns

Byggnader m.m.

- Byggnader (geo.inmätt och fotogr.kart.)

Övrigt

- Staket
- Häck
- Stödmur
- Mur ytter
- Kantsten
- Vägkant
- Gång- och cykelväg
- Slänt
- Trappa
- Träd
- Stolpe
- Fornlämning

Höjdförhållanden

- 0 Höjdkurva
- + 0.0 Markhöjd

Koordinatsystem:

SWEREF 99 18 00 / RH2000 i höjd

Underlag:

Primärkartan

Upprättad i februari 2014

Kontoret för samhällsutveckling

Inger Högberg
Karttekniker

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar.
Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.
Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Detaljplanegräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARKOMRÅDEN

Allmän plats

LOKALGATA Lokalgata

Kvartersmark

BCS Bostäder, centrum och skola

DCB Vård, centrum och bostäder. Lokaler för centrumverksamhet ska finnas i bottenvåningen mot Kungsgatan.

BEGRÄNSNING AV MARKENS BEBYGGANDE

Marken får endast bebyggas med enstaka mindre komplementbyggnader i en våning.

Marken får byggas under med planterbart bjälklag.

UTFORMNING

I, II, IV, V, VII Högsta antal våningar

V₁ Bostäder medges ej i bottenvåningen mot Kungsgatan.

V₂ Hisstorn och trapphus får bryta takfallet och högsta totalhöjd.
Byggnadsdelar och installationer ska vara väl integrerade med takets gestaltning.

HÖJD PÅ BYGGNADER

+0,0 Högsta totalhöjd i meter över nollplanet

SKYDDSBESTÄMMELSE

Q₁ Byggnaden får inte rivras. Byggnadens ursprungliga interiör och exteriör ska bevaras. Vård- och underhållsarbeten ska ske med material och metoder anpassade till byggandes egenart. Ändringar får göras för åtgärder som behövs för tillgänglighet och brandsäkerhet.

SKYDD MOT STÖRNINGAR

m₁ Där bullernivåer överstiger 55 dBA ekvivalent nivå utanför fasad (frifältsvärde) ska byggnader utformas så att:
-minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet är vända mot tyst eller ljuddämpad sida med högst 50 dBA ekvivalent nivå (45 dBA ska eftersträvas) och högst 70 dBA maximalnivå utanför fönster (frifältsvärde).
-varje bostad har tillgång till en uteplats, privat eller gemensam, på tyst eller ljuddämpad sida (enligt ovan) i nära anslutning till bostaden.

ILLUSTRATIONER OCH HÄNVISNINGAR

V₁ Hänvisningspil, pilen pekar på bestämmelseområdet.

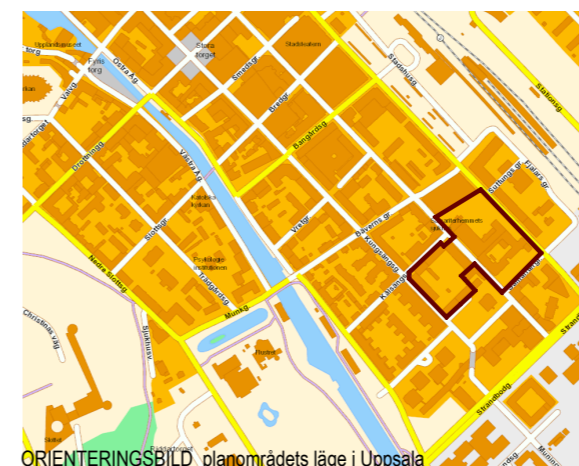
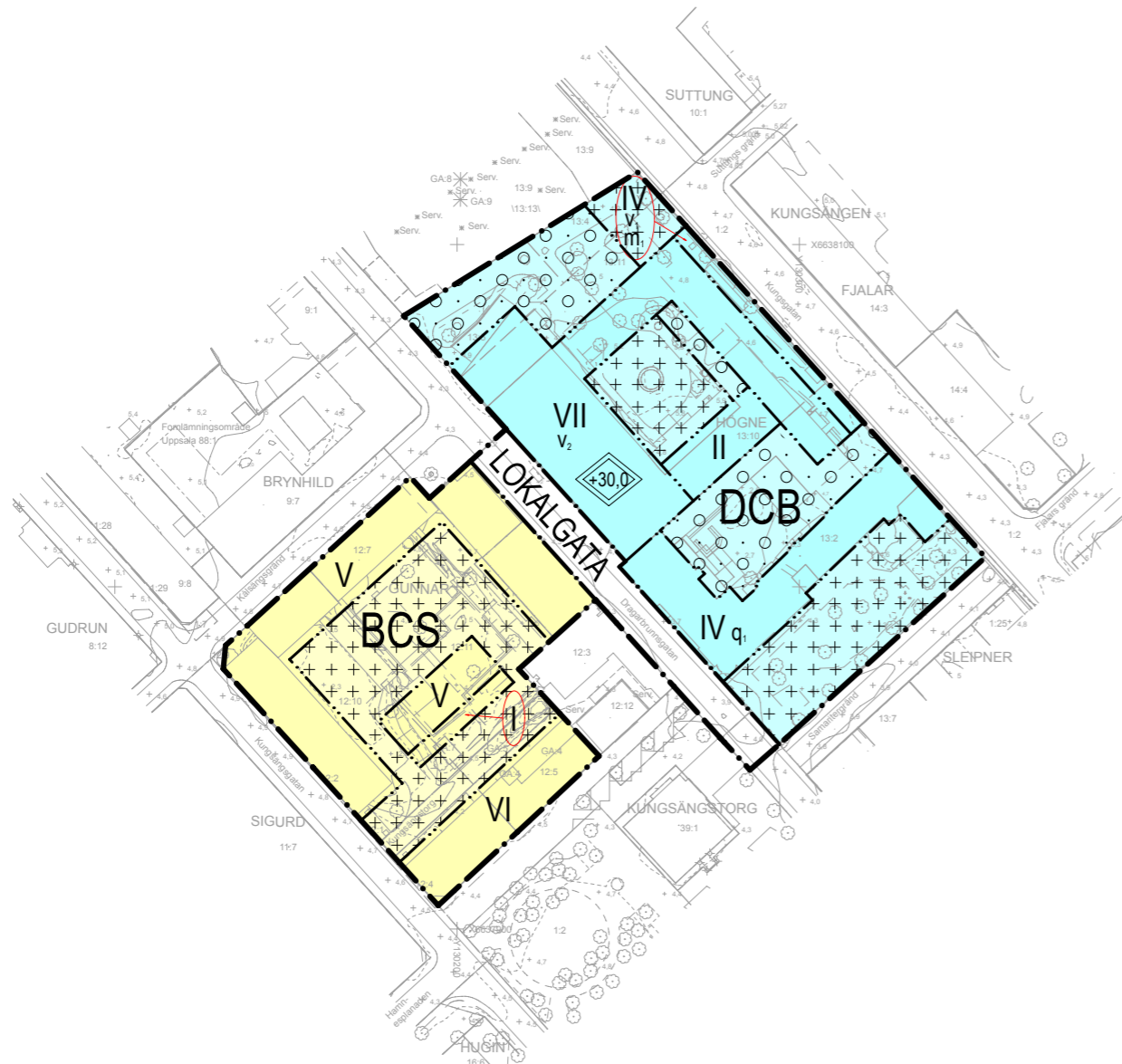
ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetiden är 5 år från den dag planen vinner laga kraft.

UPPLYSNINGAR

Vid planens framtagande har normalt planförfarande tillämpats.

Planhandlingarna har tagits fram efter underlag från Johan Celsing arkitektkontor AB av Ingvar Blomster/Arcum arkitektkontor ab för byggherrens Diakonistiftelsen Samariterhemmets räkning.

ORIENTERINGSBILD planområdets läge i Uppsala

0 10 20 30 40 50 100 200 m

SKALA 1:2000 (A3)

Uppsala Samråd
KOMMUN

Detaljplan för
kv:n Högne och Gunnar,
delar av

Upprättad i april 2014

Ulla-Britt Wickström
Planeringschef

Owe Gustafsson
Planingenjör

Beslutsdatum	Instans
Samråd 2014-04-10	PBN
Granskning 2014-04-10	PBN
Antagande	PBN
Laga kraft	

Till planen hör:
Plankarta
Planbeskrivning

diarienum: 2012/20212-1

Handläggare:
Owe GustafssonDatum:
2014-02-05Diarienummer:
2012-20212-1

Miljöbedömning; Steg 1 - Behovsbedömning

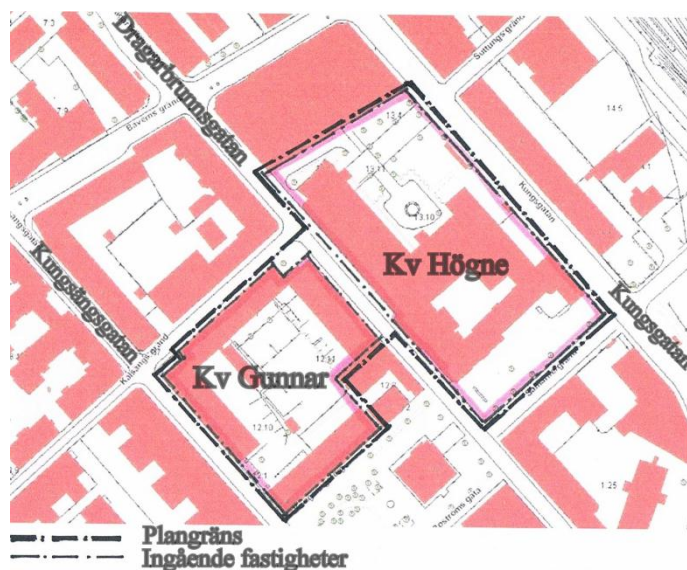
Detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar , delar av

BEHOVSBEDÖMNING FÖR MILJÖBEDÖMNING

För att kommunen ska kunna ta ställning till om en detaljplan medför risk för betydande miljöpåverkan eller inte görs en behovsbedömning utifrån förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Kommunens checklista för behovsbedömningar utgår från förordningens bilagor 2 och 4 och har utgjort underlag för nedanstående bedömning. Startmöte och samråd med kommunens plangrupp hölls den 12 mars 2013.

PLANEN

Syftet med planläggningen är att möjliggöra för Diakonistiftelsen Samariterhemmet att komplettera bebyggelsen inom delar av kvarteren Gunnar och Högne samtidigt som det allmänna användningssättet i kv. Högne ersätts med flexibla användningssätt såsom vård, kontor och bostäder. Bostadsändamålet ska även fortsättningsvis att dominera i kv. Gunnar.

Planområdet

Plan- och byggnadsnämnden

Postadress: Uppsala kommun, kontoret för samhällsutveckling • 753 75 UPPSALA •

Besöksadress: Stadshuset, Vaksalagatan 15

Telefon: +46 18 - 727 00 00 • Fax: +46 18 - 727 46 61 • E-post: plan-byggnadsnamnden@ uppsala.se

www.uppsala.se

Inom kvarteret Högnes södra del finns idag Samariterhemmets äldre kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen. Den bebyggelsen föreslås få skyddsbestämmelser. Den befintliga modernare sjukhusbyggnaden längs Dragarbrunnsgatan föreslås att förutom vård kunna ge plats för bostäder och kontor. De låga delarna av sjukhuset som vetter mot Kungsgatan ersätts med en ny byggnad. Den nya byggnaden bildar tillsammans med sjukhuset ett nytt stadskvarter. Nybyggnaden placeras med fasadliv i linje med fastigheterna norr om kvarteret. Nybyggnadens höjd vid gatan är densamma som byggnaderna på motstående sida av Kungsgatan. I ett indraget fasadliv reser sig byggnaden till en höjd som sjukhusbyggnaden utmed Dragarbrunnsgatan. Den indragna fasaden bidrar även till att Samariterhemmets gavel fortfarande framträder resligt. Byggnaden kan utföras som en vård- och omsorgsbyggnad som kan länkas samman med det existerande sjukhuset. Byggnaden kan också utföras som ett bostadshus med balkonger, terrasser och sovrum mot en tyst sida mot gården i väster.

Den föreslagna nya byggnaden längs Kungsgatan sedd norrifrån

Illustration Johan Celsing arkitektkontor AB

I kvarteret Gunnar är syftet att komplettera med ett nytt bostadshus inne på kvarterets gård. De befintliga bostadsbyggnaderna som omger kvarteret förslås – förutom de som ligger mot Kungsängstorg - få byggas på/nybyggas upp till 5-6 våningars höjd, dvs 1-3 våningar högre än dagens byggnader

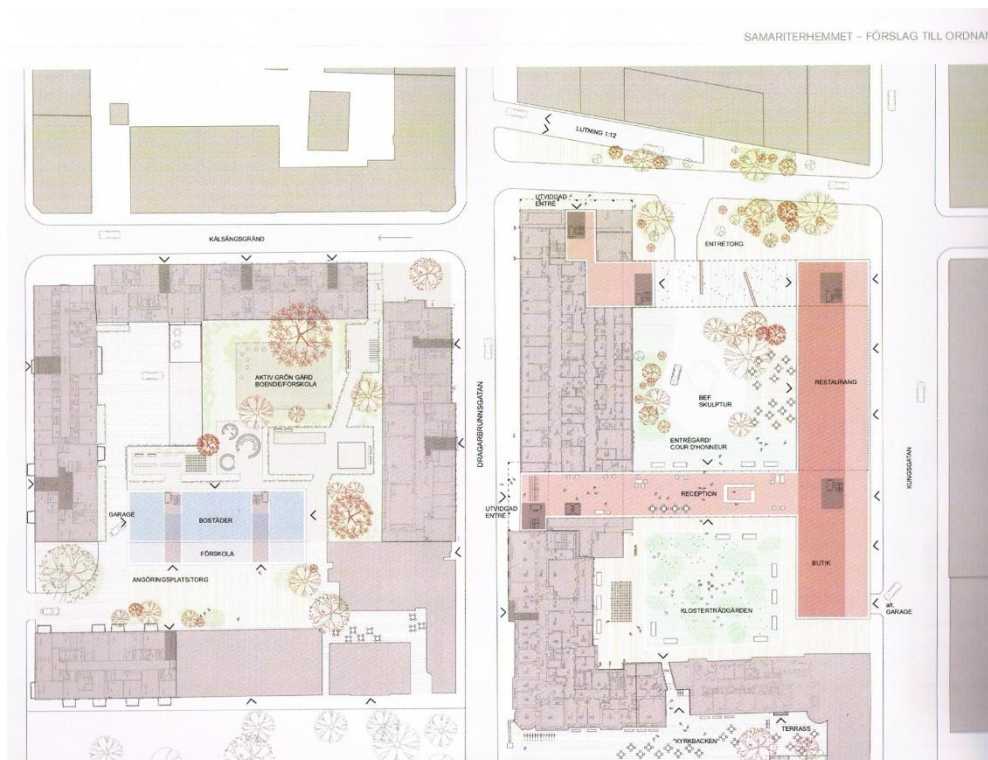

Illustration av tänkt bebyggelse upprättad av Johan Celsing arkitektkontor AB
Frågan om ev. anslutning från fastigheten till Kungsgatan kommer att utredas ytterligare under planarbetet.

PLATSEN

Nuvarande markanvändning och planläge

Kvarteren Högne och Gunnar ligger inom den historiska stadens gränser dvs. omfattas av den stadsplan som Drottning Kristina lät upprätta 1643. Området kring kvarteren representerar det borgerliga Uppsala och präglades av handel, hantverk och industri. Efter 1950 har området i det närmaste genomgått en total förändring. De gamla industri- och hantverksbyggnaderna har fått lämna plats för stora bostads- och kontorskomplex. Det mest framträdande är byggnader för Länsstyrelsen, Livsmedelsverket och det numera avvecklade kontoret för Riksbanken där idag Uppsala Auktionskammare finns.

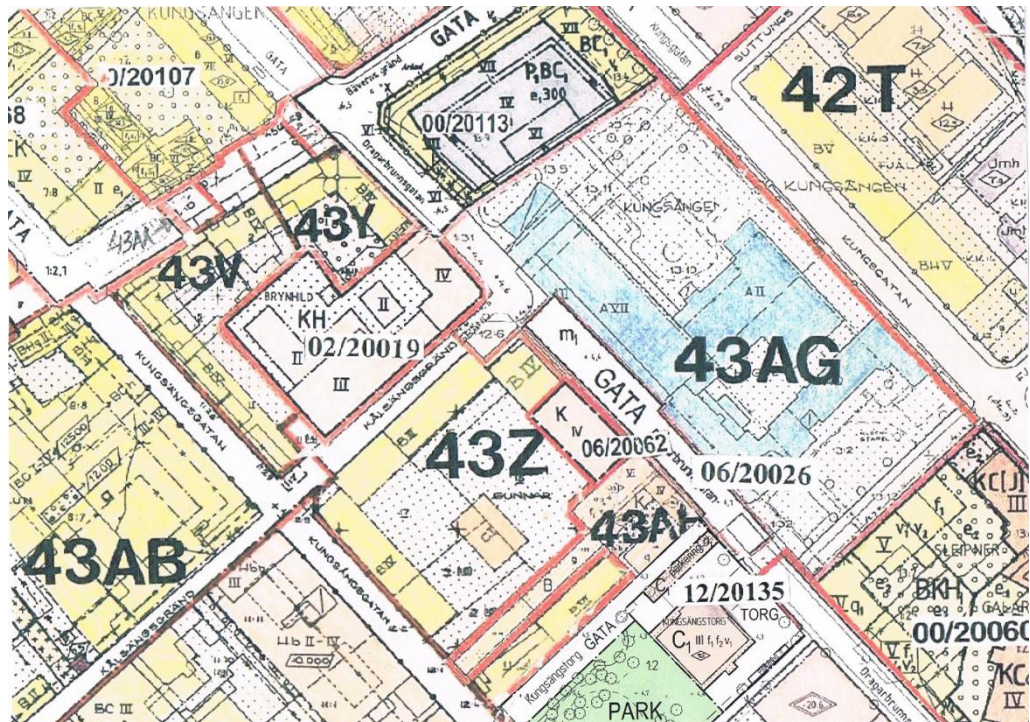
I samband med byggandet av Samariterhemmets nya sjukhusbyggnaden på 1960-talet tillkom också ett p-garage "Grimhild". Genom försäljning från stiftelsen och en ny detaljplan från år 2002 har detta p-garage byggts in och innehåller nu i en yttre krans även ca 100 lägenheter i bostadsrättsform med lokaler i bottenvåningen. I samband med bygget av sjukhuset och p-garaget försvann en del av gatunätet i stadsplanen från 1643. Kålsängsgränds anslutning till Kungsgatan togs bort och kvarteren Grimhild och Högne slogs samman.

För att utveckla stadskärnan pågår sedan 2005 ett samarbete kring Dragarbrunnsgatan och dess omkringliggande fastigheters utformning. Stadskärnans möjlighet till utvidgning är grundläggande för om staden ska kunna fortsätta att vara allas attraktiva vardagsrum. I staden ska människor kunna mötas i en trygg och inspirerande miljö. I samarbetet mellan kommunen och Vi i Stan AB har en studie kring möjligheterna till stadsutveckling kring Dragarbrunnsgatan tagits fram; kallad "Vision Dragarbrunn". Genomförandet har nu pågått några

år och detta har inneburit att Dragarbrunnsgatan i hela sin längd från S:t Olofsgatan till Strandbodgatan är möjlig att utnyttja för, gång-, cykel- och fordonstrafik. Att höja värdet på stadsmiljön samtidigt som förutsättningarna för nyetableringar av verksamheter underlättas är ett viktigt led i arbetet med att förstora stadskärnan.

Genom ombyggnaden av p-garaget Grimhild har butiker och verksamheter tillkommit i gatuplanet söder om Bävrens gränd.

En fortsatt utveckling av staden med en attraktiv gatumiljö ingår i ambitionerna i Översiktsplan för Uppsala 2010. Planområdet ligger enligt översiktsplanen 2010 inom den så kallade stadsväven. Inom stadsväven förutsätts förändringar ske i riktning mot intensivare markanvändning. Kompletteringar ska här göras med hänsyn till platsens karaktär och dess roll i staden och med inriktning att förbättra befintliga eller tillföra nya värden som utifrån innehåll, funktion och utformning berikar omgivningen. Möjligheter till funktionsblandning ska alltid övervägas. Inslaget av bostäder bör öka i de delar där sådana saknas för att stadskärnan ska vara levande och trygg under alla tider på dygnet.

Sammanställning av gällande detaljplaner

För den av Stiftelsen ägda södra delen av kv. **Högne** gäller detaljplan **43 AG** fastställd 1987-09-11. Detaljplanen medger en användning för A= allmänna ändamål. Samariterhemmets äldre bebyggelse har skyddsbestämmelser.

Detaljplan **06/20026** är gällande för del av Dragarbrunnsgatan. Detaljplanen har inneburit en återgång till användningen "gata" från att i tidigare detaljplan varit park.

För största delen av kv. **Gunnar** gäller detaljplan **43 Z** fastställd 1968-10-24. Den medger bostadsbebyggelse i III-VI våningar.

För en del av byggnaderna längs Dragarbrunnsgatan som ägs av Samariterhemmet har på senare tid bostadsändamålet ändrats till kontorsändamål inom ramen för ny detaljplan **06/20062**. Den detaljplanen vann laga kraft 2007-04-18.

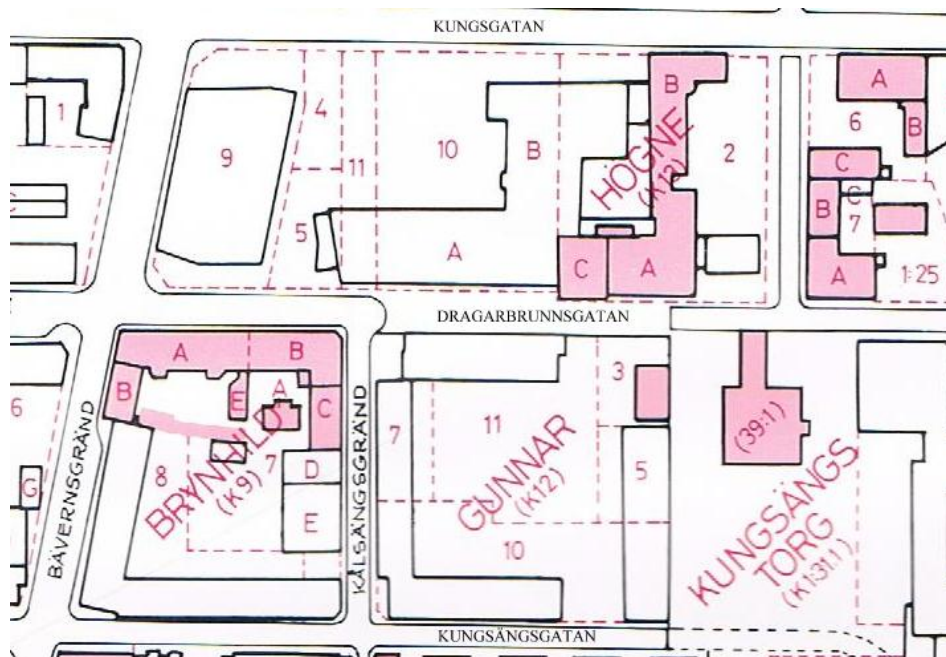
I detaljplan **43 AH** – fastställd 1993-04-06 - regleras bebyggelsen på Svenska kyrkans tomt och detaljplan **00/20113** fastställd 2004-10-12 reglerar ombyggnaden av parkeringshuset Grimhild till en kombination av garage, handel och bostäder.

Kungsängstorg med fd Riksbankshuset nu Uppsala Auktionskammare har nyligen erhållit ny detaljplan **12/20135** som inneburit att tidigare delar av park ersatts med gata och torg och att byggnaden fått beteckningen ”centrumverksamhet”.

Stadsbild/ landskapsbild

Kulturarv

Uppsala kommuns kulturförvaltning utgav 1988 en inventering av bebyggelsen i innerstaden. Inventeringen presenterades i en bok ”Uppsalas Byggnader”.

Utdrag ur karta i ”Uppsalas Byggnader” från 1988.

Tomt 13:2 (lilafärgade byggnader är av kulturhistoriskt värde)

Hus A Trevånings sjukhusbyggnad av putsad sten med plåttak. Uppförd enligt ritningar, signerade Göteborg J A Westerberg. Ombyggd enligt ritningar från 1916.

Hus B Fyrvånings sjukhus och bostadsbyggnad med kapellutbyggnad vid Kungsgatan. Uppförd enligt ritningar från 1916 av Carl Bergsten.

Hus C Fyrvånings sjukhusbyggnad uppförd som tillbyggnad till hus A enligt ritningar från 1926 av Carl Bergsten

Tomt nr 13:5, 10 och 11 Dragarbrunnsgatan 72

Hus A Sjuvånings sjukhusbyggnad uppförd enligt ritningar av Tage Rosenlind 1966

Hus B Tvåvånings sjukhusbyggnad uppförd i samband med hus A.

Tomt 12:5 Sexvåning bostadshus, numera gästhem med brunt fasadtegel uppfört enligt ritningar av Tage Rosenlind 1959.

Tomt 12:7 och 11 Dragarbrunnsgatan 69 och Kålsängsgränd 9

Ursprungligen fyravåning skolbyggnad för vårdskolan m.m. Uppfördes av betong med gult fasadtegel enligt ritningar av Tage Rosenlind 1964.

Tomt 12:10 Kungsängsgatan 46-52

Fyravånings servicehus i betong med gult fasadtegel och plåttak, uppfört för Samariterhemmet enligt ritningar från 1968 av Tage Rosenlind.

I en inventering ingående i det nationella projektet "Det moderna samhällets kulturarv" från 2006 med namnet "Uppsala en växande stad" har bebyggelsen på tomt 12:7 och 11 bedömts som "Byggnad med särskilt arkitektoniskt värde från tiden 1951-71".

Inför planläggning har genomförts en bedömning av det kulturhistoriska värdet i byggnader och bebyggelsemiljö inom planområdet. Utredningen har omfattat besiktning och dokumentation samt genomgång av ritningar och protokoll från byggnadsnämndens sammanträden, material i Upplandsmuseets arkiv samt genomgång av tidigare inventeringar av bebyggelsen i Uppsala (*Stadsbildens framtid*, 1964, *Uppsalas byggnader*, 1991 samt *Uppsala en växande stad. Bebyggelse 1951-79*, 2006. Utredningen har genomförts av Karl Johan Eklund, f.d. länsantikvarie.

Riksintresse

Inom Uppsala stadskärna gäller riksintresse K 40 A Uppsala stad.

Naturmiljö

Framför de äldre sjukhusbyggnaderna på gården innanför den omslutande muren mot Samaritergränd/Dragarbrunnsgatan finns ett tio-tal äldre högväxta träd. I området nordost om den moderna sjukhusbyggnaden finns träd som ger grönska till öppningen ut mot Kungsgatan. Flera stora almar har på senare tid tagits bort på grund av almsjuka. Inne i kvarteret Gunnar finns flera träd särskilt vid den lekplats om ligger inne kvarteret.

Närmaste torg och parkområde är Kungsängstorg som ligger söder om kvarteret Gunnar.

Rekreation och friluftsliv

Båda kvarteren Gunnar och Högne innehåller gårdar som är värdefulla rekreationsplatser för de som verkar i kvarteren.

Miljöbelastning

Planområdet omges av gator med olika trafikbelastningar. Störst är trafikmängden på Kungsgatan vilket innebär höga bullernivåer och en luftkvalitet som i vissa partier av gatan är problematisk.

Bägge kvarteren har inventerats enl. MIFO- metodiken (förorenade områden) och fått klassen 3. Detta på grund av att det tidigare funnits ett tryckeri och en elektromekanisk verkstad i kv. Högne och bilvårdsanläggning och verkstad i kv. Gunnar. Dock bedöms de flesta markföroreningarna ha grävts bort i samband att ny bebyggelse tillkommit i kvarteren.

Samhällsresurs

Samariterhemmet utgjorde från tidigt 1900-tal fram till 1970-talet ett uppskattat privatsjukhus. Ett nära samarbete med Uppsala läns landsting har funnits sedan 1940-talet och intensifierades under åren 1960-1999. Därefter har samarbetet bestått i ett hyresvärd/hyresgästförhållande. Idag bedriver landstinget vård i olika former i Samariterhemmets lokaler. Det hyresavtal som reglerar detta går ut 2015.

Hälsa och säkerhet

Den dominerande utsläppskällan för luftföroreningar i Uppsala kommun är trafiken. Kvarteret Högne gränsar mot Kungsgatan.

I Uppsala tätort har normerna för partiklar, M10 samt kvävedioxid överskridits under flera år längs några gator i centrum däribland Kungsgatan. Både halten av partiklar och kvävedioxid överskred miljö kvalitetsnormen 2008. Ytterligare åtgärder har därefter vidtagits. Där miljö kvalitetsnormerna överskrids ska alla förändringar som kan påverka halten av luftföroreningar utföras så att de bidrar till att luftkvaliteten förbättras.

Många som bor i Uppsala stad är störda av trafikbuller över 55 dBA utomhus vid fasad. Inriktningen på att bygga staden inåt och förtäta i goda kollektivtrafiklägen innebär att nya byggnader kommer byggas på platser där riksdagens riktvärden för buller utomhus vid fasad överskrids. I dessa fall måste avstegsfall tillämpas så att t ex tyst eller bullerdämpad sida skapas.

PÅVERKAN

Stadsbild

Uppsalas kvartersstruktur vidareutvecklas genom att tydliga nybyggnader föreslås utmed Kungsgatan och Kålsängsgränd. Samtidigt berikas miljön inom kvarteret då gårdsmiljöerna utvecklas i användning. Ett väsentligt gestaltungs-motiv är de förbindelser som öppnas mellan gårdarna i kvarteret Högne. På den föreslagna mellersta gården, norr om de äldre byggnaderna, befrias diakonihuset från i senare tid gjorda påbyggnader. Även påbyggnader i väster på det gamla sjukhuset föreslås borttagna.

Utmed Dragarbrunnsgatan föreslås befintliga entréer till sjukhuset att omgestaltas. Denna koncentrerade åtgärd vitaliserar gaturummet med nya generösa och publika entréer som även kopplar den föreslagna nybyggnaden till Dragarbrunnsgatan. De byggnadskroppar som redovisas i kv. Högne har en generell uppbyggnad som gör dem möjliga att nyttja även för andra typer av verksamheter.

Inne i kv. Gunnar förslås en ny bostadsbyggnad med möjlighet till en förskola i bottenvåningen. Byggnaden förtydligar gränsen mellan den körbara södra delen av gården och den gröna norra delen. Den södra delen blir entrétorg och angöringsplats för det nya bostadshuset. Torget beläggs med en omsorgsfull mönsterlagd tegelyta. Den gröna delen av gården är mer avskild och utnyttjas av boende och förskolor. Ett fullt utbyggt garage i källaren ger parkeringsplatser till kvarteret. Rampen till det befintliga garaget under Stiftets byggnad planeras ersättas med en infart via ett nytt garage under det föreslagna nya bo-

stadshuset.

*Den äldre delen av Samariterhemmet tydligt markerad vid passage norrut på Kungsgatan.
Illustration: Johan Celsing arkitektkontor AB*

Kulturarv

Samariterhemmets byggnader i kv. Gunnar och Högne utgör en enhetlig byggnadsmiljö med samhällshistoriskt, socialhistoriskt, byggnadshistoriskt, arkitekturhistoriskt och personhistoriskt värde.

De äldre byggnaderna inom kvarteret Högne som utgör Diakonistiftelsen Samariterhemmets kärna bevaras. Avsikten är att de äldre byggnaderna ska befrias från senare tids tillägg. Förväntade förändringar av användningssätt kommer dock att medföra behov av varsam upprustning.

Ett övergripande värde är den verksamhet Samariterhemmet har bedrivit och fortfarande bedriver. Förutsättningar för att i framtiden vidmakthålla den verksamheten måste skapas inom ramen för de historiska värdena.

Naturmiljö

Vid en besiktning genomförd under 2013 kunde konstateras att samtliga av de befintliga stora äldre almar inom kv. Högnes nordöstra drabbats av almsjukan, en sjuka som sakta men säkert dödar träden. Flera almar är nu borttagna. Kvarstående träd kommer successivt att bytas och förnyas ut i takt med att nybyggnader sker. Utemiljön kommer att rustas upp i samma takt.

I kv. Gunnar kommer flertalet av träd vara möjliga att behålla även efter att det nya bostadshuset tillkommit.

Samhälls- och naturresurser

Detaljplanen motverkar inte några nationella, regionala eller lokala mål.

Rekreation och friluftsliv

Påverkas inte av detaljplanen.

Miljöbelastning

Trafiken på Kungsgatan norr om Strandbodgatan var i den senaste trafikräkningen från 2013 (sept) nere i 9700 totalt antal fordon/veckomedeldygn (vdt). Detta hör till det lägst uppmätta. Mellan åren 2007 – 2012 har flödet legat på 10-11 000 vdt. På Kungsgatan norr Strandbodgatan vill inte kommunens beräkningsmodeller, i de allra flesta 2020-2030 scenarier, komma upp över 11 000 vdt. Det innebär att den bullersituation som varit inte väsentligt kommer att försämrats. En bullerutredning görs för att säkerställa lämpliga bullerdämpningar.

Luftkvaliteten kan komma att försämrats då ytterligare hus och högre hus byggs utmed Kungsgatan. En luftkvalitetsutredning genomförs.

Hälsa och säkerhet

Den tillkommande bebyggelsen kommer att vara utsatt för buller. Den nya bebyggelsen utmed Kungsgatan kan förbättra för befintlig bebyggelse och gården vad gäller buller då den utgör en ljuddämpande skärm. Bebyggelsen ska utformas så att gällande bullerriktvärden klaras inom Boverkets ramar för avstegsfall.

Planområdet orsakar en svag trafikökning som inte påverkar omgivningen.

Måluppfyllelse

Detaljplanen motverkar inte några nationella, regionala eller lokala mål.

Samlad påverkan

Detaljplanen kommer inte att medföra någon stor negativ påverkan för miljön. Befintliga resurser i form av infrastruktur kommer att kunna utnyttjas.

MOTIVERAT STÄLLNINGSTAGANDE

Med utgångspunkt från ovanstående gör kommunen den bedömningen att ett genomförande av detaljplanen inte antas medföra någon risk för betydande miljöpåverkan enligt MB 6:11. En miljöbedömning enligt MB 6:11- 6:18 bedöms därmed inte behöva genomföras.

PLAN- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Samhällsutvecklingsenheten
Åsa Blomster
010-22 33 226
asa.blomster@lansstyrelsen.se

UPPSALA KOMMUN Plan- och byggnadsnämnden	
Inkom	2014 -03- 10
Diariernr	2012/20212
Aktbilaga	

YTTRANDE

1 (1)

2014-03-06

Dnr: 402-763-14

Uppsala kommun
Plan- och byggnadsnämnden
Kontoret för samhällsutveckling
753 75 Uppsala

Samråd om behovsbedömning av förslag till detaljplan för kv. Högne och Gunnar, Uppsala, Uppsala kommun

Kommunen har för rubricerat detaljplaneförslag begärt samråd med Länsstyrelsen om behovsbedömning enligt 6 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Syftet med planförslaget

Planförslaget syftar till att möjliggöra en komplettering av bostadsbebyggelsen inom delar av kv. Gunnar mellan Kungsängsgatan och Dragarbrunnsgatan. Inom kvarteret föreslås att antalet våningar får höjas till fem eller sex. Inom kvarteret Högne, där Samariterhemmet ligger, möjliggörs för en komplettering av bebyggelsen med användningen vård, kontor och bostäder.

Behovsbedömning

Länsstyrelsen bedömer, med beaktande av kriterierna i bilaga 4 till förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar, att rubricerad detaljplan, *inte* kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap. 11 § miljöbalken.

Deltagare

Länsarkitekt Eva Bergdahl har beslutat i detta ärende. Planhandläggare Åsa Blomster har varit föredragande. I handläggningen av ärendet har också antikvarie Louise Törnvall deltagit.

Eva Bergdahl

Åsa Blomster

SÄNDLISTA

Inom Länsstyrelsen: Ke, SBE, Miljösk, Samhutv (2 ex)

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2014-04-10

Sida

9

§ 136

Diarienum: 2012-020212

Detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar, Kungsängen**Beslut**

Plan- och byggnadsnämnden beslutar att genomföra plansamråd för detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar, efter att genomförandetiden för planen satts till fem år.

Ett genomförande av detaljplanen antas inte medföra risk för betydande miljöpåverkan enligt miljöbalken 6:11.

Sammanfattning

Byggherren och markägaren Diakonistiftelsen Samariterhemmet har tagit fram förslag till detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar. Sammanlagt omfattar förslaget ett tillägg på cirka 13 000 m² bruttoarea. I dessa ingår 24 nya bostäder (kvarteret Gunnar). Om påbyggnader med vindsvåningar genomförs i kvarteret Gunnar tillkommer ytterligare cirka 2 500 m². Byggherren har genomfört parallella uppdrag för att se till möjlig utveckling av kvarteren. Uppdragen har resulterat i att ett förslag ritat av Johan Celsing arkitektkontor AB har valts ut som grund för planläggningen.

Planområdet ligger centralt i Uppsala, mellan Kungsgatan och Kungsängsgatan och omfattar drygt 2,4 hektar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Plankarta med bestämmelser

Planbeskrivning med illustrationer

Behovsbedömning

Kulturhistoriska bedömningar av byggnader och bebyggelsemiljö i kvarteren.

Gunnar och Högne utförd av Karl Johan Eklund (september 2013)

Beslutsgång

Arbetsutskottet föreslår samråd och ej betydande miljöpåverkan.

Expedieras till

Sökanden

Akten

Justerandens sign

Utdragsbestyrkande

Uppdragsnamn
Kv Högne och Kv Gunnar
Uppsala kommun
Gunnar 12:11, Högne 13:10

Ingvar Blomster
Diakonistiftelsen Samariterhemmet
Samaritergränd
75319 Uppsala

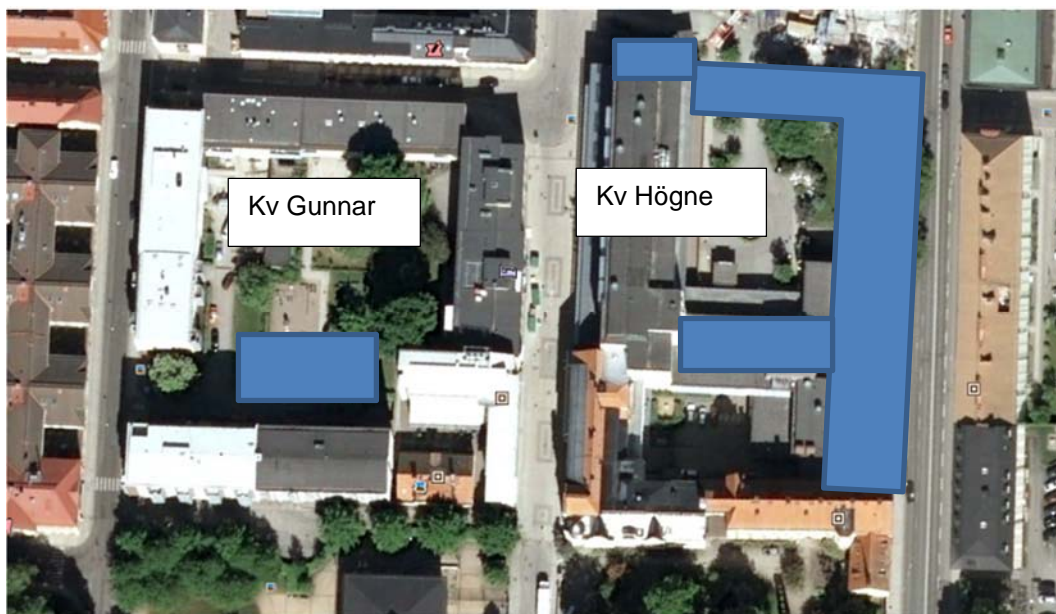
Uppdragsgivare
Diakonistiftelsen Samariterhemmet
Samaritergränd

Vår handläggare
Montserrat Sayol Lopez

Datum
2014-02-04
Reviderad 2014-06-04

Inledning

Diakonistiftelsen Samariterhemmet vill ha hjälp med att undersöka möjligheten att bygga bostäder på Samariterhemmets område. De planerade bostäderna ligger centralt samt är utsatta för buller från resecentrum och Kungsgatan.

Riktvärden trafikbuller

Nationella riktvärden

Riktvärden för buller från vägtrafik, enligt riksdagsbeslut 1996/97:53, framgår av Tabell 1.

Riktvärde för trafikbuller som normalt inte bör överskridas vid nybyggnad av bostäder eller väsentlig ombyggnad av trafikleder.

	Ekvivalent ljudnivå [dBA]	Maximal ljudnivå [dBA]
Ljudnivå inomhus	30	45 ¹
Ljudnivå utomhus vid fasad (frifältsvärde)	55	-
Ljudnivå utomhus vid uteplats i anslutning till bostad	-	70

¹ Gäller nattetid (22-06). Värdet får överskridas 5 gånger per natt.

Boverkets byggregler BBR

Bostäder

I Boverkets byggregler, BBR 20, anges följande allmänna råd för dimensionering av byggnadens ljudisolering mot yttre ljudkällor.

Utrymme avsett för	Ljudklass C	
	Ekvivalentnivå	Maximalnivå
Sömn, vila och daglig samvaro	30 dBA	45 dBA
Matlagning och hygien	35 dBA	

Anm. Maximalnivån får överskridas högst 5 gånger per natt kl. 22 – 06 och aldrig med mer än 10 dBA.

Lokaler

”Byggnader, som innehåller bostäder eller lokaler i form av vårdlokaler, förskolor, fritidshem, undervisningsrum i skolor samt rum i arbetslokaler avsedda för kontorsarbete, samtal eller dylikt, ska utformas så att uppkomst och spridning av störande ljud begränsas så att olägenheter för människors hälsa därmed kan undvikas.”

Vidare står att ”Kraven i avsnitten 7:1 och 7:22 är uppfyllda om de byggreglaterade kraven i ljudklass C enligt SS 25268 för respektive lokaltyp uppnås. Om bättre ljudförhållanden önskas kan ljudklass A eller B väljas enligt SS 25268 för lokaler.”

Krav på bullerskydd vid ändring av lokaler

"De krav på ljudnivå och ljudisolering som gäller vid uppförande av nya byggnader enligt avsnitt 7:2 ska eftersträvas". Det står också att "Ändringar får inte innebära att de akustiska egenskaperna hos bygganden försämras. Dock får de försämras om de efter ändring ändå uppfyller kraven i avsnitt 7:2".

Som allmänt råd påpekas att "motiv för att medge att kraven inte tillgodoses fullt ut kan vara om omfattningen av bullerskyddande åtgärder behöver anpassas till byggnadens kulturvärden samt arkitektoniska och estetiska värden. Ur dessa aspekter värdefull fast inredning bör normalt inte behöva förändras av ljudisolerande åtgärder.

Boverkets vägledning

Högsta tillåtna ljudnivåer utanför fönster och på uteplats

Utrymme	Högsta trafikbullernivå (C)	
	Ekvivalentnivå	Maximalnivå
Utanför minst hälften av utrymmena för sömn, vila och daglig samvaro	55 dBA	
Utanför övriga fönster	55 dBA	
På uteplats ¹	55 dBA	70 dBA

- 1) Med uteplats avses, gemensamt eller privat, iordningställt område eller yta såsom altan, terrass, balkong eller liknande som ligger i anslutning till bostaden.

I "Buller i planeringen, Allmänna råd 2008:1", sägs bland annat:

"Förutsättningar för att kunna göra avsteg från huvudregeln

I vissa fall kan det vara motiverat att göra avsteg från huvudregeln i dessa allmänna råd. Avvägningar mellan kraven på ljudmiljön och andra intressen bör kunna övervägas:

- i centrala delar av städer och större tätorter med bebyggelse av stadskaraktär, till exempel ordnad kvartersstruktur.

Avsteg kan också motiveras vid komplettering:

- av befintlig tät bebyggelse längs kollektivstråk i större städer
- med ny tätare bebyggelse, till exempel ordnad kvartersstruktur, längs kollektivstråk i större städer"

"Följande principer bör gälla vid avsteg från huvudregeln då avvägningar ska göras mot andra allmänna intressen."

55-60 dBA

Nya bostäder bör kunna medges där den ekvivalenta ljudnivån vid fasad uppgår till 55-60 dBA, under förutsättning att det går att åstadkomma en tyst sida (högst 45 dB vid fasad) eller i vart fall en ljuddämpad sida (45-50 dBA vid fasad). Minst hälften av bostadsrummen, liksom uteplats, bör vara vänd mot tyst eller ljuddämpad sida.

60-65 dBA

Nya bostäder bör endast i vissa fall medges där den dygnsekvivalenta ljudnivån vid fasad överstiger 60 dBA, under förutsättning att det går att åstadkomma en tyst sida (högst 45 dB vid fasad) eller i vart fall en ljuddämpad sida (45-50 dBA vid fasad). Minst hälften av bostadsrummen, liksom uteplats, bör vara vänd mot tyst eller ljuddämpad sida.

Det bör alltid vara en strävan att ljudnivåerna på den ljuddämpade sidan är lägre än 50 dBA. Där det inte är tekniskt möjligt att klara 50 dBA utmed samtliga våningsplan på ljuddämpad sida bör det accepteras upp till 55 dBA vid fasad, normalt för lägenheter i de övre våningsplanen. 50 dBA bör dock alltid uppfyllas för flertalet lägenheter samt vid uteplatser och gårdsytor.

>65 dBA

Även då ljudnivån överstiger 65 dBA kan det finnas synnerliga skäl att efter en avvägning gentemot andra allmänna intressen tillåta bostäder. I dessa speciellt bullerutsatta miljöer bör byggnaderna vara orienterade och utformade på ett sådant sätt att de vänder sig mot den tysta eller ljuddämpade sidan. Även vistelseytor, entréer och bostadsrum bör konsekvent orienteras mot den tysta eller bullerdämpade sidan.

Det bör alltid vara en strävan att ljudnivåerna på den ljuddämpade sidan är lägre än 50 dBA. Där det inte är tekniskt möjligt att klara 50 dBA utmed samtliga våningsplan på ljuddämpad sida bör det accepteras upp till 55 dBA vid fasad, normalt för lägenheter i de övre våningsplanen. 50 dBA bör dock alltid uppfyllas för flertalet lägenheter samt vid uteplatser och gårdsytor.

Tyst sida

"Tyst sida är en sida med en dygnsekvivalent ljudnivå som är lägre än 45 dBA frifältsvärde...".

"Även maximalnivån 70 dBA gäller för att uppfylla definitionen av tyst sida."

Ljuddämpad sida

"Ljuddämpad sida har en dygnsekvivalent ljudnivå mellan 45 och 50 dBA frifältsvärde...".

"Även maximalnivån 70 dBA gäller för att uppfylla definitionen av ljuddämpad sida".

Lägenhetsutformning

Enkelsidiga lägenheter mot trafiksidan kan inte erbjuda en ljuddämpad eller tyst sida, och bör därför i princip inte accepteras. Om det i sådana situationer är möjligt att begränsa ljudnivån utanför fönster genom tekniska lösningar som delvis inglasad balkong, kan detta vara en lämplig lösning.

Huvudregeln i "Buller i planeringen" överensstämmer med riksdagsbeslut 1996/97:53 och ljudkrav i BBR.

Riktvärden trafikbuller för kontorslokaler

Dimensionerande ljudnivå från trafik och andra yttre ljudkällor de tidsperioder som ljudkällorna är i regelmässig drift, samtidigt som den studerade verksamheten pågår

<i>Typ av utrymme</i>	<i>Ekvivalent ljudnivå [dBA]</i>	<i>Maximal ljudnivå [dBA]</i>
Konferensrum (>ca 20 personer)	30	45
Cellkontor, mötesrum, reception, vilrum	35	50
Kontorslanskap, storrumskontor	35	55
Matsal, pausutrymme	40	-
Korridor, WC, trapphus, kopiering	45	-

Riktvärden trafikbuller för förskolor

Dimensionerande ljudnivå från trafik och andra yttre ljudkällor de tidsperioder som ljudkällorna är i regelmässig drift, samtidigt som den studerade verksamheten pågår

<i>Typ av utrymme</i>	<i>Ekvivalent ljudnivå [dBA]</i>	<i>Maximal ljudnivå [dBA]</i>
Klassrum, grupprum, allrum, ateljé, upp till 50 personer	30	45
Utrymmen för vila, enskild arbete, rörelse/ lek, samtal, allrum, expedition, pausrum	35	50
Uppehållsrum, kök	40	-
Groventré, kapprum, korridor, WC, omklädningsrum	45	-

Bedömningsgrunder

Bedömningen av möjligheterna till bostadsbebyggelse sker i denna rapport utgående från:

- Möjligheten att uppfylla målet högst 55 dBA utanför alla fönster.
- Om ovan inte uppfylls, möjligheten att uppfylla målet högst 50 dBA utanför minst ett fönster i minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet
- Möjligheten att erhålla en uteplats med högst 55 dBA ekvivalent och 70 dBA maximal ljudnivå.

Förutsättningar

Trafikflöden har erhållits från Uppsala kommun och trafikverket.

Fastigheten utsätts främst för buller från järnvägen, samt från vägtrafik på Kungsgatan.

Vägtrafik

Följande trafikdata har använts vid beräkningarna.

Väg	Trafikflöde	Andel tung trafik	Skyltad hastighet
Kungsgatan	15000 f/d	15 %	50 km/h
Dragarbrunsgatan	1200 f/d	0 %	30 km/h
Kungsängsgatan	1300 f/d	0 %	50 km/h
Busstation	2000 f/d	100 %	30 km/h
Suttungsgränd	1000 f/d	100 %	30 km/h

Tågtrafik

Följande trafikdata har använts vid beräkningarna.

	Antal tåg/dygn	Tåglängd	Hastighet
Gods	21 st	600 m	100 km/h
X2000	22 st	165 m	stannar
IC-tåg (pass)	142 st	200 m	stannar
Regina (X52/53) norrut	92 st	54 m	stannar
Regina (X52/53) söderut	140 st	150 m	stannar

Tågen som stannar i Uppsala har antagits accelerera med 1.2 m/s²

Måluppfyllnad trafikbuller

Rapporten tar endast upp de nybyggda delarna.

Ekvivalent ljudnivå

Kv Gunnar;

Samtliga fasader får ljudnivåer mellan 41 dBA och 44 dBA.

Kv. Högne;

Fasaden mot Kungsgatan får nivåer på 69 dBA längst ner. Högre upp, vid indragen fasad är nivåerna 63 dBA. Ytterfasaden mot Samaritergräng får nivåer uppemot 65 dBA. Ytterfasaden mot Grimhild får ljudnivåer på 58 dBA närmast Kungsgatan men avtar i höjd med entrén till torget till 55 dBA, resten av fasaden har lägre ljudnivåer.

Fasaderna mot innergården får ljudnivåer av högst 50 dBA.

Maximal ljudnivå

Kv Gunnar;

Samtliga fasader får ljudnivåer mellan 57 dBA och 62 dBA.

Kv. Högne;

Fasaden mot Kungsgatan får nivåer på 85 dBA längst ner. Högre upp, vid indragen fasad är nivåerna 81 dBA. Ytterfasaden mot Samaritergräng får nivåer uppemot 82 dBA. Ytterfasaden mot Grimhild får ljudnivåer på 82 dBA närmast Kungsgatan och 67 dBA på motsatta sidan.

Fasaderna mot innergården får ljudnivåer av högst 70 dBA.

Kommentarer

Kv Gunnar;

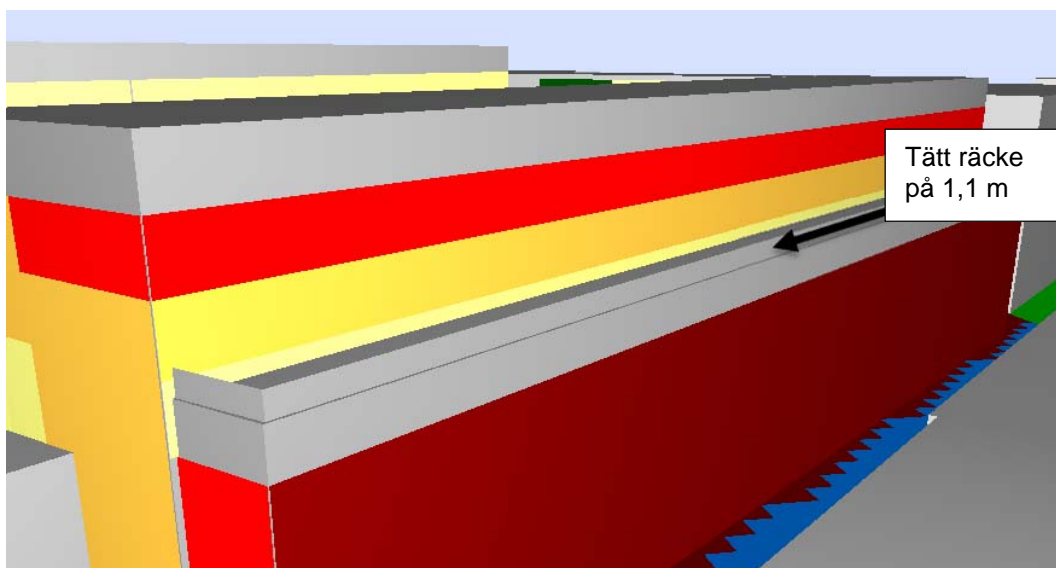
Huset ligger i ett väldigt skyddad läge. Så länge den är lägre än omkringliggande fastigheter så finns inte några hinder ur ljudsynpunkt för att bygga bostäder och förskola där.

Kv. Högne;

Tillbyggnad mot Kungsgatan är väldigt utsatt från buller från en av de mest trafikerade gatorna i Uppsala.

Med planlösning där minst hälften av boningsrummen är orienterade mot bullerdämpad sida uppfylls riktvärden för ljuddämpad sida. Balkonger mot gården uppfyller 50 dBA ekvivalent och 70 dBA maximal ljudnivå. Enkelsidiga lägenheter mot Kungsgatan bör undvikas.

Planexempel på bostäder som vi har fått ta del av har ett antal lägenheter med 1, 2, 3 och 4 ROK som kommer att byggas i huskroppen närmast Kungsgatan. På våningar 4 och lägre, alltså våningarna med en bredare yta, har alla förutom 2 ROK i hörnan lägenheter minst hälften av boningsrummen mot gården. På högre våningar är ytan minde och indragen från trafikens sida. Lägenheterna med 3 ROK har 2 av 3 boningsrummen orienterade mot trafik. På våning 5, alltså första våningen med en smalare planlösning, skyddas fasaden av själva indragningen och räcket, förutsatt att det är 1,1 meter högt och tätt. Planlösningen på de högre våningarna måste ses över.

Fasad mot Kungsgatan. Gul betyder mellan 50 och 55 dBA. Rött är 60 dBA eller högre.

Tillbyggnad mot Grimhild på entrétorget har ekvivalenta nivåer under 55 dBA, vilket uppfyller Boverkets krav på bostäder. Balkonger däremot skulle inte uppfylla kraven eftersom maxnivåer överstiger 70 dBA. Endast balkongerna längst bort från Kungsgatan skulle uppfylla kraven

En gemensam uteplats som uppfyller riktvärdena högst 55 dBA ekvivalent och 70 dBA maximal ljudnivå kan anordnas på gården. Annars kan balkonger riktade mot innergården också fungera som uteplats enligt boverkets definition.

Bilagor

- Bilaga 1. Ekvivalent ljudnivå 2 m över mark.
- Bilaga 2. Ekvivalent ljudnivå 9 m över mark.
- Bilaga 3. Ekvivalent ljudnivå 16 m över mark.
- Bilaga 4. Ekvivalent ljudnivå 21 m över mark
- Bilaga 5. Maximal ljudnivå 2 m över mark.
- Bilaga 6. Maximal ljudnivå 9 m över mark.
- Bilaga 7. Maximal ljudnivå 16 m över mark.
- Bilaga 8. Maximal ljudnivå 21 m över mark.

Bjerking AB

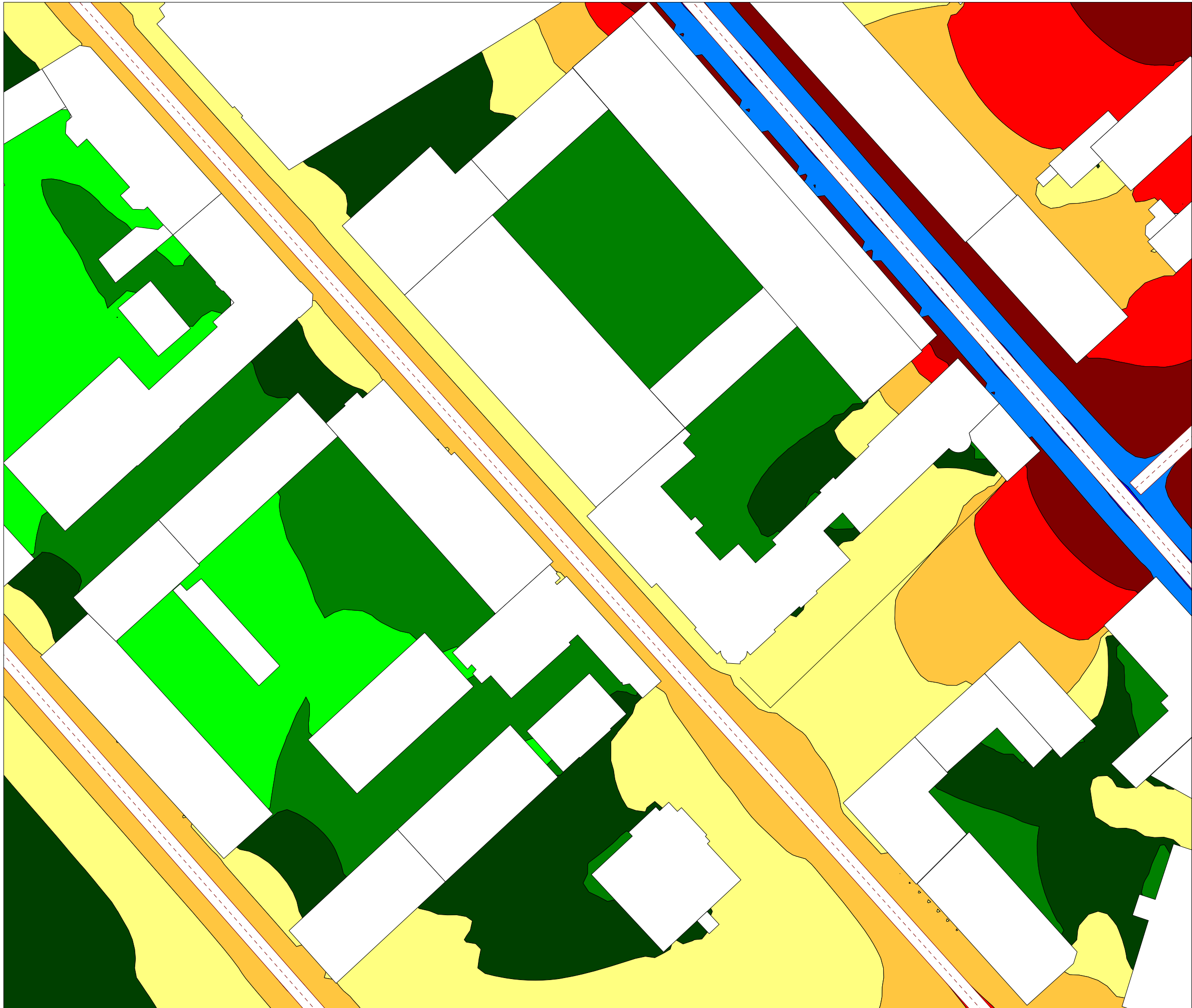

Montserrat Sayol Lopez
Telefon 010-211 81 76
montse.sayol@bjerking.se

Granskad av

Leif Dahlback

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
2 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

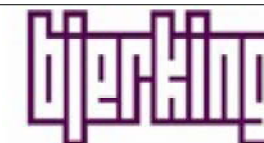
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

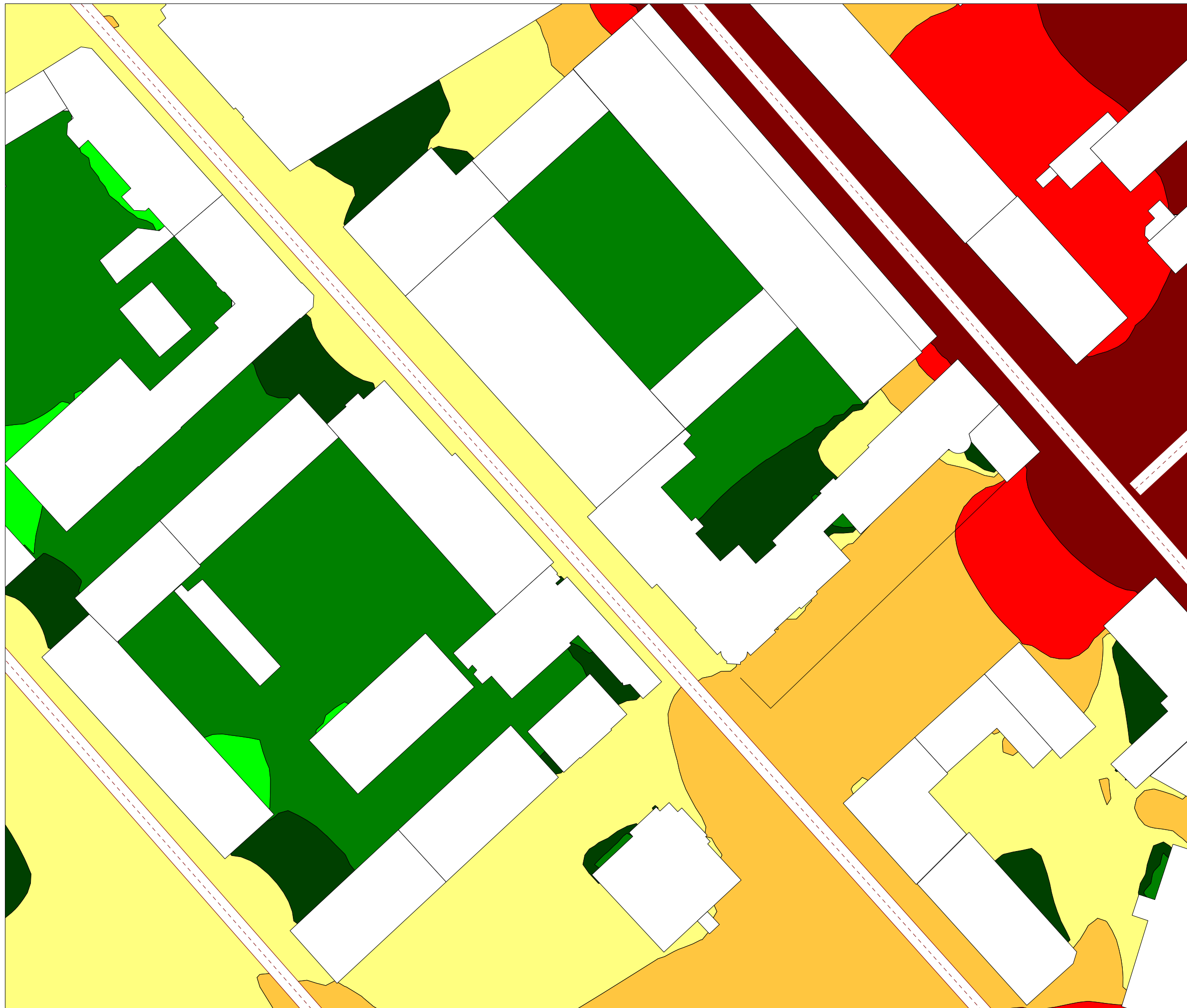
Leif Dahlback

Datum

2014-06-04

Nummer

14U24481-1

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
9 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

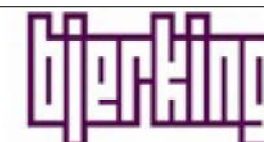
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Datum

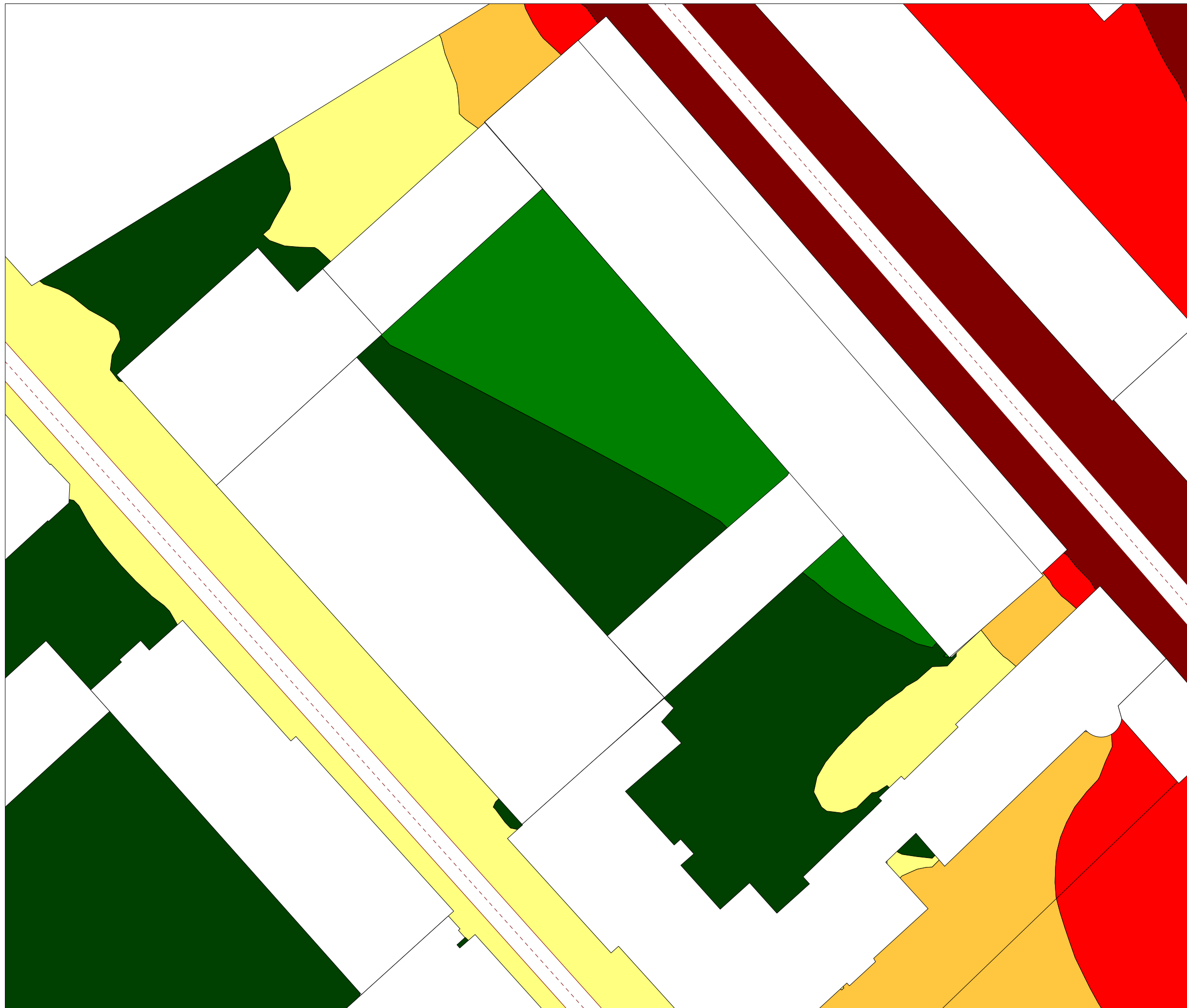
2014-06-04

Granskad av

Leif Dahlback

Nummer

14U24481-2

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
16 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

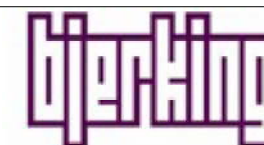
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:500

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

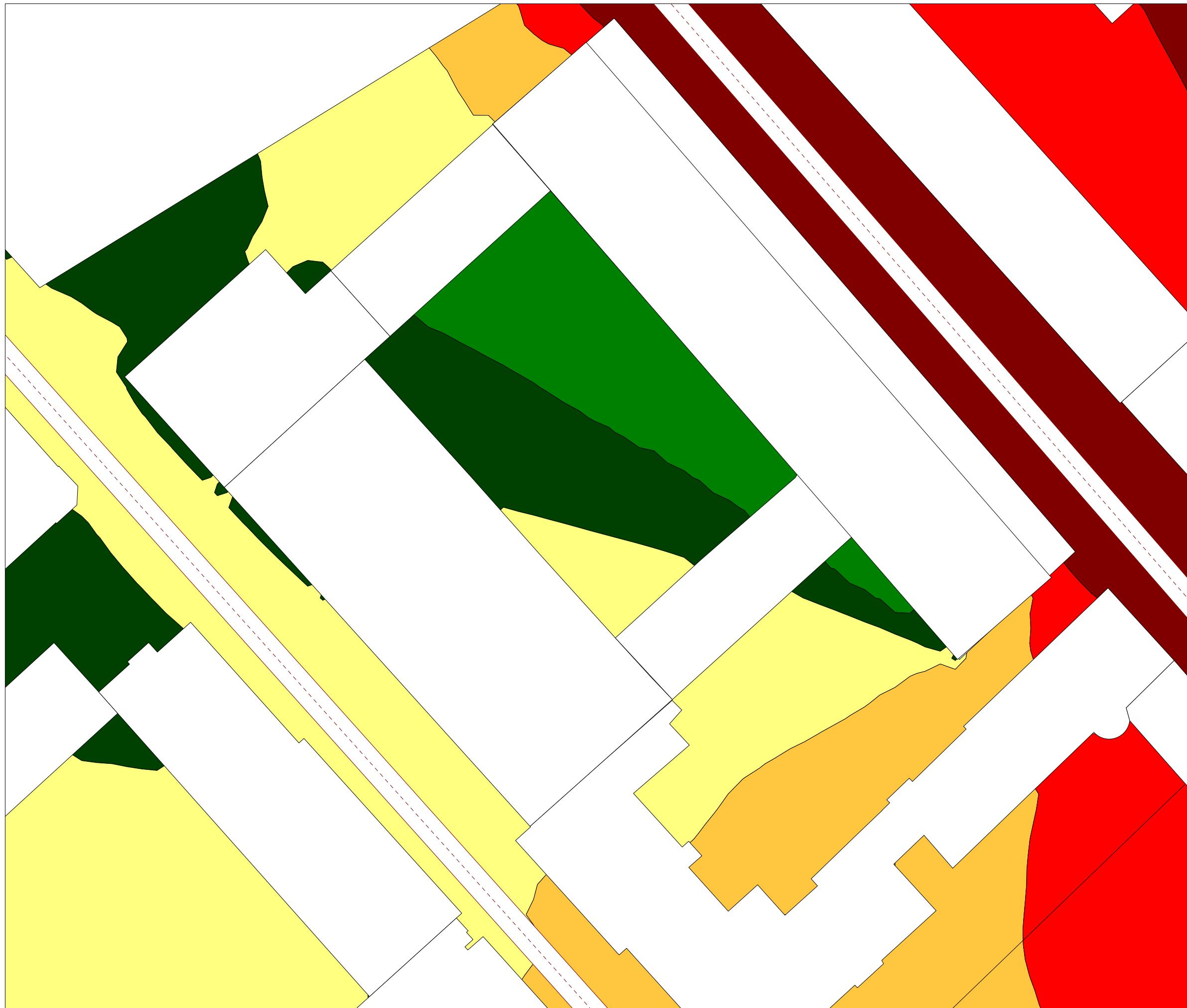
Leif Dahlback

Datum

2014-06-04

Nummer

14U24481-3

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
21 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

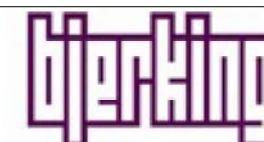
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:500

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

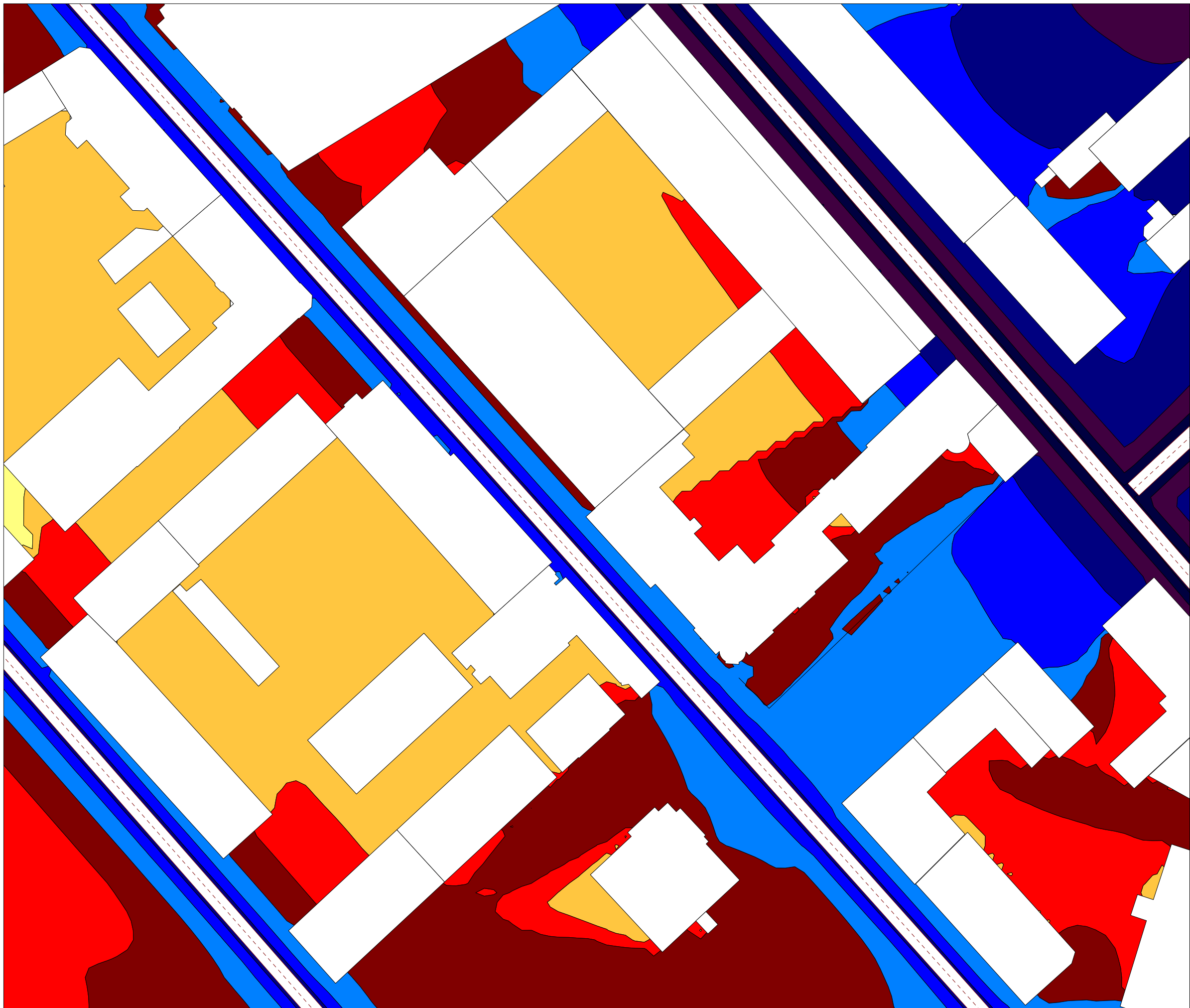
Leif Dahlback

Datum

2014-06-04

Nummer

14U24481-4

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
2 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

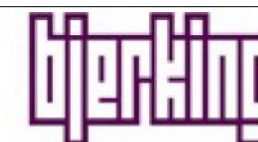
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

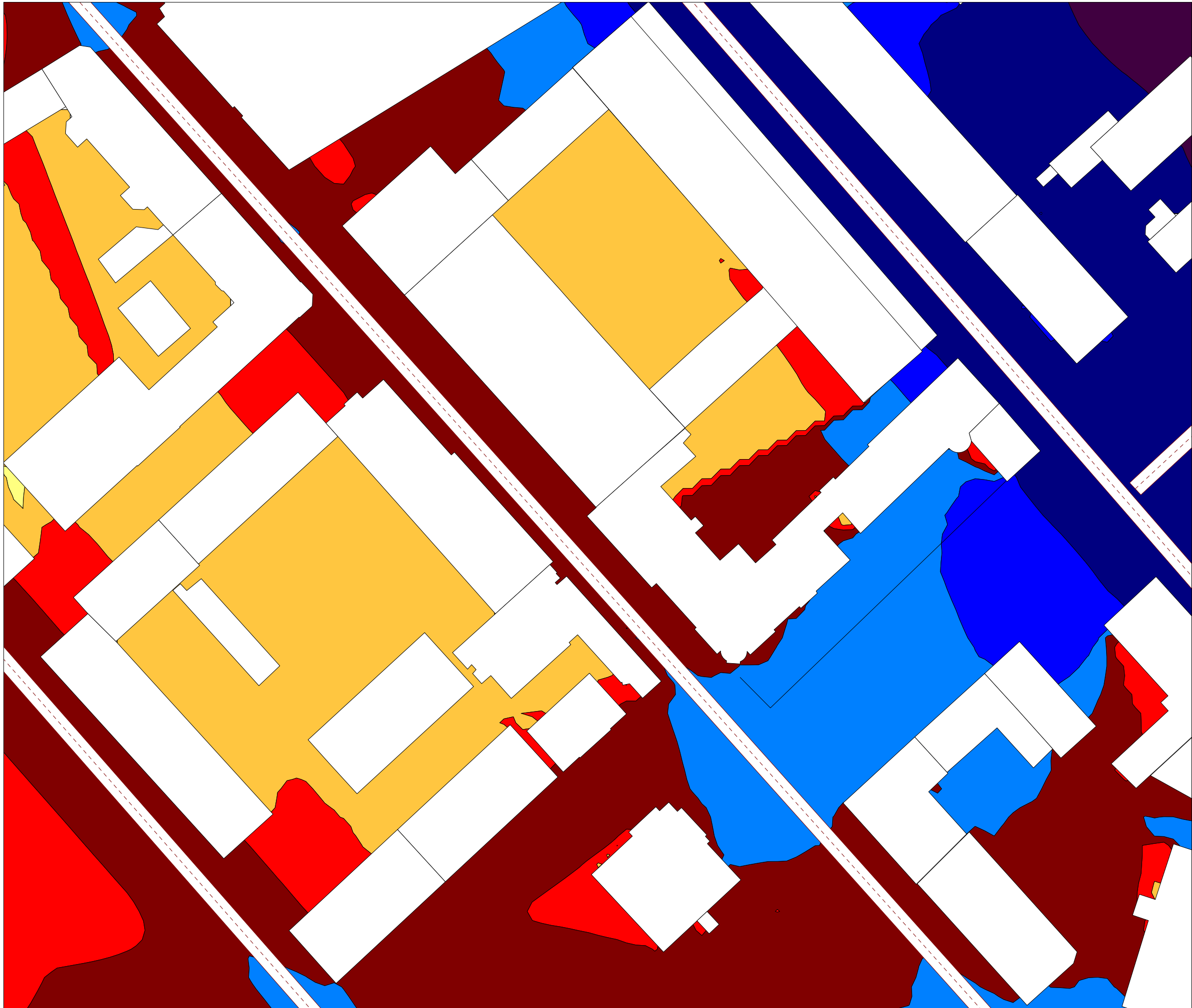
Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-5

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
9 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

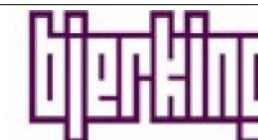
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

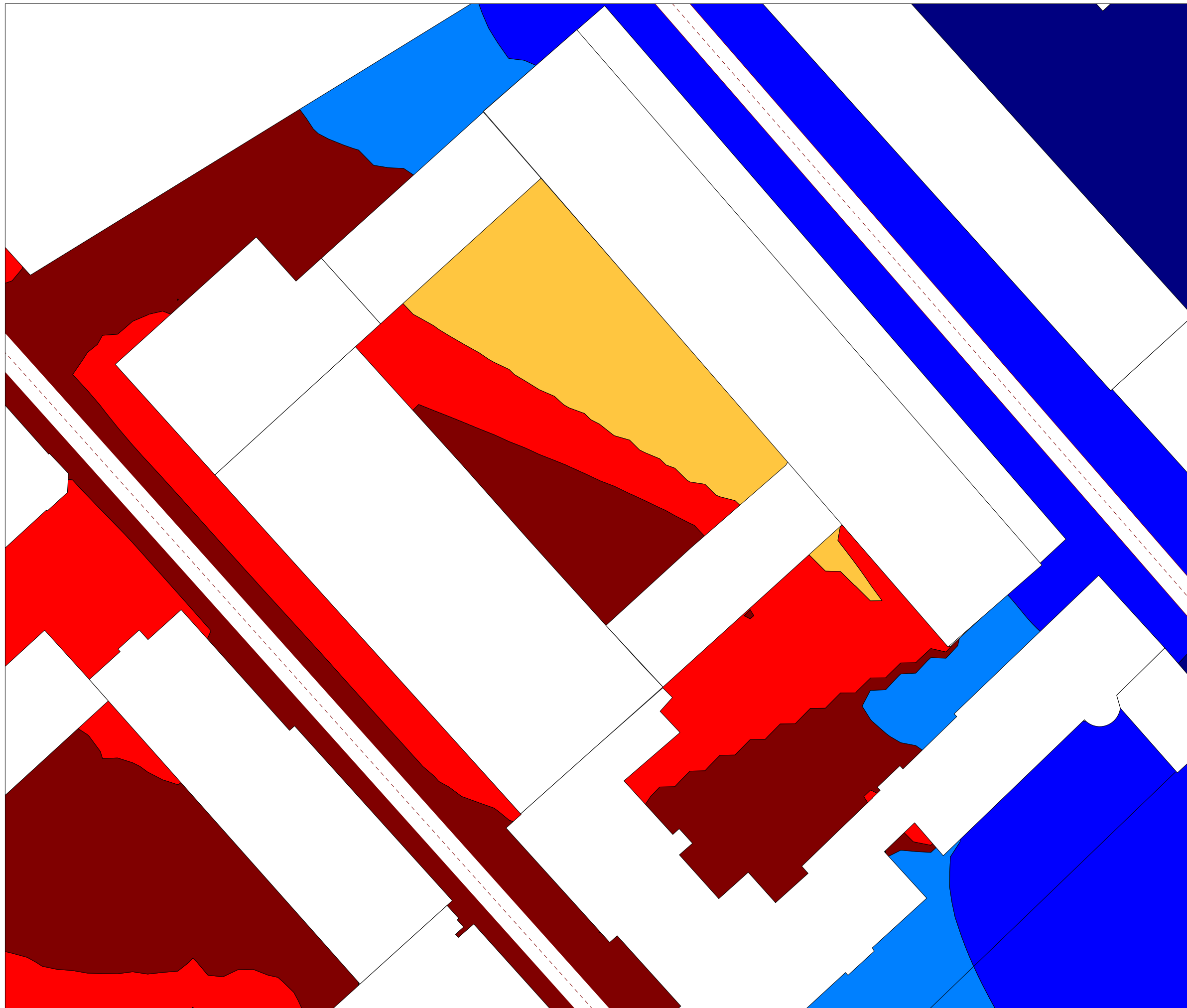
Leif Dahlback

Datum

2014-06-04

Nummer

14U24481-6

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
16 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

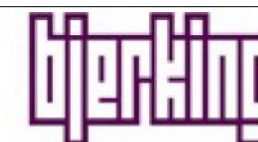
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:500

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

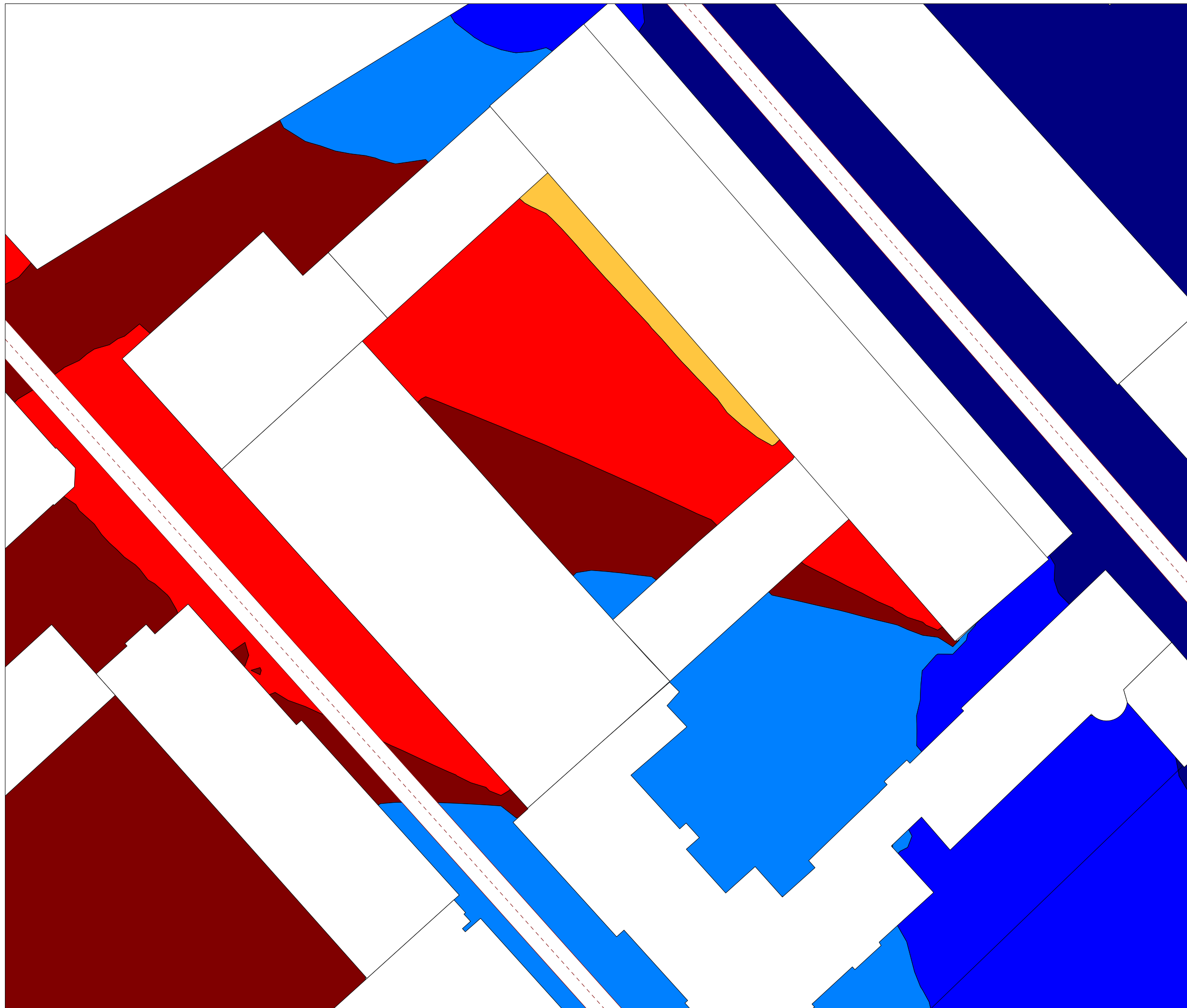
Leif Dahlback

Datum

2014-06-04

Nummer

14U24481-7

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
21 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

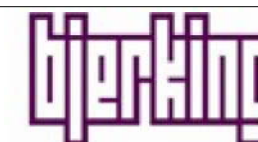
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

Leif Dahlback

Datum

2014-06-04

Nummer

14U24481-8

Uppdragsnamn
Kv Högne och Kv Gunnar
Uppsala kommun
Gunnar 12:11, Högne 13:10

Ingvar Blomster
Diakonistiftelsen Samariterhemmet
Samaritergränd
75319 Uppsala

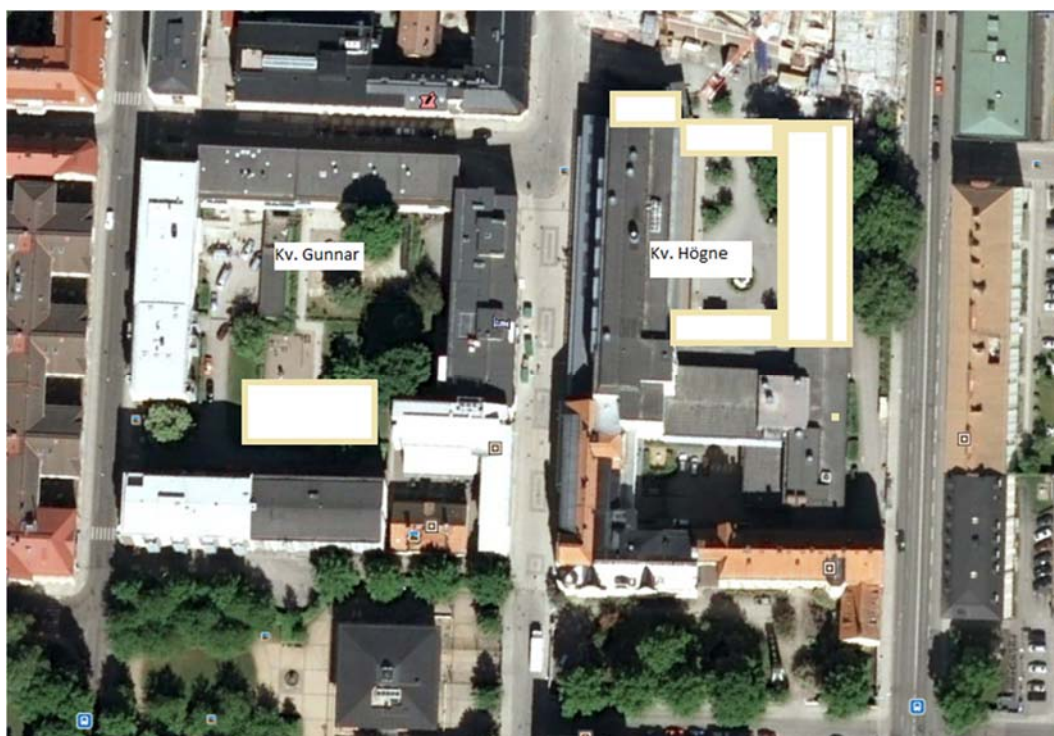
Uppdragsgivare
Diakonistiftelsen Samariterhemmet
Samaritergränd

Vår handläggare
Montserrat Sayol Lopez

Datum
2014-02-04

Inledning

Diakonistiftelsen Samariterhemmet vill ha hjälp med att undersöka möjligheten att bygga bostäder på Samariterhemmets område. De planerade bostäderna ligger centralt samt är utsatta för buller från resecentrum och Kungsgatan.

Riktvärden trafikbuller

Nationella riktvärden

Riktvärden för buller från vägtrafik, enligt riksdagsbeslut 1996/97:53, framgår av Tabell 1.

Riktvärde för trafikbuller som normalt inte bör överskridas vid nybyggnad av bostäder eller väsentlig ombyggnad av trafikleder.

	Ekvivalent ljudnivå [dBA]	Maximal ljudnivå [dBA]
Ljudnivå inomhus	30	45 ¹
Ljudnivå utomhus vid fasad (frifältsvärde)	55	-
Ljudnivå utomhus vid uteplats i anslutning till bostad	-	70

¹ Gäller nattetid (22-06). Värdet får överskridas 5 gånger per natt.

Boverkets byggregler BBR

Bostäder

I Boverkets byggregler, BBR 20, anges följande allmänna råd för dimensionering av byggnadens ljudisolering mot yttre ljudkällor.

Utrymme avsett för	Ljudklass C	
	Ekvivalentnivå	Maximalnivå
Sömn, vila och daglig samvaro	30 dBA	45 dBA
Matlagning och hygien	35 dBA	

Anm. Maximalnivån får överskridas högst 5 gånger per natt kl. 22 – 06 och aldrig med mer än 10 dBA.

Lokaler

”Byggnader, som innehåller bostäder eller lokaler i form av vårdlokaler, förskolor, fritidshem, undervisningsrum i skolor samt rum i arbetslokaler avsedda för kontorsarbete, samtal eller dylikt, ska utformas så att uppkomst och spridning av störande ljud begränsas så att olägenheter för människors hälsa därmed kan undvikas.”

Vidare står att ”Kraven i avsnitten 7:1 och 7:22 är uppfyllda om de byggreglaterade kraven i ljudklass C enligt SS 25268 för respektive lokaltyp uppnås. Om bättre ljudförhållanden önskas kan ljudklass A eller B väljas enligt SS 25268 för lokaler.”

Krav på bullerskydd vid ändring av lokaler

"De krav på ljudnivå och ljudisolering som gäller vid uppförande av nya byggnader enligt avsnitt 7:2 ska eftersträvas". Det står också att "Ändringar får inte innebära att de akustiska egenskaperna hos bygganden försämras. Dock får de försämras om de efter ändring ändå uppfyller kraven i avsnitt 7:2".

Som allmänt råd påpekas att "motiv för att medge att kraven inte tillgodoses fullt ut kan vara om omfattningen av bullerskyddande åtgärder behöver anpassas till byggnadens kulturvärden samt arkitektoniska och estetiska värden. Ur dessa aspekter värdefull fast inredning bör normalt inte behöva förändras av ljudisolerande åtgärder.

Boverkets vägledning

Högsta tillåtna ljudnivåer utanför fönster och på uteplats

Utrymme	Högsta trafikbullernivå (C)	
	Ekvivalentnivå	Maximalnivå
Utanför minst hälften av utrymmena för sömn, vila och daglig samvaro	55 dBA	
Utanför övriga fönster	55 dBA	
På uteplats ¹	55 dBA	70 dBA

- 1) Med uteplats avses, gemensamt eller privat, iordningställt område eller yta såsom altan, terrass, balkong eller liknande som ligger i anslutning till bostaden.

I "Buller i planeringen, Allmänna råd 2008:1", sägs bland annat:

"Förutsättningar för att kunna göra avsteg från huvudregeln

I vissa fall kan det vara motiverat att göra avsteg från huvudregeln i dessa allmänna råd. Avvägningar mellan kraven på ljudmiljön och andra intressen bör kunna övervägas:

- i centrala delar av städer och större tätorter med bebyggelse av stadskaraktär, till exempel ordnad kvartersstruktur.

Avsteg kan också motiveras vid komplettering:

- av befintlig tät bebyggelse längs kollektivstråk i större städer
- med ny tätare bebyggelse, till exempel ordnad kvartersstruktur, längs kollektivstråk i större städer"

"Följande principer bör gälla vid avsteg från huvudregeln då avvägningar ska göras mot andra allmänna intressen."

55-60 dBA

Nya bostäder bör kunna medges där den ekvivalenta ljudnivån vid fasad uppgår till 55-60 dBA, under förutsättning att det går att åstadkomma en tyst sida (högst 45 dB vid fasad) eller i vart fall en ljuddämpad sida (45-50 dBA vid fasad). Minst hälften av bostadsrummen, liksom uteplats, bör vara vänd mot tyst eller ljuddämpad sida.

60-65 dBA

Nya bostäder bör endast i vissa fall medges där den dygnsekvivalenta ljudnivån vid fasad överstiger 60 dBA, under förutsättning att det går att åstadkomma en tyst sida (högst 45 dB vid fasad) eller i vart fall en ljuddämpad sida (45-50 dBA vid fasad). Minst hälften av bostadsrummen, liksom uteplats, bör vara vänd mot tyst eller ljuddämpad sida.

Det bör alltid vara en strävan att ljudnivåerna på den ljuddämpade sidan är lägre än 50 dBA. Där det inte är tekniskt möjligt att klara 50 dBA utmed samtliga våningsplan på ljuddämpad sida bör det accepteras upp till 55 dBA vid fasad, normalt för lägenheter i de övre våningsplanen. 50 dBA bör dock alltid uppfyllas för flertalet lägenheter samt vid uteplatser och gårdsytor.

>65 dBA

Även då ljudnivån överstiger 65 dBA kan det finnas synnerliga skäl att efter en avvägning gentemot andra allmänna intressen tillåta bostäder. I dessa speciellt bullerutsatta miljöer bör byggnaderna vara orienterade och utformade på ett sådant sätt att de vänder sig mot den tysta eller ljuddämpade sidan. Även vistelseytor, entréer och bostadsrum bör konsekvent orienteras mot den tysta eller bullerdämpade sidan.

Det bör alltid vara en strävan att ljudnivåerna på den ljuddämpade sidan är lägre än 50 dBA. Där det inte är tekniskt möjligt att klara 50 dBA utmed samtliga våningsplan på ljuddämpad sida bör det accepteras upp till 55 dBA vid fasad, normalt för lägenheter i de övre våningsplanen. 50 dBA bör dock alltid uppfyllas för flertalet lägenheter samt vid uteplatser och gårdsytor.

Tyst sida

"Tyst sida är en sida med en dygnsekvivalent ljudnivå som är lägre än 45 dBA frifältsvärde...".

"Även maximalnivån 70 dBA gäller för att uppfylla definitionen av tyst sida."

Ljuddämpad sida

"Ljuddämpad sida har en dygnsekvivalent ljudnivå mellan 45 och 50 dBA frifältsvärde...".

"Även maximalnivån 70 dBA gäller för att uppfylla definitionen av ljuddämpad sida".

Lägenhetsutformning

Enkelsidiga lägenheter mot trafiksidan kan inte erbjuda en ljuddämpad eller tyst sida, och bör därför i princip inte accepteras. Om det i sådana situationer är möjligt att begränsa ljudnivån utanför fönster genom tekniska lösningar som delvis inglasad balkong, kan detta vara en lämplig lösning.

Huvudregeln i "Buller i planeringen" överensstämmer med riksdagsbeslut 1996/97:53 och ljudkrav i BBR.

Riktvärden trafikbuller för kontorslokaler

Dimensionerande ljudnivå från trafik och andra yttre ljudkällor de tidsperioder som ljudkällorna är i regelmässig drift, samtidigt som den studerade verksamheten pågår

<i>Typ av utrymme</i>	<i>Ekvivalent ljudnivå [dBA]</i>	<i>Maximal ljudnivå [dBA]</i>
Konferensrum (>ca 20 personer)	30	45
Cellkontor, mötesrum, reception, vilorum	35	50
Kontorslanskap, storrumskontor	35	55
Matsal, pausutrymme	40	-
Korridor, WC, trapphus, kopiering	45	-

Riktvärden trafikbuller för förskolor

Dimensionerande ljudnivå från trafik och andra yttre ljudkällor de tidsperioder som ljudkällorna är i regelmässig drift, samtidigt som den studerade verksamheten pågår

<i>Typ av utrymme</i>	<i>Ekvivalent ljudnivå [dBA]</i>	<i>Maximal ljudnivå [dBA]</i>
Klassrum, grupprum, allrum, ateljé, upp till 50 personer	30	45
Utrymmen för vila, enskild arbete, rörelse/ lek, samtal, allrum, expedition, pausrum	35	50
Uppehållsrum, kök	40	-
Groventré, kapprum, korridor, WC, omklädningsrum	45	-

Bedömningsgrunder

Bedömningen av möjligheterna till bostadsbebyggelse sker i denna rapport utgående från:

- Möjligheten att uppfylla målet högst 55 dBA utanför alla fönster.
- Om ovan inte uppfylls, möjligheten att uppfylla målet högst 50 dBA utanför minst ett fönster i minst hälften av bostadsrummen i varje lägenhet
- Möjligheten att erhålla en uteplats med högst 55 dBA ekvivalent och 70 dBA maximal ljudnivå.

Förutsättningar

Trafikflöden har erhållits från Uppsala kommun och trafikverket.

Fastigheten utsätts främst för buller från järnvägen, samt från vägtrafik på Kungsgatan.

Vägtrafik

Följande trafikdata har använts vid beräkningarna.

Väg	Trafikflöde	Andel tung trafik	Skyltad hastighet
Kungsgatan	15000 f/d	15 %	50 km/h
Dragarbrunsgatan	1200 f/d	0 %	30 km/h
Kungsängsgatan	1300 f/d	0 %	50 km/h
Busstation	2000 f/d	100 %	30 km/h
Suttungsgränd	1000 f/d	100 %	30 km/h

Tågtrafik

Följande trafikdata har använts vid beräkningarna.

	Antal tåg/dygn	Tåglängd	Hastighet
Gods	21 st	600 m	100 km/h
X2000	22 st	165 m	stannar
IC-tåg (pass)	142 st	200 m	stannar
Regina (X52/53) norrut	92 st	54 m	stannar
Regina (X52/53) söderut	140 st	150 m	stannar

Tågen som stannar i Uppsala har antagits accelerera med 1.2 m/s²

Måluppfyllnad trafikbuller

Rapporten tar endast upp de nybyggda delarna.

Ekvivalent ljudnivå

Kv Gunnar;

Samtliga fasader får ljudnivåer mellan 41 dBA och 44 dBA.

Kv. Högne;

Fasaden mot Kungsgatan får nivåer på 65 dBA längst ner. Högre upp, vid indragen fasad är nivåerna 64 dBA. Ytterfasaden mot Samaritergräng får nivåer uppemot 59 dBA. Ytterfasaden mot Grimhild får ljudnivåer på 58 dBA närmast Kungsgatan men avtar snabbt till 55 dBA eller lägre på resten av ytan. Fasaden mot Dragarbrunnsgatan får nivåer på 53 dBA.

Fasaderna mot innergården får ljudnivåer av högst 50 dBA.

Maximal ljudnivå

Kv Gunnar;

Samtliga fasader får ljudnivåer mellan 57 dBA och 62 dBA.

Kv. Högne;

Fasaden mot Kungsgatan får nivåer på 78 dBA längst ner. Högre upp, vid indragen fasad är nivåerna 80 dBA. Ytterfasaden mot Samaritergräng får nivåer uppemot 77 dBA. Ytterfasaden mot Grimhild får ljudnivåer på 75 dBA närmast Kungsgatan och 69 dBA på motsatta sidan. Fasaden mot Dragarbrunnsgatan får nivåer på 69 dBA.

Fasaderna mot innergården får ljudnivåer av högst 66 dBA.

Kommentarer

Kv Gunnar;

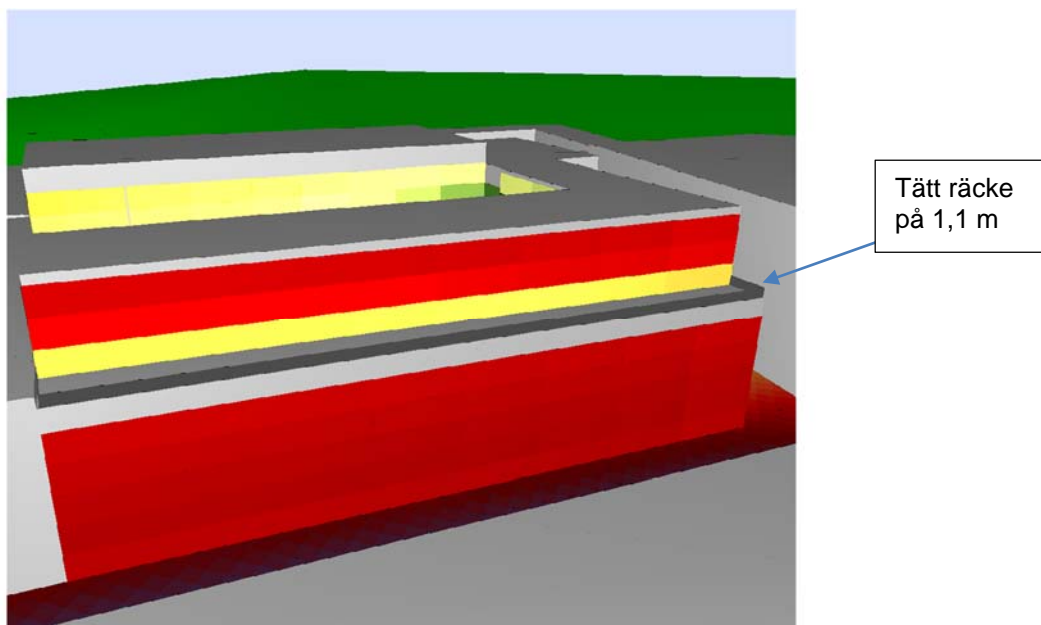
Huset ligger i ett väldigt skyddad läge. Så länge den är lägre än omkringliggande fastigheter så finns inte några hinder ur ljudsynpunkt för att bygga bostäder och förskola där.

Kv. Högne;

Tillbyggnad mot Kungsgatan är väldigt utsatt från buller från en av de mest trafikerade gatorna i Uppsala.

Med planlösning där minst hälften av boningsrummen är orienterade mot bullerdämpad sida uppfylls riktvärden för ljudvärdet mot gården uppfyller 50 dBA ekvivalent och 70 dBA maximal ljudnivå. Enkelsidiga lägenheter mot Kungsgatan bör undvikas.

Planexempel på bostäder som vi har fått ta del av har ett antal lägenheter med 1, 2, 3 och 4 ROK som kommer att byggas i huskroppen närmast Kungsgatan. På våningar 4 och lägre, alltså våningarna med en bredare yta, har alla förutom 2 ROK i hörnan lägenheter med minst hälften av boningsrummen mot gården. På högre våningar är ytan minde och indragen från trafikens sida. Lägenheterna med 3 ROK har 2 av 3 boningsrummen orienterade mot trafik. På våning 5, alltså första våningen med en smalare planlösning, skyddas fasaden av själva indragningen och räcket, förutsatt att det är 1,1 meter högt och tätt. Planlösningen på de högre våningarna måste ses över.

Fasad mot Kungsgatan. Gul betyder mellan 50 och 55 dBA. Rött är 60 dBA eller högre.

Tillbyggnad mot Grimhild har ekvivalenta nivåer under 55 dBA, vilket uppfyller Boverkets krav på bostäder. Balkonger däremot skulle inte uppfylla kraven eftersom maxnivåer uppgår till 72 dBA. Endast balkongerna längst bort från Kungsgatan skulle uppfylla kraven

En gemensam uteplats som uppfyller riktvärdena högst 55 dBA ekvivalent och 70 dBA maximal ljudnivå kan anordnas på gården. Annars kan balkonger riktade mot innergården också fungera som uteplats enligt boverkets definition.

Bilagor

- Bilaga 1. Ekvivalent ljudnivå 2 m över mark.
- Bilaga 2. Ekvivalent ljudnivå 9 m över mark.
- Bilaga 3. Ekvivalent ljudnivå 16 m över mark.
- Bilaga 4. Ekvivalent ljudnivå 21 m över mark
- Bilaga 5. Maximal ljudnivå 2 m över mark.
- Bilaga 6. Maximal ljudnivå 9 m över mark.
- Bilaga 7. Maximal ljudnivå 16 m över mark.
- Bilaga 8. Maximal ljudnivå 21 m över mark.

Bjerking AB

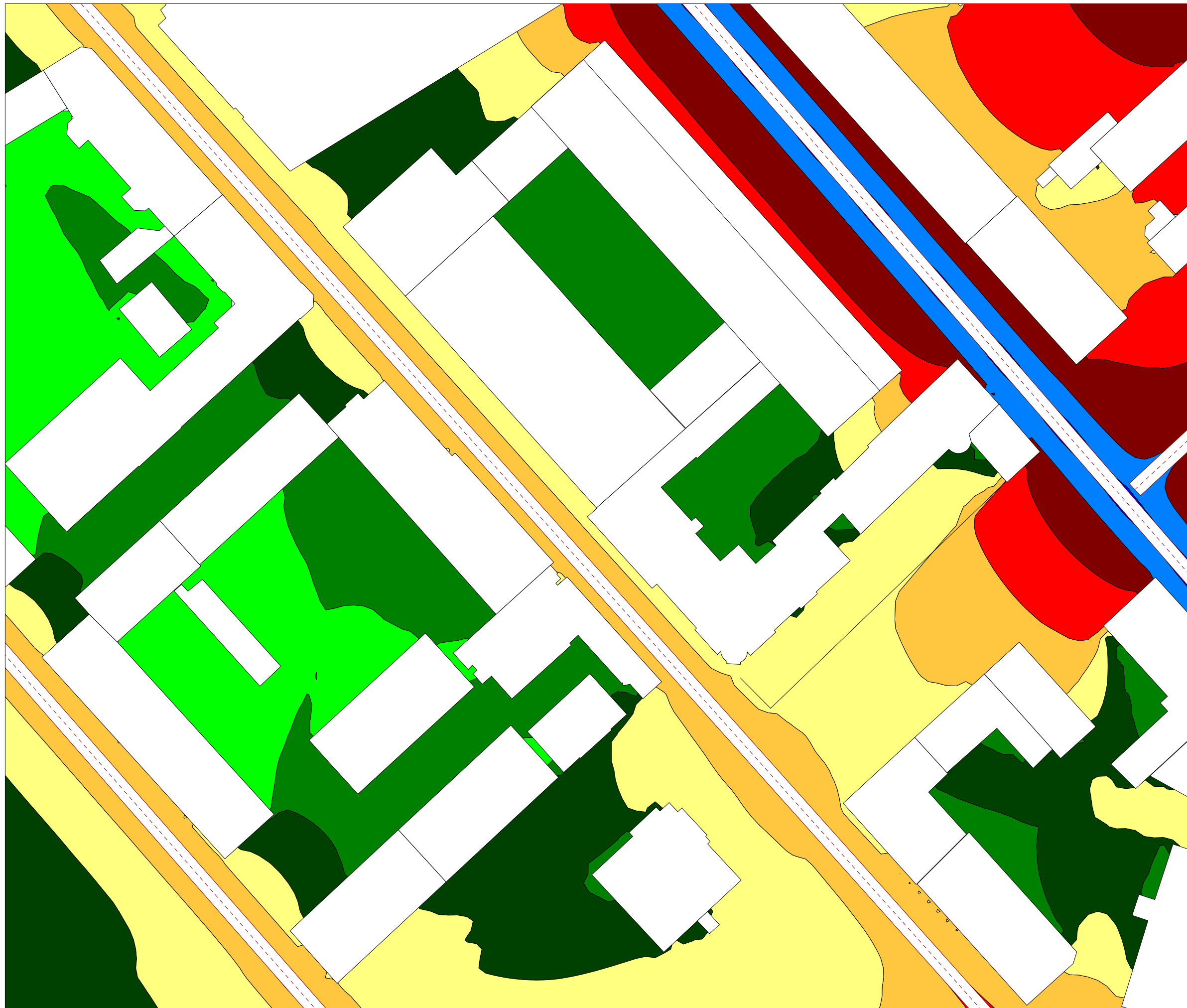

Montserrat Sayol Lopez
Telefon 010-211 81 76
montse.sayol@bjerking.se

Granskad av

Leif Dahlback

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
2 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

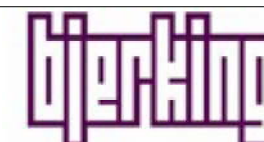
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-1

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
9 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

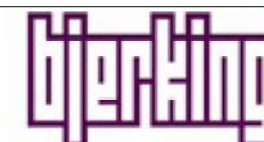
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

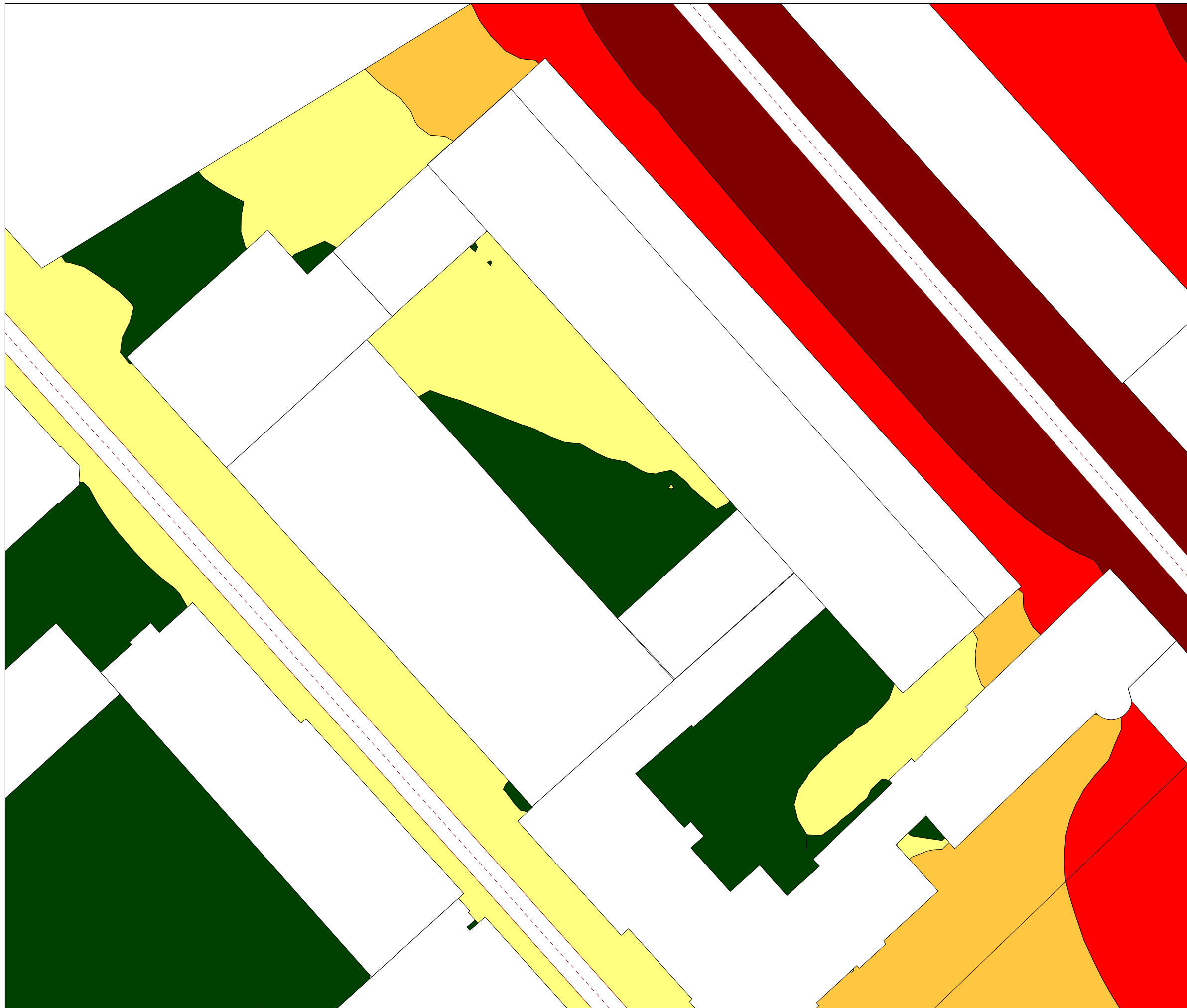
Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-2

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
16 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

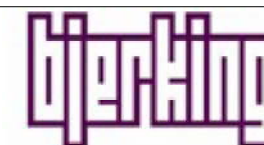
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:500

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

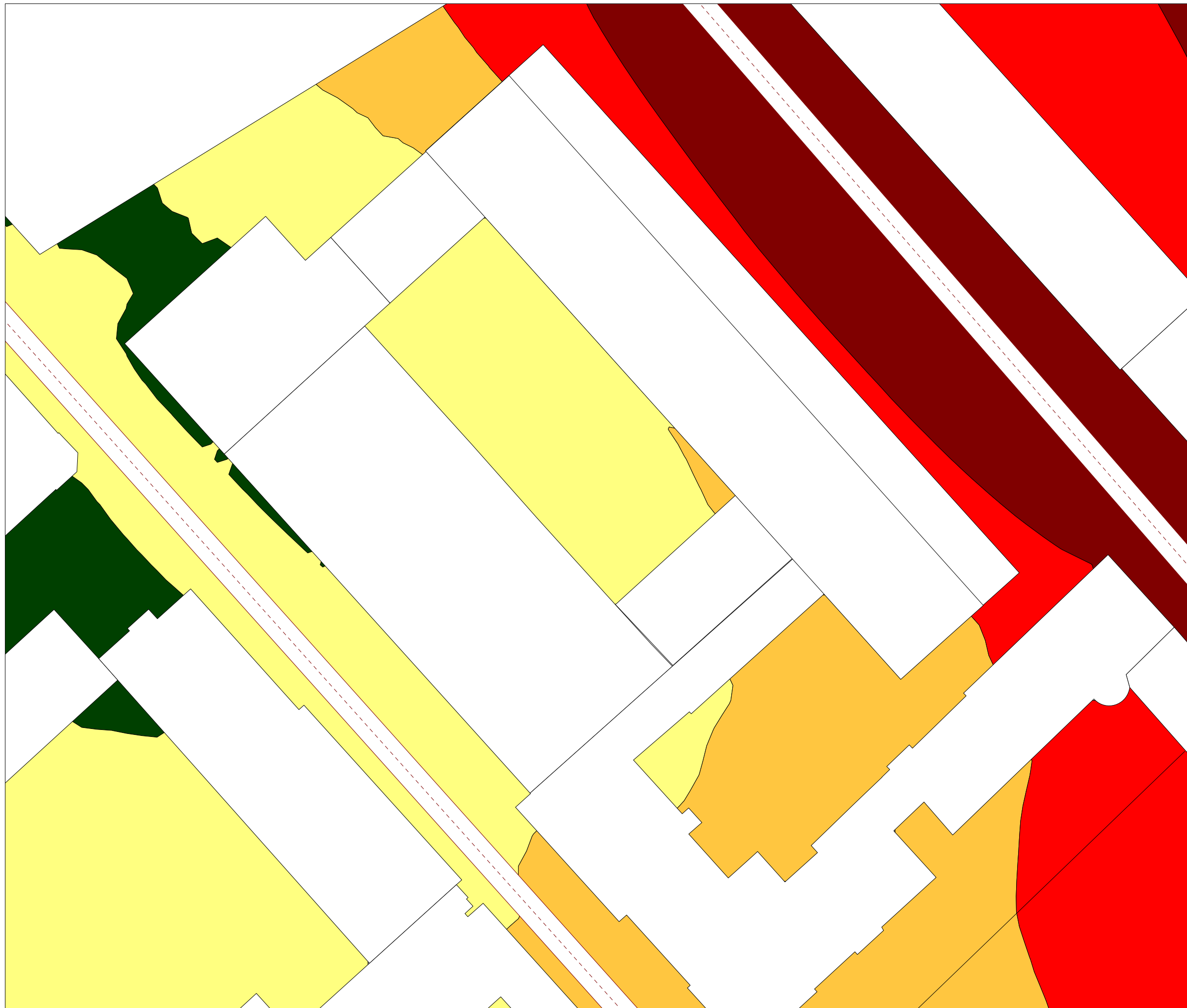
Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-3

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
21 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

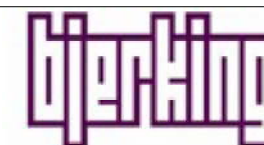
Ekvivalent ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:500

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

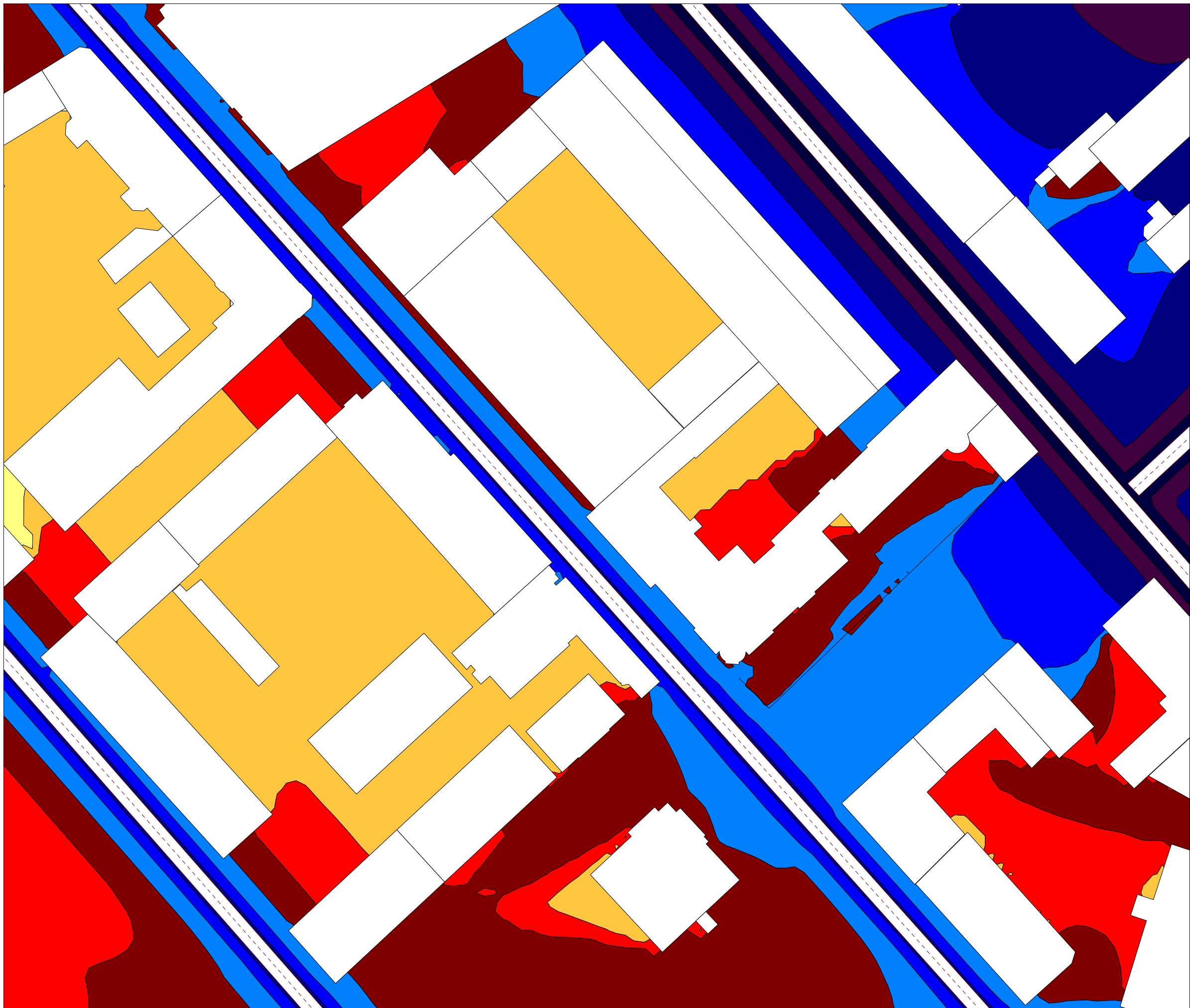
Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-4

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
2 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

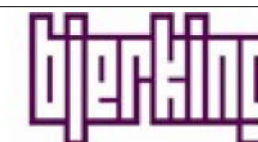
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

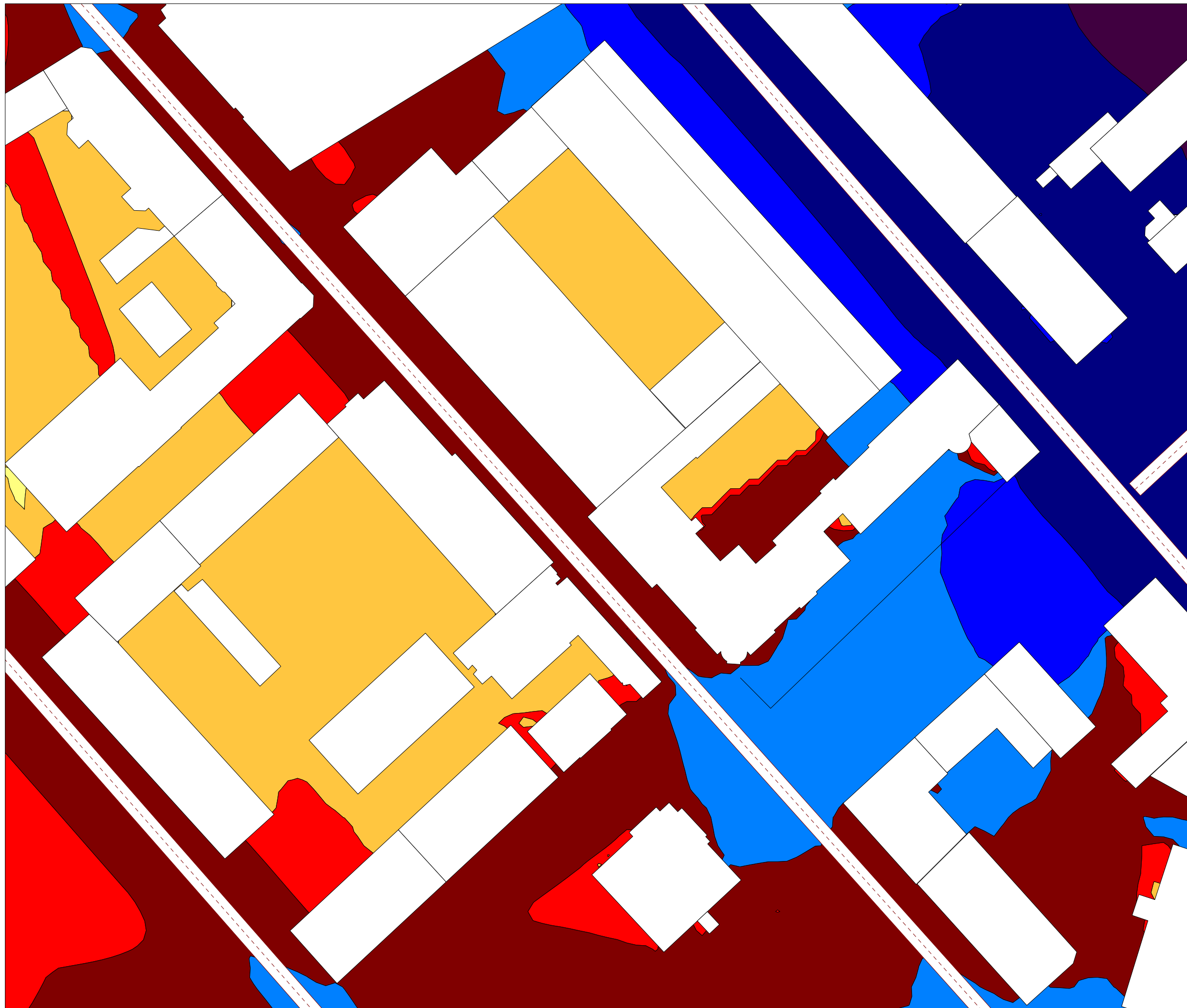
Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-5

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
9 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

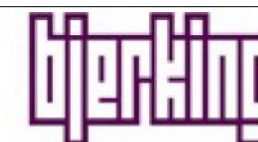
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

**Kv Gunnar, Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt**

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

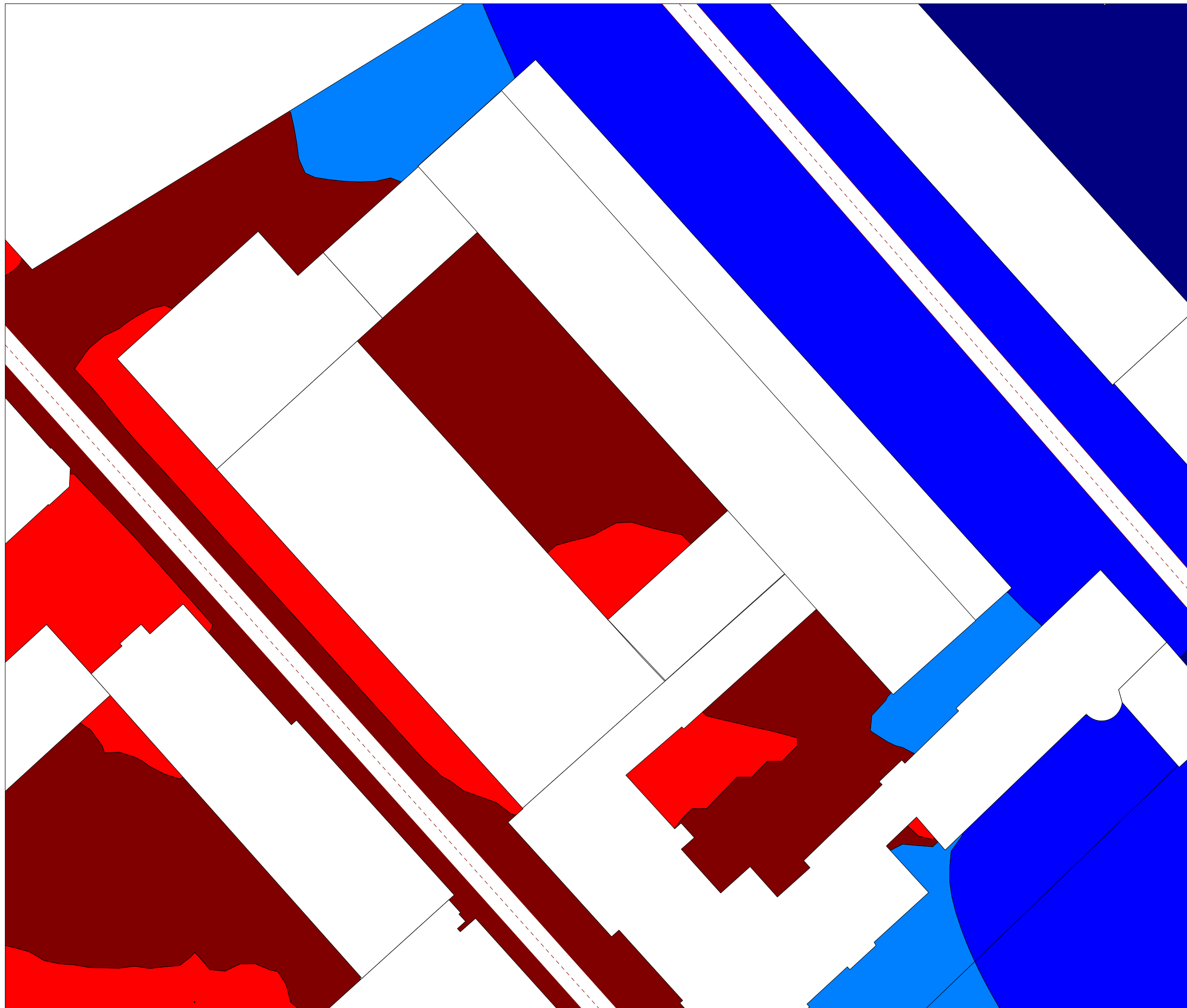
Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-6

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
16 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

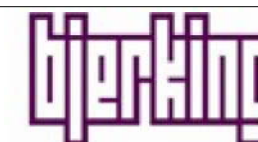
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:500

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

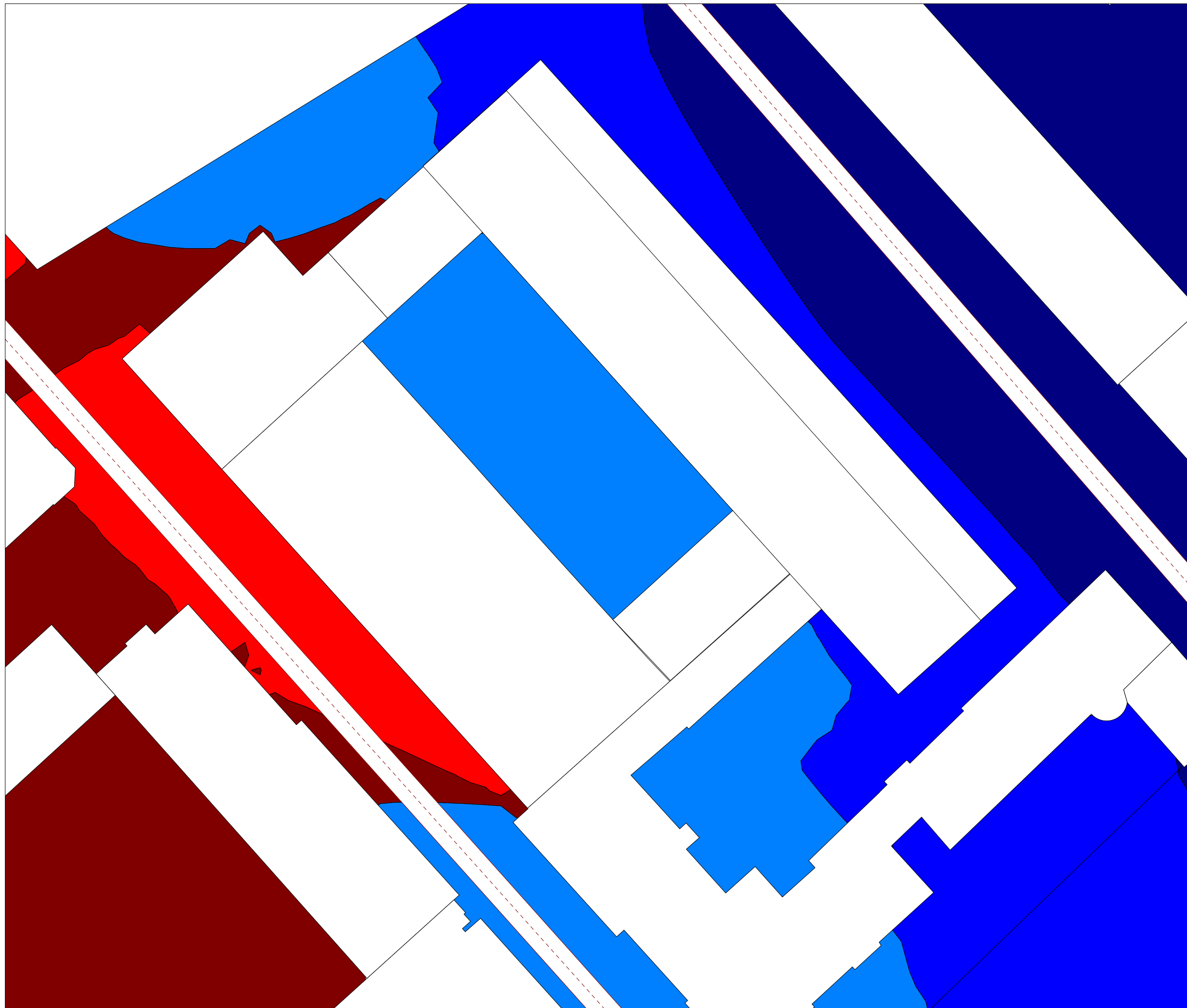
Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-7

FÖRKLARINGAR

Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafikbuller
Naturvårdsverkets rapport 4653

Nordiska beräkningsmodellen för spårburen trafik
Naturvårdsverkets rapport 4935

Beräkningshöjd
21 m

Driftfall
Trafik enligt prognos
för år 2020

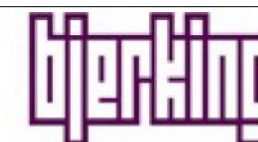
Maximal ljudnivå

- > 35.0 dB(A)
- > 40.0 dB(A)
- > 45.0 dB(A)
- > 50.0 dB(A)
- > 55.0 dB(A)
- > 60.0 dB(A)
- > 65.0 dB(A)
- > 70.0 dB(A)
- > 75.0 dB(A)
- > 80.0 dB(A)
- > 85.0 dB(A)
- > 90.0 dB(A)

BULLERKARTA

Område

Kv Högne
Tillbyggnad Sammariterhem
Väg- och tågbuller sammanvägt

Arkitekter Ingenjörer

Box 1351, 751 43 Uppsala
Strandbogatan 1
Växel: 018-651100
www.bjerking.se

Skala

A3, 1:800

Handläggare

Montserrat Sayol

Granskad av

Leif Dahlback

Datum

2014-02-04

Nummer

14U24481-8

Handläggare:
Owe Gustafsson

Datum:
2014-04-22

Diarienummer:
PLA 2012-
020212

Enligt sändlista

SAMRÅDSHANDLING

Detaljplan för kv Högne och Gunnar, del av, Uppsala kommun

normalt planförfarande

Plan- och byggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde 2014-04-10 att sända förslag till Detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar, del av för yttrande enligt bifogad samrådslista. Fastighetsägare, bostadsrättsinnehavare, hyresgäster och boende samt övriga som bedöms ha väsentligt intresse av förslaget ges tillfälle till samråd. Plan- och byggnadsnämnden förutsätter att fastighetsägare informerar eventuella hyresgäster. Under samrådstiden finns planförslaget tillgängligt på kommuninformationen, kontoret för samhällsutveckling, stadsbiblioteket.

Planförslaget finns även på kommunens webbplats,

<http://www.uppsala.se/sv/Boendemiljotrafik/Stadsutveckling--planering/>

Byggherren och markägaren Diakonistiftelsen Samariterhemmet har tagit fram förslag till detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar som innebär en mer och flexiblere användning av kvarteren. I kv Högne föreslås en ny byggnad utmed Kungsgatan. Byggnaden i 5-7 våningar kan användas till vård, centrumverksamheter och bostäder (ej bostäder i bottenvåningen). I kv Gunnar föreslås en ny bostadsbyggnad inne i kvarteret som även inrymmer en förskola i bottenvåningen. För den omkringliggande bostadsbebyggelsen prövas möjligheten att bygga vindsvåningar.

Upplysningar i ärendet lämnas av handläggaren.

Informationsmöte

Tid: Måndagen den 12 maj 2014 kl 18.30

Plats: Samariterhemmet Samaritergränd 2. Ingång via gården vid klockstapeln.

Välkomna!

Plan- och byggnadsnämndens ledamöter är inbjudna till mötet.

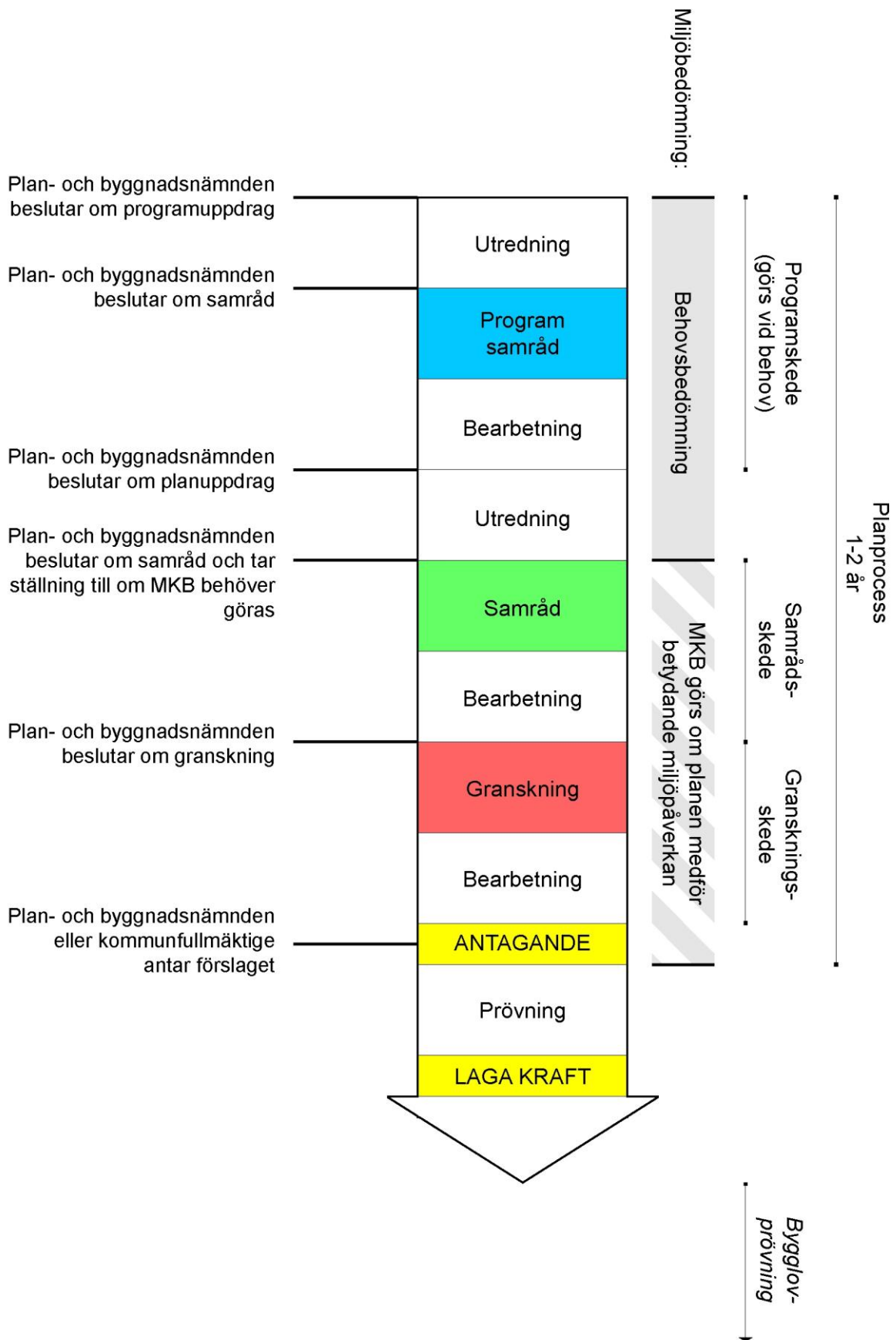
Detaljplanen upprättas enligt plan- och bygglagens regler för normalt planförfarande, se informationsblad om planprocessen. Den som inte framfört skriftliga synpunkter på förslaget under samråd och/eller granskning kan förlora rätten att senare överklaga beslutet att anta detaljplanen.

**Yttranden skall vara inlämnade senast den 13 juni 2014 till:
Uppsala kommun, plan- och byggnadsnämnden, 753 75 Uppsala**

Plan- och byggnadsnämnden

Uppgifter som du lämnar i yttrandet kommer att användas av plan- och byggnadsnämnden i Uppsala kommun vid behandling av ärendet. Vi behandlar personuppgifter om dig enligt personuppgiftslagen (PUL). Enligt §§ 26 och 28 i samma lag har du rätt att, på skriftlig begäran, få information om och rättelse av de uppgifter som behandlas.

Planprocessen - normalt planförfarande

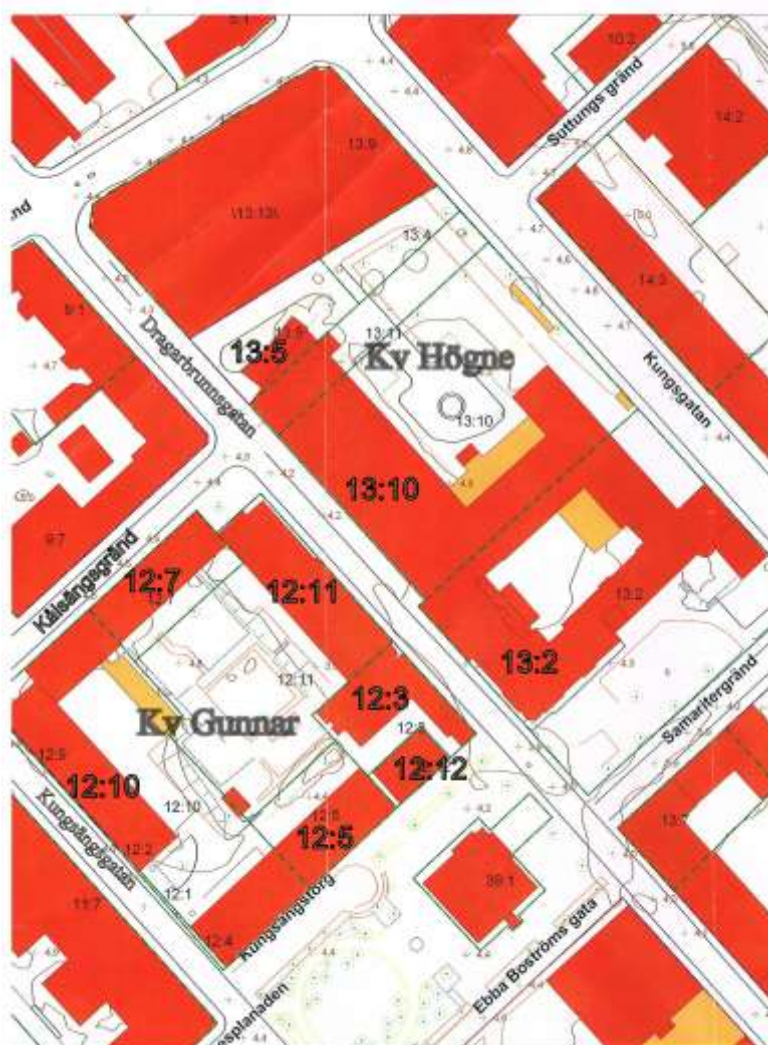
Kvarteren **Gunnar** och **Högne** i Uppsala.

Byggnader och bebyggelsemiljö

Karl Johan Eklund

Innehållsförteckning

Byggnader och bebyggelsemiljö i kvarteren Gunnar och Högne i Uppsala	sid 3
Ebba Boström och Diakonistiftelsen Samariterhemmet	sid 4
Kvarteren Grimhild, Högne och Gunnar	sid 4
Bebyggelsen vid Dragarbrunnsgatan 71 inom fastigheten Kungsängen 12:3, kv. Gunnar	sid 5
Bebyggelsen vid Kungsängstorg 2-4 inom fastigheten Kungsängen 12:5 och 12:10, kv. Gunnar	sid 6
Bebyggelsen vid Kungsängsgatan 46-48 inom fastigheten Kungsängen 12:10, kv. Gunnar	sid 6
Bebyggelsen vid Kålsängsgränd 7-9 inom fastigheten Kungsängen 12:10 och 12:7, kv. Gunnar	sid 7
Bebyggelsen vid Dragarbrunnsgatan 67-69 inom fastigheten Kungsängen 12:11, kv. Gunnar	sid 8
Bebyggelsen vid Kungsängstorg 6 inom fastigheten Kungsängen 12:12, Kv. Gunnar	sid 9
Kvartersmarken i Kv. Gunnar	sid 10
Bebyggelsen inom fastigheten Kungsängen 13:2, kv. Högne	sid 10
Bebyggelse inom fastigheten Kungsängen 13:5 m.fl., kv. Högne	sid 15
Kvartersmarken i Kv. Högne	sid 16
Värdering	sid 18
Rekommendationer	sid 18

Situationsplan med fastighetsbeteckningar.

Byggnader och bebyggelsemiljö i kvarteren Gunnar och Högne i Uppsala

Inför planläggning av Diakonistiftelsen Samariterhemmets fastigheter i kvarteren Gunnar och Högne inom stadsdelen Kungsängen har genomförts en utredning samt gjorts en bedömning av det kulturhistoriska värdet i byggnader och bebyggelsemiljö inom planområdet. I utredningen har för helhetens skull inbegripits även fastigheterna Kungsängen 12:3 och 12:12. Utredningen har omfattat besiktning och dokumentation samt genomgång av ritningar och protokoll från byggnadsnämndens sammanträden, vilka förvaras i Stadsarkivet i Uppsala, material i Upplandsmuseets arkiv samt genomgång av tidigare inventeringar av bebyggelsen i Uppsala (*Stadsbildens framtid*, 1964, *Uppsalas byggnader*, 1991 samt *Uppsala en växande stad. Bebyggelse 1951-79*, 2006. Utredningen har genomförts av Karl Johan Eklund, f.d. länsantikvarie, som också, om inte annat anges, tagit fotona.

Flygbild över utredningsområdet

Ebba Boström och Diakonistiftelsen Samariterhemmet

År 1882 kom Ebba Boström till Uppsala som föreståndare för ett räddningshem för unga prostituerade kvinnor som låg i Svartbäcken och som drevs av Sedlighetsföreningen i Uppsala. Ebba Boström, socialt och ekonomiskt väletablerad, tog snabbt saken och verksamheten i egna händer och redan senare under året hade hon köpt en bebyggd fastighet i kv. Grimhild i Kungsängen, dit hon flyttade räddningshemmet. Verksamheten expanderade. En utbildning till tjänarinnor etablerades och för den skull uppfördes ett särskilt hus, ”Tjänarinnehemmet” eller ”Praktiska skolan”, som stod färdigt 1883. Några år senare byggs ett barnhem i kvarteret och en bit in på 1890-talet ett sjukhus i grannkvarteret Högne. Den ännu i bruk varande sjukhusbyggnaden invigdes 1893. I samband med invigningen organiserade sig Ebba Boström och hennes kvinnliga medarbetare i ett systemsamfund med stadgar och gemensam dräkt. Det får betraktas som grunden för diakonissanstalten, som fick sin egen byggnad, ”Diakonishuset”, byggt enligt ritningar av Carl Bergsten. Då var Ebba Boström död. Hon dog 1902 och några år före sin död, 1893, överlät hon hela sin egendom till en stiftelse med en styrelse och med stadgar för verksamheten. I den första paragrafen i stadgarna formuleras målet med verksamheten: *”Samariterhemmets uppgift är dels att genom sina anstalter – sjukhem, barnhem, uppfostringsanstalt för blifvande tjänarinnor – tjäna hjälpbehövande av olika slag, dels att i samband med denna verksamhet utbilda diakonissor med särskild hänsyn till församlingarnas behof. Hemmet vill fylla sin uppgift i den kristliga kärlekens ande och i överensstämmelse med vår evangelisk-lutherska kyrkas grundsatsar”*.

Under 1900-talet expanderar verksamheten ytterligare och från 1905 fram till 1944 under ledning av Otto Centervall. För utbildningen av diakonissor och församlingssystrar byggs, som nämnts, Diakonishuset med kapell. Det invigs 1918 av ärkebiskop Nathan Söderblom. Sjukhuset byggs ut och moderniseras 1925-1927. Ett nytt sjukhus byggs och invigs 1971. Även denna gång förrättas invigningen av ärkebiskopen. Under hela 1960-talet byggs hus i kvarteret Gunnar för Samariterhemmets verksamhet, fortfarande helt inriktad på omhändertagande, omsorg och vård.

Kvarteren Grimhild, Högne och Gunnar

Det var alltså i kv. Grimhild som Samariterhemmets verksamhet etablerades. Expansionen i slutet av 1800-talet och framåt kom att ske i kv. Högne. Omkring 1960 påbörjas, som nämnts, en omfattande expansion i kv. Gunnar. Den äldsta bebyggelsen, den i Grimhild, är nu riven. På dess plats uppfördes ett parkeringshus på 1960-talet. Bebyggelse i de båda andra kvarteren står kvar och ägs fortfarande till allra största del av Samariterhemmet samt utnyttjas för dess egen verksamhet eller upplåts för social verksamhet, som drivs av andra.

Kv. Högne

I kvarteret Högne fanns i början av 1880-talet tre fastigheter som alla var bebyggda. Den norra, som upptog halva kvarteret, rymde Kungsängens folkskola som stod kvar ända in på 1960-talet. I södra delen av kvarteret låg två likstora tomter. Det var på dessa båda som Samariterhemmet inledningsvis etablerade sig, först genom bygget av sjukhuset och senare Diakonishuset. Nybyggnaden av sjukhuset i slutet av 1960-talet och början på 1970-talet sker på den norra fastigheten, den med skolhuset, efter förhandlingar och överenskommelse med Uppsala kommun.

Kv. Gunnar

Kvarteret Gunnar var fram till slutet av 1950-talet bebyggt och utnyttjat på samma sätt som de andra kvarteren i denna del av Uppsala. I gatuliv låg bostadshuset, oftast gavel vid gavel, byggda i två våningar med traditionella sadeltak, täckta med tegel. Fasaderna var reveterade och ibland på ett sådant sätt att bottenvåningen avvek från den övre delen av huset. En sådan fasadbehandling gav huset

en mer påkostad karaktär och därmed en högre status. Innanför gatuhuset låg gården som sträckte sig långt in i kvarteret. Längs tomtgränsen låg en rad uthus och ofta en verkstadslokal grupperade.

Åtminstone tre hus i kvarteret skilde sig påtagligt från de övriga. Vid Kålsängsgränd låg ett långsträckt hus i en våning med åtta fönsteraxlar och det traditionella sadeltaket. Huset var putsat och hade en medveten och påkostad fasadbehandling i form av lisener, accentuerade profilerade fönsteromfattningar samt en svit av klassicerande dekorelement i ett band uppe vid takfoten. Huset var ritat av Carl August Ekholm och ritningen är daterad 1880. Ekholm var Uppsalas stadsarkitekt 1878-1912.

Det andra huset låg vid Kungsängstorg och var betydligt yngre. Det var uppfört enligt ritningar av Viktor Holmgren, daterade 1914, som ett kombinerat *bonings- och fabriks*hus. Det här huset skilde sig väsentligt från de andra husen i kvarteret. Det var högre, tre plan med inredd vind, det var byggt i tegel och hade en medveten arkitektonisk utformning.

Det tredje huset var och är huset på fastigheten Kungsängen 12:3, det enda av de äldre byggnaderna i kvarteret som bevarats.

De båda andra beskrivna husen och all annan bebyggelse i kvarteret kom under 1960-talet successivt att rivras för att ge plats åt den nybebyggelse Diakonistiftelsen Samariterhemmet behövde för sin expanderande verksamhet. Husen var då i dåligt skick. I Stadsbildens framtid från 1964 står bl.a. *”Samtliga kvarterets byggnader i fasaden mot Kungsängsgatan är sedan mer än hundra år praktiskt taget oförändrade men befinner sig tyvärr i dåligt skick.”*

Bebyggelsen vid Dragarbrunnsgatan 71 inom fastigheten Kungsängen 12:3, kv. Gunnar

Administrationsbyggnad för Uppsala stift, uppförd efter ritningar av Arkab Arkitekter genom Erik Lindgren, daterade 1993. Byggnaden är vinkelformad och byggd av tegel i fyra våningar mot Dragarbrunnsgatan och fem mot gården. Fasaderna är tunt putsade och avfärgade i vitt.

Byggnadskroppen längs Dragarbrunnsgatan är smal, har symmetrisk fönstersättning på gatufasaden och en gavel som upptill avslutas med ett runt fönster. Byggnadskroppen mot gården är i de båda nedre våningarna bredare. Den bredare delen accentueras genom att den är klädd med blått glaserat kakel. De stora fasadytorna mot gården bryts upp av små kvadratiska fönster med karmar målade i omväxlande gult, blått, rött och grått. Båda huskropparna har flacka sadeltak täckta av plåt. Såväl exteriört som interiört har byggnaden en uttalad arkitektoniskt medveten utformning och präglas av exklusiva material.

Bebyggelsen vid Kungsängstorg 2- 4 inom fastigheterna Kungsängen 12:5 och 12:10, kv. Gunnar

Sexvåningt bostadshus i betong, brunt fasadtegel, puts och med ett flackt sadeltak uppfört i två etapper enligt ritningar av Tage Rosenlind, daterade 1959 respektive 1968. Den östra delen, som är den äldre, har horisontella band av ljust skivmaterial med fönster och franska balkonger omväxlande med horisontella band i brunt fasadtegel. Över entrén ett vertikalt parti med större balkonger. Den västra delen, som är den yngre, har putsad bottenvåning och putsade vertikala partier omväxlande med likbredda partier i fasadtegel upp till ett putsat horisontellt parti under takfoten. Denna del har utskjutande balkonger. Den äldre delen uppförd som pensionärs- och vårdhem, den yngre som rehabiliteringsbostäder samt bostäder för Stiftelsen Fokus och Samariterhemmet.

Bebyggelsen vid Kungsängsgatan 46-48 inom fastigheten Kungsängen 12:10, kv. Gunnar

Fyravåningt servicehus i betong med gult fasadtegel och plåttak, uppfört enligt ritningar av Tage Rosenlind 1968. Huset består av två sammanbyggda huskroppar med symmetriskt placerade kvadratiska fönster. Den södra, Kungsängsgatan 48, har putsad bottenvåning samt utskjutande

Fasad mot Kungsängsgatan med Kungsängstorg i bakgrunden. Samliga hus ritade av Tage Rosenlind.

balkonger. På gaveln ett putsat vertikalt band som upptill avslutas med ett burspråk. Den norra huskroppen, Kungsängsgatan 46, har ett indraget vertikalt parti med port och balkonger på gatufasaden. Mot gården stora inglasade balkonger. Här inryms idag bl.a. ett demensboende, Ebbagården.

Bebyggelsen vid Kålsängsgränd 7-9 inom fastigheterna Kungsängen 12:10 och 12:7, kv. Gunnar

Trevånig byggnad i betong med gult fasadtegel och med flackt pulpettak täckt med plåt, uppförd i två

Fasad mot Kålsängsgränd.

Tage Rosenlinds ritning till den första etappen

etapper i enligt ritningar av Tage Rosenlind, daterade 1961 respektive 1968. Bottenvåningen avvikande i ljus puts och betongplattor med ballast i rött alternativt grått. Entrépartierna har genomgående ljus puts som sträcker sig vertikalt upp mot takfoten. Den äldre delen är uppförd som leksskola, upptagningshem samt bostäder. Den yngre som ungdomsgård samt bostäder för Samariterhemmet.

Bebyggelsen vid Dragarbrunnsgatan 67-69 inom fastigheten Kungsängen 12:11, kv. Gunnar

Fyravåning byggnad, mot gården fem, uppförd i betong med gult fasadtegel mot Dragarbrunnsgatan och putsad fasad mot gården enligt ritningar av Tage Rosenlind, daterade 1962. Byggnaden består av två sammanbyggda huskroppar. Den norra, Dragarbrunnsgatan 67, är något indragen i förhållande till den södra och har franska balkonger. Gaveln mot Kålsängsgränd har ett kraftigt accentuerat burspråk i husets hela höjd. På fasaden mot gården balkonger. Den södra huskroppen uppförd som sjuksköterskeskola, den norra som bostäder. Idag inryms patienthotell, café samt aktivitetshus i komplexet.

Fasad mot Dragarbrunnsgatan

Bebyggelsen vid Kungsängstorg 6 inom fastigheten Kungsängen 12:12, kv. Gunnar

Envåningt bostadshus av putsad sten på sockel av natursten, uppfört enligt ritningar godkända av byggnadsnämnden 1884. Sadeltak täckt med tvåkupigt tegel. Utkragade skorstenar i tegel. Fasaden mot Kungsängstorg har frontespis samt är rikt artikulerad med lisener, kraftigt artikulerad takfotslist

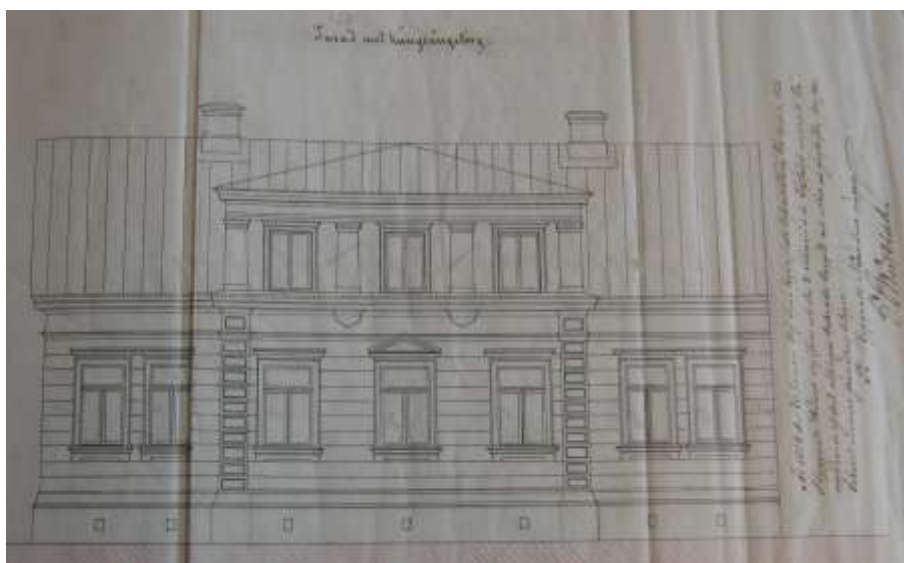

Husets huvudfasad. T.h. och i bakgrunden Stiftets hus. Foto Ingemar Ehlin

samt profilerade fönsteromfattningar. Fasaderna är avfärgade i en varm ljus grågul kulör. Lisener, takfotslist och fönsteromfattningar är vitmenade. Fönster med korsformad post i bottenvåningen. Under senare år har huset genomgått en omfattande yttre och inre upprustning i samarbete med Upplandsmuseet, varvid man så långt är möjligt sökt återskapa de kulturhistoriska värdena.

Historik

I januari 1884 skriver Fr. G. Afzelius ”Hos Byggnadsnämnden får undertecknad ödmjukeligen anhålla om tillstånd att å min egande tomt No 9 i kvarteret Gunnar af Kungsängsroteln här i staden uppföra ett boningshus i enlighet med närslutne byggnadsritning...”

Ritning till husets huvudfasad

Ritningen, som inte är signerad, visar ett hus som exteriört överensstämmer med det hus vi kan se än i dag. Interiört visar ritningen en planlösning med tre representativa rum mot Kungsängstorg och en rad mera privata rum samt kök mot gården. Vinden är oinredd. År 1917 upprättar arkitekten T.H. Kellgren ett förslag till ombyggnad som delvis kom att genomföras.

Ebba Boström förvärvar huset och flyttar över hit från Samariterhemmet. Efter hennes död 1902 har huset fungerat som pastors- och direktorsbostad. År 2008 säljer Samariterhemmet huset till nuvarande ägare. Nu fungerar huset som hotell och vandrarhem.

Kvartersmarken i kv. Gunnar

De befintliga byggnaderna i kv. Gunnar är placerade i gatuliv och på ett sådant sätt att en stor öppen gård bildas inuti kvarteret. Gården är uppdelad i olika zoner utifrån funktion. Delen mot Kungsängsgatan är nedschaktad och hårdgjord. Längst in finns en taköverbyggd biluppställningsplats. Mot Kålsängsgränd finns en inhägnad lekplats med fasta lekredskap för förskolan Gunnar. Ytan mot Kungsängstorg upptas av en hårdgjord utrymmeskrävande ramp till källarplanet i Stiftets hus. Längst in i denna del finns en liten förgård till huset på fastigheten Kungsängen 12:12 vilken flyter samman med en uteplats för personalen i Stiftets hus.

Centralt på gården finns en uteplats och en lekplats för de boende i kvarteret med gräsmattor, måbärshäckar och buskage med bl.a. syren. På gården finns en rad vackra och karaktärsfulla solitärträd som bok, kastanjer och lönnar. En del av träden är äldre.

Planeringen av gården är utförd i huvudsaklig överensstämmelse med en plan upprättad av trädgårdsarkitekt Rune Larsson och som är daterad den 15 maj 1968.

Bebyggelsen inom fastigheten Kungsängen 13:2, kv. Högne

Bebyggelsen inom fastigheten utgörs av tre sammanbyggda byggnadskroppar: Sjukhusets äldre del (hus A), sjukhusets yngre del (hus B) samt Diakonishuset (hus C).

Gamla sjukhuset, äldre delen (hus A)

Hus i nyrenässans av sten i tre våningar med putsade fasader avfärgade i en mörk grågul kulör. Tak av svartlackerad plåt. Kraftigt profilerad takfotslist. På fasaden mot förgården/parken två risaliter, varav den ena är bredare och mer bearbetad. Risaliterna avslutas med frontoner, försedda med dekorativa element. Hörnan mot Kungsängstorg har en sfärisk utformning och kröns av en fronton, lik de båda andra. Fönstren på byggnaden är symmetriskt placerade, har korsformad post och är vitmålade. I frontonerna har fönstren en bågformad överdel. In mot gården längsgående indragna balkonger, varav två med konstfullt smidda räcken.

Interiört har huset byggts om successivt för att motsvara nya och förändrade krav. Från husets byggnadstid kvarstår bl.a. trapphallen med marmortrappor, smidda trappräcken, en elegant ledstång i massivt trä samt pelare i gjutjärn. Trapphallen har genom målningsarbeten i sen tid förvanskats och förenklats.

Historik

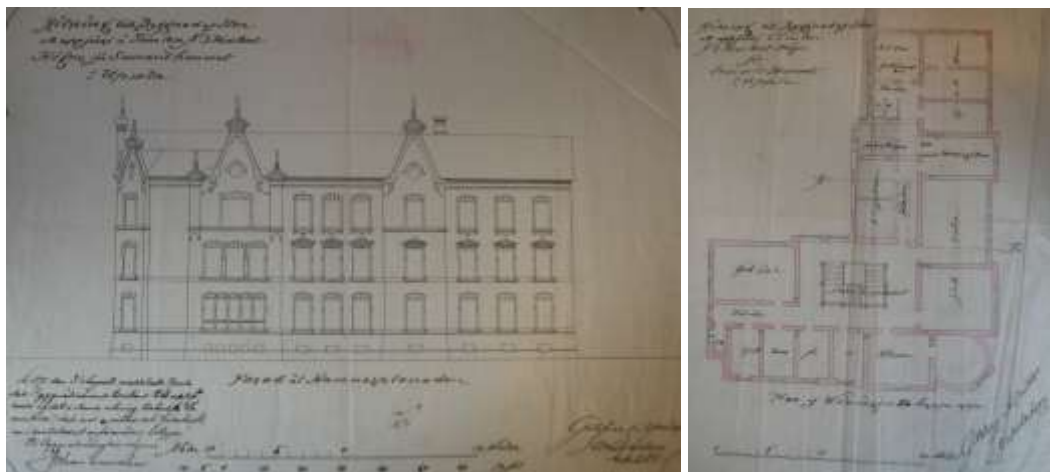
Huset, som har en L-formad plan med en byggnadskropp även längs Dragarbrunnsgatan, är uppfört i nyrenässansstil efter ritningar från 1891 av arkitekten J.A. Westerberg. Fasaderna hade ursprungligen

Det gamla sjukhusets huvudfasad mot Kungsängstorg samt den om- och nybyggda delen mot Dragarbrunnsgatan

en rik utsmyckning i nyrennässans med kraftigt profilerade fönsteromfattningar och fönsteröverstycken samt rikt utsmyckade avslutningar på frontonerna, vilka kröntes av små obelisker. Mycket av denna utsmyckning är nu avlägsnad.

På ritningarna för Diakonisshuset från 1916 illustreras en hel omgestaltning av byggnadens fasader i överensstämmelse med utformningen av Diakonisshuset. Vid utbyggnaden av sjukhuset på 1920-talet var avsikten att genomföra denna omgestaltning av fasaderna. I en skrivelse från Samariterhemmet till Byggnadsnämnden begär man dock tillstånd att få göra en uppdelning av byggprojektet ”... i två perioder, av vilka den första avses omfatta i huvudsak vidbyggnad och påbyggnad av flygeln mot Dragarbrunnsgatan. Under mellantiden skulle fasaden mot denna gata få det utseende, som framgår av medföljande ritning.”

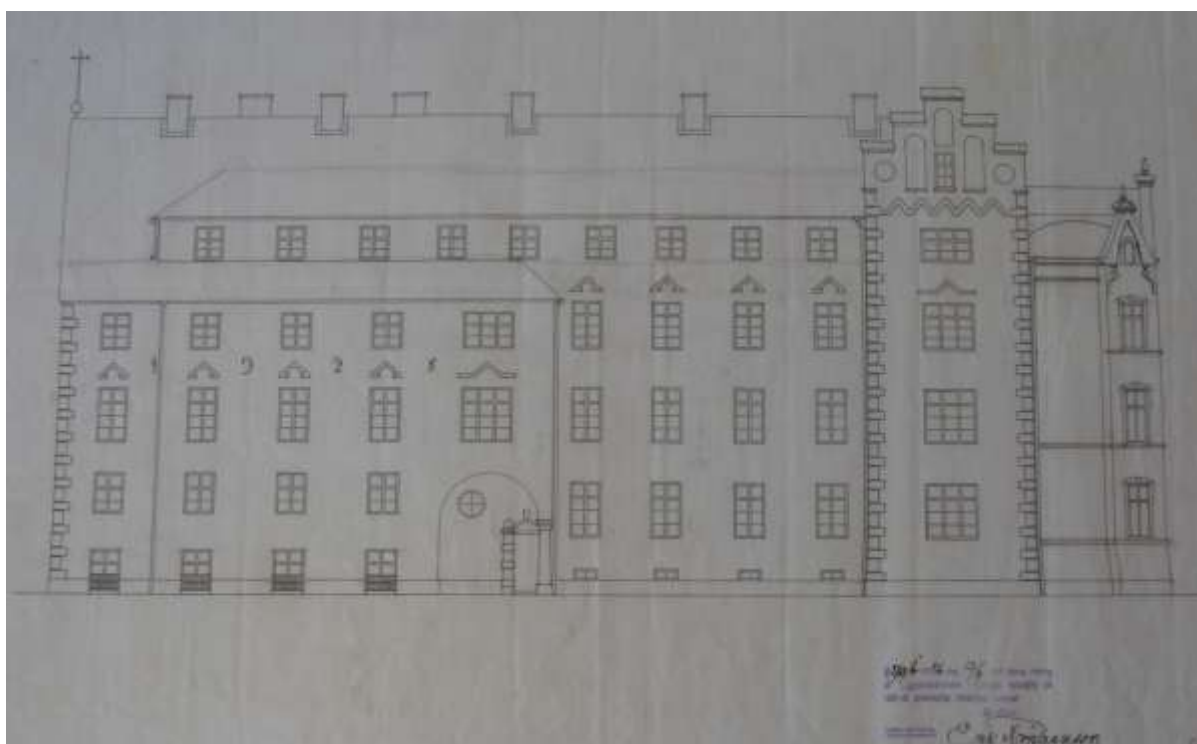
Det blev endast fasaden mot Dragarbrunnsgatan som kom att förändras, vilket resulterat i det märkliga mötet mellan nyrenässansens och nationalromantikens stilideal i hörnan mot Kungsängstorg.

Gamla sjukhuset, yngre delen (hus B).

Byggnad av sten i fyra våningar med sadeltak, täckt av enkupigt tegel. Fasaderna är spritputsade och avfärgade i en klar gul färg. Profilerade fönsteröverstycken i ett par våningsplan. I hörnan mot Kungsängstorg en risalit med kraftiga vitputsade hörnkedjor, vilken avslutas med en trappstegsgavel och blinderingar. I den norra delen av huset är de tre nedre våningarna något utdragna mot gatan. På denna del sitter ankarslutar i form av årtalet 1925. Entrén är förlagd till en välvd smyg, som på ena sidan bärs upp av en kraftig pelare av sten, krönt av ett kapital. En portal i renässansstil flankerar entrén.

Historik

Denna del av sjukhuset är uppförd åren 1925-1927 i klassicerande stil med markanta inslag av nationalromantik efter ritningar av Carl Bergsten, daterade 1925 och 1926. Som omtalats ovan var

avsikten att hela den äldre sjukhusbyggnaden skulle ges en annan fasadutformning än den ursprungliga men att den idén kom att genomföras endast på den del av byggnaden som vetter mot Dragarbrunnsgatan. Denna yngre del av sjukhuset innehåller en operationssal som är så utformad att ljuset utifrån reflekteras ned på operationsbordet för att kunna genomföra operationer med för den tiden maximal belysning. Operationssalen som utformades av Samariterhemmets egen läkare Axel Petterson finns kvar liksom delar av den ursprungliga rumsindelningen och inredningsdetaljer.

Diakonishuset (hus C)

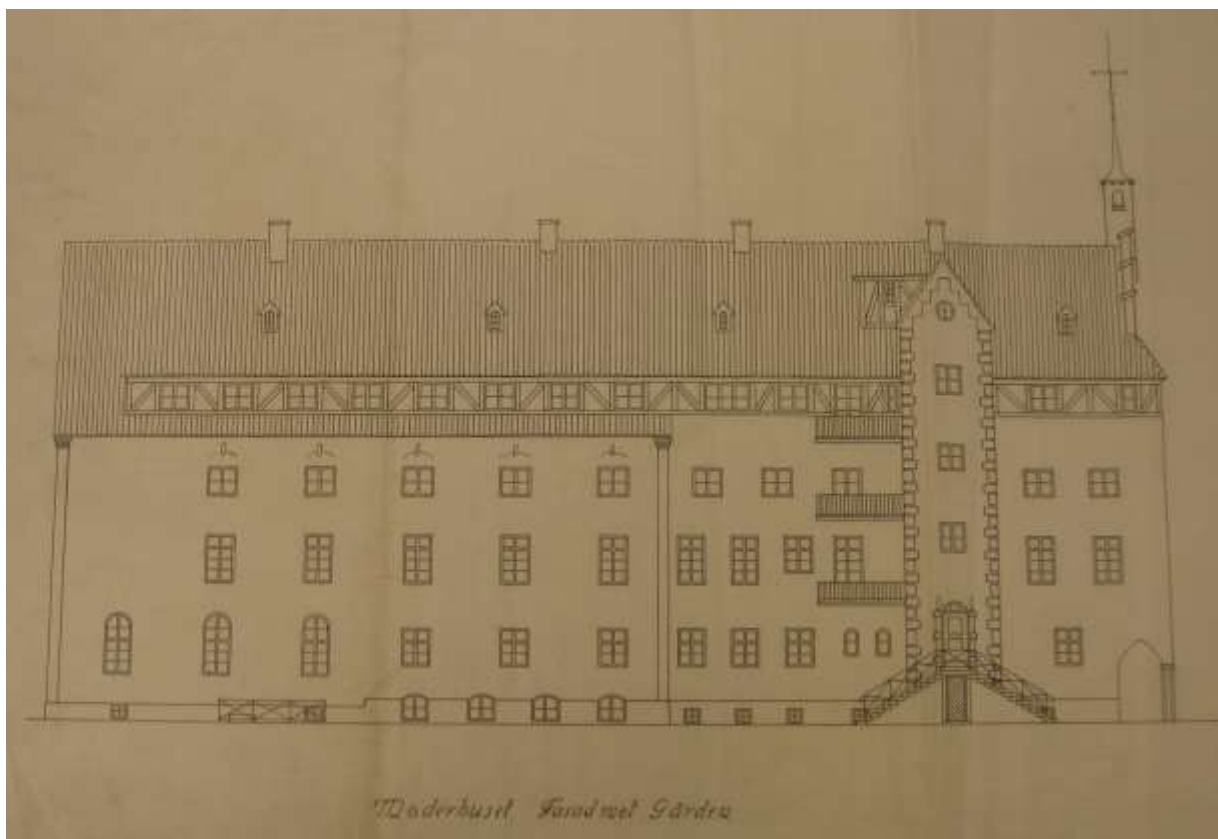
Hus av tegel i fyra våningar med utsvängt tak, täckt med tvåkupigt tegel. Översta våningen i korsvirke, nedtill avgränsat av ett varv sågskift. Fasaderna är tunnputsade och avfärgade i en ockragul kulör. Profilerade överstycken över vissa fönster i andra våningsplanet. Utbyggt trapphus i form av ett torn med rak avslutning och krönt av en flaggstång. På trapphuset sitter en urtavla i kopparplåt. Entréport i spetsformig smyg. Diakonishuset är förbundet med den äldre delen av sjukhuset genom en indragen länk med fyra spetsbågiga blyinfattade fönster längst upp. Därunder blinderingar och i markplanet en spetsbågig passage till en inre gård, vilken idag är delvis förbyggd. Diakonishusets gavelröste mot Kungsgatan är rikt utsmyckat med putsdekor i vitt. Fasaden mot gården har en risalit med vitputsade kantkedjor samt i sen tid tillkomna balkonger med lättmetallräcken. Gårdfasaden är till en del förbyggd av 1960-talets sjukhus.

Mot Kungsgatan finns en vinkelställd byggnadskropp med brant sadeltak, täckt med enkupigt tegel och med en plåtklädd takryttare samt låga takkupor, två på vardera takfallet.. Fasaderna putsade och avfärgade på samma sätt som Diakonishuset. Höga smala fönster med brunmålade snickerier. Gavelns knutar är vitputsade. Den avslutas uppåt av en vitputsad trappstegsform. I gavelhörnen sitter ankarslutar. Inrymmer Samariterhemmets kapell.

Historik

Diakonishuset eller Moderhuset som det betecknas på ritningarna är uppfört efter ritningar som är gjorda av Carl Bergsten och daterade 1916. Huset kom att uppföras i överensstämmelse med ritningarna med ett stort undantag. Det kapell som planerades mot Kungsängstorg och med ingång från torget kom att utgå och ersättas av det kapell som vi ser idag. Kapellet tar i anspråk de ytor som ursprungligen var tänkta för en samlingsal, vilket förklarar den stora öppna spisen i kapellets bakre del.

Carl Bergstens ritning till Diakonishusets gårdsfasad

Anläggningen i sin helhet har en nationalromantisk utformning och framstår som ett medeltida kloster. Det berättas att arkitekten Carl Bergsten frågade Samariterhemmets föreståndare Otto Centervall: ”Jag ska väl rita ett kloster?” Centervall lär då ha svarat uppgivet: ”Ja, som ett evangeliskt kloster.”

I Diakonishuset finns en rad välbevarade miljöer sedan byggnadstiden med såväl rumsbildning, snickerier och färgsättning i ursprungligt skick som t.ex. samlingsalen på bottenvåningen, trapphuset, korridorer på de övre våningsplanen, biblioteket, hallar och gästrum. Kapellet, som ju har en central roll i Samariterhemmets verksamhet, har det mesta av den fasta inredningen bevarad, medan däremot den lösa inredningen med undantag av armaturerna ersatts vid en renovering år 1981. Troligen var det då ett modernt parkettgolv lades in och de vitmenade väggarna kläddes med glasfiberväv.

Bebyggelse inom fastigheten Kungsängen 13:5 m.fl., kv. Högne

Nya sjukhuset

Sjukhusbyggnad av sten i sju våningar under tak av plåt, sammanbyggd med det äldre sjukhuset. De båda nedersta våningarna utdragna och klädda med gult fasadtegel. Fasaderna på den övre delen av byggnadskroppen klädda med skivor i oxidgult och vitt. Symmetriskt placerade kvadratiska fönster. Mot Kungsgatan en vinkelställd lägre byggnad i två våningar med gult fasadtegel, som utgör sjukhusets huvudentré. I vinkel mot denna en tvåvåningslänga i betong och gult fasadtegel och med höga vertikala slitsar i betongen med fönster. Denna del har inrymt sjukhusets matsal och kök. Ansluter i söder direkt till Diakonisshuset. De tre huskropparna, som utgör det nya sjukhuset, hålls samman av en plåtinklädd takfot som också finns på den stora huskroppens lägre partier.

Historik

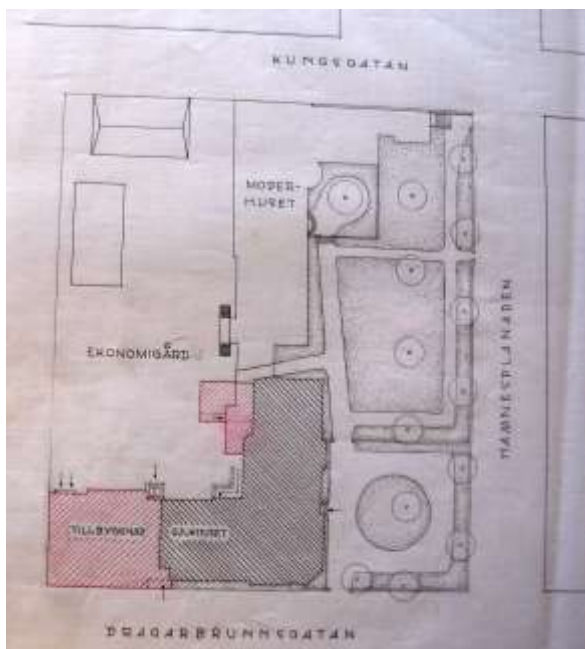
Sjukhuset, som uppfördes i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet efter ritningar av Tage Rosenlind, tillkom i samverkan mellan Diakonistiftelsen Samariterhemmet och Uppsala läns landsting. Landstinget kom att bli huvudman för sjukhuset, som fick funktionen som länsdelssjukhus till dess verksamheten lades ned i början av 2000-talet.

Kvartersmarken i kv. Högne

Framför Diakonisshuset och gamla sjukhuset är en liten park anlagd, som avgränsas av en manshög putsad och plåtavtäckt mur. Merparten av parken upptas av gräsbevuxna ytor. Längs muren mot Kungsängstorg står en rad av magnifika lindar mellan vilka buskar av olika slag är planterade. Enstaka fruktträd samt en lind står på gräsyrtorna. Centralt i anläggningen finns en liten damm. Från Kungsängstorg och fram till huvudingången liksom från Dragarbrunnsgatan löper gångar belagda med betongplattor. En klockbock i betong och krönt av ett smäckert kors står vid entrén från

Kungsängstorg. Den är uppförd enligt ritningar av Tage Rosenlind, daterade november 1955. Längs fasaderna på gamla sjukhuset och Diakonisshuset löper en rabatt med bl.a. mahonia, rosor och som kantväxt nepeta. I anslutning till ingången finns en blomsterplantering.

Trädgården som den ser ut idag liksom trädgårdsmuren överensstämmer i stora drag med ritning av Carl Bergsten som är daterad den 25.5.1925

Carl Bergstens plan som visar parkens utformning

I anslutning till nya sjukhusets entré är anlagd en förgård, i vars centrum är placerad en skulptur av Bertil Johnson med titeln *Incitamentum Gemmeus*. Runt denna är ytan hårdgjord. Parksoffor är utplacerade här. Ytan avgränsas åt öster och norr av häckar samt buskplanteringar. Mellan denna yta och trädgården i söder, dvs. framför Diakonisshuset och gamla sjukhuset, finns en ekonomigård, tillkommen i samband med att det nya sjukhuset byggdes. Den är helt utschaktad samt hårdgjord.

Värdering

Diakonistiftelsen Samariterhemmet äger med två undantag all bebyggelse i kvarteren Gunnar och Högne. Byggnaderna har i samtliga fall tillkommit på Samariterhemmets initiativ och för dess verksamhet och spänner över en period om så gott som hundra år, från 1890-talet då gamla sjukhuset uppfördes till 1971, då det nya sjukhuset invigdes. Bebyggelsen utgör utifrån funktion *en enhetlig bebyggelsemiljö*, där de enskilda byggnaderna uttrycker skilda tiders arkitektoniska ideal.

Samariterhemmet har i över ett sekel bedrivit en omfattande diakonal verksamhet av stor betydelse för uppsalaborna. Samtliga byggnader i Samariterhemmets ägo samt även huset på fastigheten Kungsängen 12:12, vilken fram till 2008 tillhörde Samariterhemmet, har därmed ett *socialhistoriskt och samhällshistoriskt värde*.

Samtliga byggnader har även ett *byggnadshistoriskt värde*, eftersom de väl illustrerar en byggnadshistorisk utveckling inom institutionsbyggnande från slutet av 1800-talet fram till omkring 1970.

Diakonishuset samt gamla sjukhusets äldre och nyare del har *arkitekturhistoriskt värde*, eftersom de har en mycket medveten arkitektonisk utformning och är skapade dels av Carl Bergsten, en av de mest betydelsefulla arkitekterna i Sverige under 1900-talets tre första decennier, dels av J.A.Westerberg, som till största del var verksam i Göteborg och har ritat ett stort antal hus i de sena 1800-talets nystilar.

Även den lägre bebyggelsen i kv. Gunnar, dvs. husen längs Kungsängsgatan, Kålsängsgränd samt Dragarbrunnsgatan, samt det nya sjukhusets högdal har ett visst *arkitekturhistoriskt värde*, eftersom dessa byggnader exemplifierar det sena 1950-talets och det tidiga 1960-talets modesta och omsorgsfulla arkitektur respektive 1960-talets sjukhusbyggnande.

Det gamla sjukhuset och även Diakonishuset har *personhistoriskt värde*, eftersom de är nära förknippade med Ebba Boström, Samariterhemmets grundare.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Samariterhemmets byggnader i kv. Gunnar och Högne utgör en enhetlig byggnadsmiljö med samhällshistoriskt, socialhistoriskt, byggnadshistoriskt, arkitekturhistoriskt och personhistoriskt värde. Diakonishuset är på grund av sin utformning och välbevarade skick i byggnadsminnesklass. Detta ska uppmärksammas och vara vägledande för såväl den långsiktiga förvaltningen som vid eventuella förändringar. Ett övergripande värde är dock den verksamhet Samariterhemmet har bedrivit och fortfarande bedriver. Vägledande för planarbetet bör därför vara att med hänsyn till den historiska strukturen inom planområdet med varsamhet skapa förutsättningar för att den verksamheten kan vidmakthållas in i framtiden.

Rekommendationer

1. Diakonishusets norra fasad som idag till visa delar är förbyggd bör friläggas
2. Trädgården framför Diakonishuset och gamla sjukhuset bör restaureras och sambandet med kvarterets norra del återställas
3. Gårdsfasaden på den yngre delen av gamla sjukhuset bör friläggas från senare tillkomna påbyggnader samt återställas i ursprungligt skick.

4. Den utschaktade ekonomigården bör återställas till ursprunglig nivå.
5. Gården i kv. Gunnar bör restaureras och rampen ner till källaren i Stiftets hus avlägsnas.
6. Trapphallen i gamla sjukhuset bör återställas
7. Ett långsiktigt vård- och underhållsprogram för de äldre byggnaderna bör snarast upprättas av byggnadshistorisk expertis så att de kulturhistoriska värdena uppmärksammas i det löpande underhållet. De byggnader som är aktuella för ett sådant vårdprogram är Diakonisshuset samt gamla sjukhusets äldre och nyare del
8. Planerat planarbete bör genomföras i nära samråd med byggnadshistorisk expertis

Uppsala i september 2013

Karl Johan Eklund

Litteratur

Leis, Annette, 2004, *Den kyrkliga diakonins roll inom ramen för två välfärdssystem. En jämförande fallstudie av två diakoniinstitutioner i Sverige och Tyskland. Diakonivetenskapliga institutets skriftserie nr 7 – 2004*

Karlholm, Dan, 1992, *Samariterhemmets kyrka. Kyrkorna i Uppsala. Upplandskyrkor. Nya serien 1*

Koivunen Bylund, Tuulikki, 1994, *"Frukta icke, allenast tro". Ebba Boström och Samariterhemmet 1882-1902. Bibliotheca Theologiae Practicae 52*

Westman, Mats, *Samariterhemmets sjukhus. En 100-årig epok i Uppsalas sjukvård*

*Kv.Högne och
kv.Gunnar, Uppsala*

SPRIDNINGSBERÄKNINGAR FÖR HALTER
AV PARTIKLAR (PM10) OCH
KVÄVEDIOXID (NO₂) ÅR 2020.

Lars Burman

Förord

Denna utredning är genomförd av SLB-analys vid Miljöförvaltningen i Stockholm. SLB-analys är operatör för Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbunds system för övervakning och utvärdering av luftkvalitet i regionen. Uppdragsgivare för utredningen är Diakonistiftelsen Samariterhemmet i Uppsala (Lennart Lindgren). Kontaktperson där har varit Ingvar Blomster.

Rapporten har granskats av Sanna Silvergren.

Uppdragsnummer:	2014071
Daterad:	2014-03-12
Handläggare:	Lars Burman, 08-508 28 922
Status:	Granskad

Miljöförvaltningen i Stockholm
Box 8136
104 20 Stockholm
www.slb.nu

Innehållsförteckning

Förord	2
Innehållsförteckning	3
Sammanfattning.....	4
Inledning	6
Beräkningsförutsättningar	7
Planområde och trafikmängder.....	7
Spridningsmodeller.....	8
Emissioner	8
Osäkerheter i beräkningarna	10
NO ₂ och utsläpp från dieslbilar.....	10
PM10 och dubbdäcksandelar	11
Miljö kvalitetsnormer och miljö kvalitetsmål	12
Partiklar, PM10.....	12
Kvävedioxid, NO ₂	13
Hälsoeffekter av luftföroreningar	14
Resultat	15
PM10-halter för nollalternativet år 2020	15
PM10-halter för utbyggnadsalternativet år 2020.....	16
NO ₂ -halter för nollalternativet år 2020.....	17
NO ₂ -halter för utbyggnadsalternativet år 2020	18
Exponering för luftföroreningar	19
Referenser.....	20

Sammanfattning

SLB-analys har på uppdrag av Diakonistiftelsen Samariterhemmet i Uppsala genomfört beräkningar för luftföroreningshalter av partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂) vid planerad bebyggelse i kv. Högne och kv. Gunnar. Syftet är att kartlägga den framtida luftkvaliteten kring planområdet. Beräkningar har gjorts för år 2020 och omfattar ett nollalternativ där ingen byggnation antas ske samt ett utbyggnadsalternativ.

Miljökvalitetsnormen för partiklar, PM10 klaras år 2020

För partiklar, PM10 finns två olika normvärden definierade i lagstiftningen om miljökvalitetsnormer (SFS 2010:477). Det som normalt sett är svårast att klara gäller för dygnsmedelvärden. Dygnsmedelvärdet av PM10 får inte överstiga halten 50 µg/m³ (mikrogram per kubikmeter) mer än 35 gånger under ett kalenderår.

År 2020 beräknas miljökvalitetsnormen för partiklar, PM10 till skydd för människors hälsa klaras både för nollalternativet och för utbyggnadsalternativet. Den nya huskroppen som planeras i kv. Högne längs den sydvästra sidan av Kungsgatan gör dock att utvädringen av luftföroreningar blir sämre i förhållande till nollalternativet. Halten av partiklar, PM10 (36:e högsta dygnsmedelvärdet), kommer enligt beräkningarna att öka med ca 50 %, från ca 25-30 µg/m³ till ca 40-45 µg/m³ (motsvarande normvärde är 50 µg/m³). Bakom den planerade byggnaden kommer däremot luften att förbättras i jämförelse med nollalternativet. I kv. Gunnar kommer inte den nya bebyggelsen att påverka gaturummens utformning varför halterna kommer att vara desamma som i nollalternativet. Halterna där är i urban bakgrundsnivå, vilket innebär ca 20-22 µg/m³.

Miljökvalitetsnormen för kvävedioxid klaras år 2020

För kvävedioxid, NO₂ finns tre olika normvärden definierade i lagstiftningen om miljökvalitetsnormer (SFS 2010:477). Det som normalt sett är svårast att klara gäller för dygnsmedelvärden. Dygnsmedelvärdet av NO₂ får inte överstiga halten 60 µg/m³ (mikrogram per kubikmeter) mer än 7 gånger under ett kalenderår.

År 2020 beräknas miljökvalitetsnormen för kvävedioxid, NO₂ till skydd för människors hälsa klaras både för nollalternativet och för utbyggnadsalternativet. Den nya huskroppen som planeras i kv. Högne längs den sydvästra sidan av Kungsgatan försämrar dock utvädringen i förhållande till nollalternativet. Halten av kvävedioxid, NO₂ (8:e högsta dygnsmedelvärdet) kommer därmed enligt beräkningarna att öka med ca 35 %, från ca 30-35 µg/m³ till ca 40-45 µg/m³ (motsvarande normvärde är 60 µg/m³). Bakom den planerade byggnaden kommer däremot luften att förbättras i jämförelse med nollalternativet. I kv. Gunnar kommer inte den nya bebyggelsen att påverka gaturummen mot trafiken varför halterna kommer att vara desamma som i nollalternativet. Även för kvävedioxid är halterna där i bakgrundsnivån, ca 20 µg/m³.

Exponeringen av luftföroreningar ökar på vissa platser

Eftersom det inte finns någon tröskelnivå under vilken inga negativa hälsoeffekter uppkommer är det viktigt med så låga luftföroreningshalter som möjligt i områden där människor bor och vistas. Den förtätning av bebyggelsen som planeras för utbyggnadsalternativet medför att människor som vistas på trottoaren vid

Kungsgatan utsätts för en ökad exponering av hälsofarliga partiklar och kvävedioxid jämfört med nollalternativets nivåer vid samma plats. Bakom den planerade byggnaden kommer däremot luften att förbättras och exponeringen minska i jämförelse med nollalternativet.

Osäkerheter för beräkningarna

I beräkningarna finns osäkerheter vad gäller trafikflöden och framtida utsläpp från vägtrafiken, t.ex. utvecklingen och användningen av olika bränslen, motorer och däck. Vad gäller sammansättning av olika fordonstyper och utveckling av andelen dieselfordon följer beräkningarna Trafikverkets prognoser för år 2020. Vad gäller däckanvändningen år 2020 har antagits att nuvarande dubbdäcksandelar i Uppsala består.

För att minska osäkerheterna har beräkningar även gjorts för ett nuläge där resultatet har stämts av mot mätstationen i urban bakgrund på Klostergatan och i gatunivå på Kungsgatan.

Inledning

Diakonistiftelsen Samariterhemmet i Uppsala äger två kvarter i stadens södra centrala delar. Kv. Högne ligger intill Kungsgatan mellan Samaritergränd och Bäverns gränd och kv. Gunnar ligger mellan Dragarbrunnsgatan och Kungsängsgatan. Detaljplanen för de två kvarteren ska ändras och för detta behövs utredningsmaterial som visar hur luftföroreningssituationen kommer att påverkas och om miljökvalitetsnormerna kommer att klaras.

SLB-analys har på uppdrag av stiftelsen utrett luftkvaliteten i området som underlag för detaljplanarbetet. Beräkningar har gjorts för halter av partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂). Dessa luftföroreningar har de högsta nivåerna i Stockholm-Uppsalaregionen idag, relativt de miljökvalitetsnormer som finns definierade. Halterna av PM10 och NO₂ presenteras i rapporten som medelvärde under det 36:e värsta dygnet respektive det 8:e värsta dygnet under ett kalenderår, vilka är de normvärden som i dagsläget också är svårast att klara i regionen.

Vid planläggning ska hänsyn tas till miljökvalitetsnormerna som finns definierade i Luftkvalitetsförordningen (2010:477). Enligt plan- och bygglagen får planläggning inte medverka till att miljökvalitetsnormerna överträds. Utöver att de lagreglerade miljökvalitetsnormerna följs är det viktigt att se till att människor utsätts för så låga luftföroreningshalter som möjligt. Detta är viktigt eftersom negativa hälsoeffekter uppkommer även om miljökvalitetsnormerna klaras. Särskilt utsatta är människor som redan har sjukdomar i luftvägar, hjärta eller kärl, gamla människor samt barn.

Utifrån beräknade halter görs en bedömning av hur människor som vistas i området kommer att exponeras för luftföroreningar i enlighet med Länsstyrelsens vägledning för detaljpaneläggning med hänsyn till luftkvalitet [1].

Beräkningsförutsättningar

Planområde och trafikmängder

Planområdet kv. Högne och kv. Gunnar visas i Figur 1. Den planerade bebyggelsen i kv. Högne planeras längs Kungsgatans sydvästra sida. Bebyggelsen i kv. Gunnar planeras mitt i kvarteret och är omgiven av befintlig bebyggelse som skärmar mot trafiken.

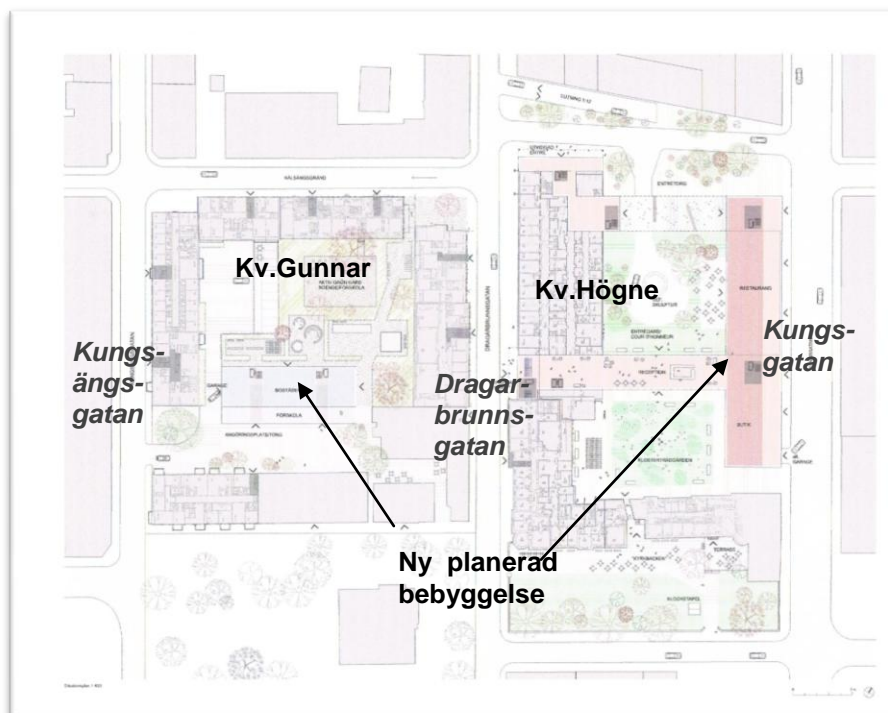
Utbyggnadsalternativet år 2020

Utbyggnadsalternativet innebär att den nya bebyggelsen är uppförd enligt planförslaget och står klar år 2020.

Nollalternativet år 2020

Nollalternativet är ett jämförelsealternativ till utbyggnadsalternativet samma år 2020 och avser situationen i samma område utan den planerade bebyggelsen.

För beräkningsalternativen används samma prognostiserade trafikflöden av fordonsparken. Uppgifterna om trafikflöden har erhållits från Uppsala kommun [24]. För Kungsgatan norr om Strandbodgatan (vid kv.Högne) är trafikflödet år 2020, 12 000 fordon per dygn (årsmedeldygn). För Kungsgatan söder om Strandbodgatan har 20 000 fordon per dygn använts i beräkningarna. Övriga uppgifter om total och tung trafik, hastigheter m.m. följer Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbunds emissionsdatabaser [4].

Figur 1. Planområde för kv. Högne och kv. Gunnar. Ny bebyggelse planeras längs Kungsgatan och mitt i kv. Gunnar.

Spridningsmodeller

Beräkningar av NO₂- och PM10-halter har utförts med hjälp av flera olika spridningsmodeller: SMHI-Airviro gaussmodell [2] och SMHI-Simair gaturumsmodell [3]. Utöver dessa modeller har också SMHI-Airviro vindmodell använts för att generera ett representativt vindfält över gaussmodellens beräkningsområde.

SMHI-Airviro vindmodell

Halten av luftföroreningar kan variera mellan olika år beroende på variationer i meteorologiska faktorer och intransport av långväga luftföroreningar. När luftföroreningshalter jämförs med miljö kvalitetsnormer ska halterna vara representativa för ett normalår. Som indata till SMHI-Airviro vindmodell används därför en klimatologi baserad på meteorologiska mätdata under en flerårsperiod (1993-2010). De meteorologiska mätningarna har hämtats från mätstationen i Marsta, 8 km norr om Uppsala och inkluderar horisontell och vertikal vindhastighet, vindriktning, temperatur, temperaturdifferensen mellan tre olika nivåer samt solinstrålning. Vindmodellen tar även hänsyn till variationerna i lokala topografiska förhållanden.

SMHI-Airviro gaussmodell

SMHI-Airviro gaussiska spridningsmodell har använts för att beräkna den geografiska fördelningen av luftföroreningshalter två meter ovan öppen mark. I områden med tätbebyggelse representerar beräkningarna halter två meter ovan taknivå. En gridstorlek, dvs. storleken på beräkningsrutorna, på 25 meter x 25 meter har använts för planområdet vid kv. Högne och kv. Gunnar. För att beskriva haltbidragen från utsläppskällor som ligger utanför det aktuella området har beräkningar gjorts för hela Stockholm-Uppsala län. Haltbidragen från källor utanför länen har erhållits genom mätningar i Norr Malma norr om Norrtälje.

Beräkningarna med gaussmodellen har för ett nuläge stämts av mot mätstationen i urban bakgrund på Klostergatan.

SMHI-Simair

För att beräkna halterna nere i gaturum med varierad gaturumsbredd och omgivande långsgående bebyggelse har gaussberäkningarna kompletterats med beräkningar med gaturumsmodellen SMHI-Simair. Förutsättningarna för ventilation och utspädning av luftföroreningar varierar mellan olika gaturum. Breda gator tål betydligt större avgasutsläpp, utan att halterna behöver bli oacceptabelt höga, än trånga gator med dubbelsidig bebyggelse. Just bebyggelsefaktorn, dvs. om gaturummet är slutet samt dess dimensioner, spelar stor roll för gatuventilationen och därmed för haltnivåerna. SMHI-Simair används vid enkel- och dubbelsidig bebyggelse.

Emissioner

Emissionsdata, dvs. utsläppsdata, utgör indata för spridningsmodellerna vid framräkning av halter av luftföroreningar. För beräkningarna med gaussmodellen har Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbunds länstäckande emissionsdatabas för år 2011 använts [4]. Där finns detaljerade beskrivningar av utsläpp från bl.a. vägtrafiken, energisektorn, industrin och sjöfarten. I Stockholmsregionen är vägtrafiken den största källan till luftföroreningar. Utsläppen innehåller bl.a. kväveoxider, kolväten samt avgas- och slitagepartiklar.

Vägtrafikens utsläpp av kvävedioxid och avgaspartiklar är beskrivna med emissionsfaktorer för olika fordons- och vägtyper enligt HBEFA-modellen (ver. 3.1). Det är en gemensam europeisk emissionsmodell för vägtrafik [5] som har anpassats till svenska förhållanden. Trafiksammansättningen avseende fordonsparkens avgasreningsgrad (olika euroklasser) beräknas utifrån prognoser för år 2020 (nollalternativ och utbyggnadsalternativ). Sammansättning av olika fordonstyper och bränslen, t ex andel dieselpersonbilar år 2020, gäller enligt Trafikverkets prognoser för scenario BAU ("Business as usual"). Fordonens utsläpp av avgaspartiklar och kväveoxider kommer att minska i framtiden beroende på kommande skärpta avgaskrav som beslutats inom EU. Den förväntade ökade dieselandelen kommer dock att dämpa minskningen.

Slitagepartiklar i trafikmiljö orsakas främst av dubbdäckens slitage på vägbanan men bildas också vid slitage av bromsar och däck. Längs starkt trafikerade vägar utgör slitagepartiklarna huvuddelen av PM10-halterna. Under perioder med torra vägbanor vintertid kan haltbidraget från dubbdäckslitaget vara 80-90 % av totalhalten PM10. Emissionsfaktorer för slitagepartiklar har bestämts utifrån kontinuerliga mätningar på i Stockholm. Korrektion har gjorts för att slitaget och uppvirvlingen ökar med vägtrafikens hastighet [6].

För beräkningarna med gaturumsmodellen har vägtrafikens emissioner från Simair EDB 2020 med beräkningsår 2020 använts. Även dessa emissionsfaktorer är hämtade från HBEFA-modellen. Beräkningarna har stämts av mot beräkningarna med gaussmodellen.

Beräkningarna har utförts för en fordonssammansättning enligt Trafikverkets prognos för år 2020. För beräkningen av partiklar (PM10) har andelen dubbade vinterdäck har antagits till 60-70 % i de olika alternativen. För Kungsgatan norr om Strandbodgatan råder dubbdäcksförbud. Den nuvarande dubbdäcksandelen på ca 20 %, enligt mätningar på vintern, väntas vara densamma år 2020.

Osäkerheter i beräkningarna

Modellberäkningar av luftföroreningshalter innehåller osäkerheter. Systematiska fel uppkommer när modellen inte på ett korrekt sätt förmår ta hänsyn till alla faktorer som kan påverka halterna. Kvaliteten på indata är en annan parameter som påverkar hur väl resultatet speglar verkligheten. För att få en uppfattning om den totala noggrannheten i hela beräkningsgången dvs. emissionsberäkningar, vind- och stabilitetsberäkningar samt spridningsberäkningar har modellberäkningarna jämförts med mätningar av både luftföroreningar och meteorologiska parametrar i länet. Hänsyn har också tagits till intransporten av luftföroreningar till regionen utifrån mätningar vid bakgrundsstationen Norr Malma, 15 km nordväst om Norrtälje.

Spridningsberäkningar jämförs fortlöpande med kontinuerliga mätningar i olika utsläppsbelastade miljöer i Stockholms och Uppsala län [8, 9]. Jämförelserna visar att beräknade halter av NO₂ och PM10 gott och väl uppfyller kraven på överensstämmelse mellan uppmätta och beräknade halter enligt Naturvårdsverkets föreskrift om kontroll av miljö kvalitetsnormer för utomhusluft [10].

Osäkerheterna i de beräknade halterna är större för ett framtidsscenario jämfört med nuläget. Detta beror på att det i dessa beräkningsscenarier tillkommer osäkerheter vad gäller prognostiserade trafikflöden och framtida utsläpp från För att minska osäkerheterna har beräkningar även gjorts för ett nuläge där resultatet har stämts av mot mätstationen i urban bakgrund på Klostergatan och i gatunivå på Kungsgatan.

Utöver detta finns osäkerheter vid beräkningar av icke-symmetriska gaturum med gaturumsmodellen som är utvecklad för ideala gaturum.

NO₂ och utsläpp från dieslbilar

NO₂-halterna i trafikmiljö beror till stor del på den dieseldrivna trafiken. I jämförelse med motsvarande bensinfordon har dieslar både högre utsläpp av kväveoxider, NO_x (NO+NO₂) och Under de senaste tio åren har de dieseldrivna fordonen ökat kraftigt i Stockholm-Uppsalaregionen. Huvudskälet till ökningen är miljöbilklassningen som har gynnat bränslesnåla dieselfordon i syfte att minska utsläppen av växthusgaser.

Mätningar i verkliga trafikmiljöer har visat att emissionsmodeller kan underskatta de dieseldrivna fordonens utsläpp av kväveoxider och kvävedioxid. Det gäller både för personbilar, lätta och tunga lastbilar samt för bussar. För den tunga trafiken tycks skillnaden i utsläpp vara störst i stadstrafik där dieslarna inte kan köras effektivt. Skillnaden är också större för nyare fordon med strängare avgaskrav.

NO₂-halterna i trafikmiljö beror till stor del på den dieseldrivna trafiken. I jämförelse med motsvarande bensinfordon har dieslar både högre utsläpp av kväveoxider, NO_x (NO+NO₂) och en högre andel av kvävedioxid (NO₂ av NO_x), vilket betyder att direktutsläppen av NO₂ är större. Osäkerheter finns för framtida dieselandelar men enligt Trafikverkets prognoser för år 2020 kommer den kraftiga ökningen att fortsätta och andelen bensinfordon väntas minska i motsvarande grad. Andelen NO₂ av NO_x längs gatorna kommer därmed att fortsätta öka. I denna utredning använder vi en förenklad beräkningsmetod som inte fullt ut tar hänsyn

till den ökande andelen NO₂ i utsläppen. Sammantaget innebär ovanstående osäkerheter sannolikt att halterna av kvävedioxid underskattas i framtidsscenarier.

PM10 och dubbdäcksandelar

PM10-halterna i trafikmiljö består främst av partiklar som har orsakats av dubbdäckens slitage på vägbanan. Andelen dubbdäck bland de lätta fordonen låg länge på ca 70 % under vinterperioden i Stockholmsregionen, men har minskat sedan mitten av 2000-talet. Minskningen beror på att regeringen har beslutat om olika åtgärder för att minska partikelutsläppen från vägtrafiken. Kommunerna har t.ex. getts möjlighet att i lokala trafikföreskrifter förbjuda fordon med dubbdäck att köra på vissa gator eller i vissa zoner. Regeringen har också beslutat om att minska dubbdäcksperioden med två veckor på våren. För dubbdäck tillverkade efter den 1 juli 2013 genomförs också en begränsning av antalet tillåtna dubbar vilket enligt Transportstyrelsen ger en minskning av antalet dubbar med ca 15 % och en motsvarande minskning av vägslitage och partiklar [7].

Osäkerheter för PM10 finns framförallt för antaganden om framtida dubbdäcksandelar. För beräkningarna år 2020 har en dubbdäcksandel på 60-70 % antagits vilket överensstämmer med vad som uppmätts de senaste åren av kommunen (förbudsgator undantagna). Vidare antas i denna utredning, som följd av regeringens beslut om förkortad dubbdäcksperiod och minskat antal tillåtna dubbar i däcken, en utsläppsminskning av PM10 på 15 % år 2020.

Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsmål

Miljökvalitetsnormer syftar till att skydda människors hälsa och naturmiljön. Normerna är juridiskt bindande föreskrifter som har utarbetats nationellt i anslutning till miljöbalken. De baseras på EU:s regelverk om gränsvärden och vägledande värden.

Det nationella miljökvalitetsmålet Frisk luft är definierat av Sveriges riksdag. Halterna av luftföroreningar ska senast till år 2020 inte överskrida lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Miljökvalitetsnormerna fungerar som rättsliga styrmedel för att uppnå de strängare miljökvalitetsmålen. Miljökvalitetsmålen med preciseringar anger en långsiktig målbild för miljöarbetet och ska vara vägledande för myndigheter, kommuner och andra aktörer.

Vid planering och planläggning ska kommuner och myndigheter ta hänsyn till miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsmål. I plan- och bygglagen anges bl.a. att planläggning inte får medverka till att en miljökvalitetsnorm överträds. För närvarande finns miljökvalitetsnormer för kvävedioxid, partiklar (PM₁₀ och PM_{2,5}), bensen, kolmonoxid, svaveldioxid, ozon, bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly [11]. Halterna av svaveldioxid, kolmonoxid, bensen, bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly är så låga att miljökvalitetsnormer för dessa ämnen klaras i hela regionen [12, 13, 14, 15]. Den kartläggning av halter av partiklar, PM_{2,5} som genomfördes av Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund under 2010 visar att även miljökvalitetsnorm för partiklar, PM_{2,5} klaras i hela regionen [16].

Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsmål innehåller värden för halter av luftföroreningar både för lång och kort tid. Från hälsoskyddssynpunkt är det viktigt att människor både har en låg genomsnittlig exponering av luftföroreningar under längre tid (motsvarar årsmedelvärde) och att minimera antalet tillfällen då de exponeras för höga halter under kortare tid (dygns- och timmedelvärden). För att en miljökvalitetsnorm ska klaras får inget av normvärdena överskridas.

I Luftkvalitetsförordningen [11] framgår att miljökvalitetsnormer gäller för utomhusluften med undantag av arbetsplatser samt väg- och tunnelbanetunnlar.

Partiklar, PM₁₀

Tabell 1 visar gällande miljökvalitetsnorm och miljökvalitetsmål för partiklar, PM₁₀ till skydd för hälsa. Värdena anges i enheten $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (mikrogram per kubikmeter) och omfattar ett årsmedelvärde och ett dygnsmedelvärde. Årsmedelvärdet får inte överskridas medan dygnsmedelvärdet får överskridas högst 35 gånger under ett kalenderår. I alla mätningar i Stockholms- och Uppsala län har dygnsmedelvärdet av PM₁₀ varit svårare att klara än årsmedelvärdet. Även 2010 års kartläggning av PM₁₀-halter i Stockholms- och Uppsala län visade detta [17].

I resultatet som följer redovisas det 36:e högsta dygnsmedelvärdet av PM₁₀ under beräkningsåret, vilket alltså inte får vara högre än $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ för att miljökvalitetsnormen ska klaras och inte högre än $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ för att miljökvalitetsmålet ska klaras.

Tabell 1. Miljökvalitetsnorm och miljökvalitetsmål för partiklar, PM10 avseende skydd av hälsa [11, 23]. Normvärdet ska klaras sedan år 2005 och målvärdet ska nås till år 2020.

Tid för medelvärde	Normvärde ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Målvärde ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Anmärkning
Kalenderår	40	15	Värdet får inte överskridas.
1 dygn	50	30	Värdet får inte överskridas mer än 35 dygn per kalenderår

Kvävedioxid, NO₂

Tabell 2 visar gällande miljökvalitetsnorm och miljökvalitetsmål för kvävedioxid, NO₂ till skydd för hälsa. Normvärden finns för årsmedelvärde, dygnsmedelvärde och timmedelvärde. Målvärden finns för årsmedelvärde och timmedelvärde. Årsmedelvärdet får inte överskridas medan dygnsmedelvärdet får överskridas högst 7 gånger under ett kalenderår. Timmedelvärdet får överskridas högst 175 gånger under ett kalenderår. I alla mätningar i Stockholms- och Uppsala län har dygnsmedelvärdet av NO₂ varit svårare att klara än årsmedelvärdet och timmedelvärdet. Detta bekräftades även i kartläggningen av NO₂-halter i Stockholms och Uppsala län [17].

I resultatet som följer redovisas det 8:e högsta dygnsmedelvärdet av NO₂ under beräkningsåret, vilket alltså inte får vara högre än 60 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ för att miljökvalitetsnormen ska klaras.

Tabell 2. Miljökvalitetsnorm och miljökvalitetsmål för kvävedioxid, NO₂ avseende skydd av hälsa [11,23]. Normvärdet ska klaras sedan år 2006 och målvärdet ska nås till år 2020.

Tid för medelvärde	Normvärde ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Målvärde ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Anmärkning
Kalenderår	40	20	Värdet får inte överskridas
1 dygn	60	-	Värdet får inte överskridas mer än 7 dygn per kalenderår
1 timme	90	60	Värdet får inte överskridas mer än 175 timmar per kalenderår

Hälsoeffekter av luftföroreningar

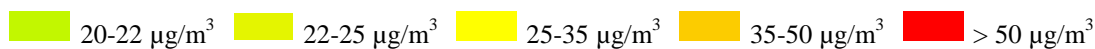
Det finns tydliga samband mellan luftföroreningar och effekter på människors hälsa [18, 20]. Effekter har konstaterats även om luftföroreningshalterna underskrider gränsvärdena enligt miljöbalken [20, 21]. Att bo vid en väg eller gata med mycket trafik ökar risken för att drabbas av luftvägssjukdomar, t.ex. lungcancer och hjärtinfarkt. Hur man påverkas är individuellt och beror främst på ärftliga förutsättningar och i vilken grad man exponeras. Barn är mer känsliga än vuxna eftersom deras lungor inte är färdigutvecklade. Studier i USA har visat att barn som bor nära starkt trafikerade vägar riskerar bestående skador på lungorna som kan innebära sämre lungfunktion resten av livet. Över en fjärdedel av barnen i Stockholms län upplever obehag av luftföroreningar från trafiken [19]. Människor som redan har sjukdomar i hjärta, kärl och lungor riskerar att bli sjukare av luftföroreningar. Luftföroreningar kan utlösa astmaanfall hos både barn och vuxna. Äldre människor löper större risk än yngre att få en hjärt- och kärlsjukdom och risken att dö i förtid av sjukdomen ökar om de utsätts för luftföroreningar.

Resultat

PM10-halter för nollalternativet år 2020

Figur 2 visar beräknad medelhalt av partiklar, PM10 under det 36:e värsta dygnet för nollalternativet år 2020. Halterna gäller 2 m ovan mark för ett meteorologiskt normalt år. För att miljö kvalitetsnormen till skydd för människors hälsa ska klaras får PM10-halten inte överstiga $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Miljö kvalitetsnormen för partiklar, PM10, klaras i hela plan- och beräkningsområdet för nollalternativet år 2020. I kv. Högne är PM10-halterna ca $22\text{-}27 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (högsta halterna närmast Kungsgatan). De högsta halterna i beräkningsområdet är beräknat till ca $35\text{-}40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ och återfinns vid dubbelsidiga gaturum på Kungsgatan, Bäverns gränd och Dragarbrunnsgatan. Kv. Gunnar ligger mer skyddat från trafiken och halterna är ca $20\text{-}22 \mu\text{g}/\text{m}^3$, vilket är den urbana bakgrundshalten.

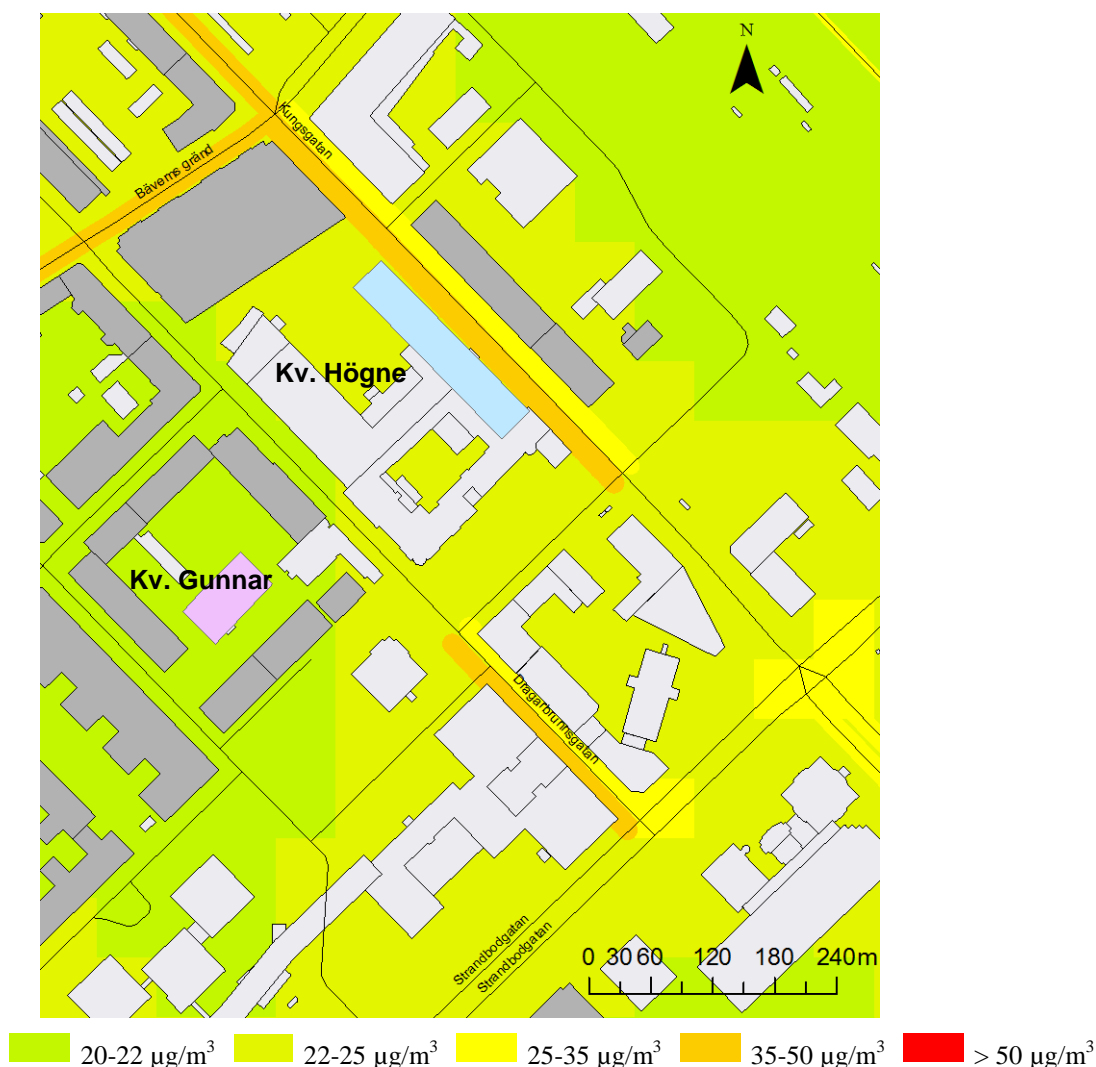

Figur 2. Beräknad dygnsmedelhalt av partiklar, PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) under det 36:e värsta dygnet för nollalternativet år 2020. Normen som ska klaras är $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

PM10-halter för utbyggnadsalternativet år 2020

Figur 3 visar beräknad medelhalt av partiklar, PM10 under det 36:e värsta dygnet för utbyggnadsalternativet år 2020. Halterna gäller 2 m ovan mark för ett meteorologiskt normalt år. För att miljö kvalitetsnormen till skydd för människors hälsa ska klaras får PM10-halten inte överstiga $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Även för utbyggnadsalternativet klaras miljö kvalitetsnormen i hela plan- och beräkningsområdet. Den nya huskroppen längs den sydvästra sidan av Kungsgatan gör att utvädringen blir sämre i förhållande till nollalternativet. Ett dubbelsidigt gaturum bildas med befintlig byggnad på motstående sida av Kungsgatan. Halterna av partiklar (36:e högsta dygnsmedelvärdet) på den sydvästra sidan kommer därmed att öka, från ca $25\text{-}30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ till ca $40\text{-}45 \mu\text{g}/\text{m}^3$, vilket motsvarar en ökning med ca 50 %. Miljö kvalitetsnormen kommer dock klaras. Bakom den planerade byggnaden kommer däremot luften att förbättras i jämförelse med nollalternativet. I kv. Gunnar kommer halterna vara desamma som i nollalternativet eftersom trafik och gaturum längs omgivande gator inte förändras.

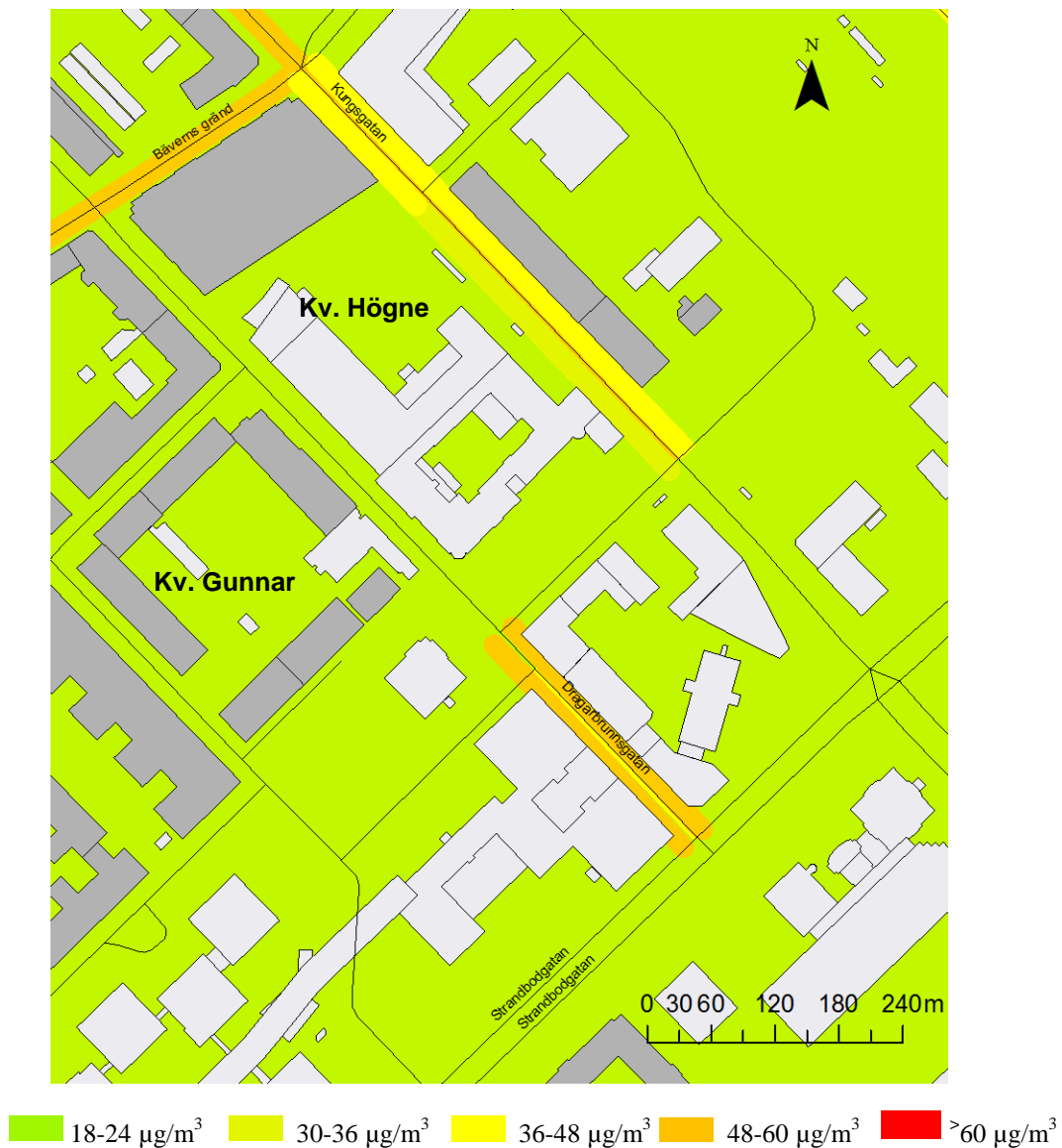

Figur 3. Beräknad dygnsmedelhalt av partiklar, PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) under det 36:e värsta dygnet för utbyggnadsalternativ år 2020. Normen som ska klaras är $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Ny bebyggelse i ljusblått (kv. Högne) och rosa (kv. Gunnar) är ungefärlig. För kv. Högne redovisas endast huskropp mot Kungsgatan.

NO₂-halter för nollalternativet år 2020

Figur 4 visar beräknad medelhalt av kvävedioxid, NO₂ under det 8:e värsta dygnet för nollalternativet år 2020. Halterna gäller 2 m ovan mark för ett meteorologiskt normalt år. För att miljö kvalitetsnormen till skydd för människors hälsa ska klaras får NO₂-halten inte överstiga 60 µg/m³.

Miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid, NO₂, klaras i hela plan- och beräkningsområdet för nollalternativet år 2020. I kv. Högne är NO₂-halterna ca 22-25 µg/m³. De högsta halterna ca 45 µg/m³ finns vid det dubbelsidiga gaturummet på Dragarbrunnsgatan. Kv. Gunnar ligger mer skyddat från trafiken och halterna är ca 20 µg/m³, vilket är den urbana bakgrundshalten.

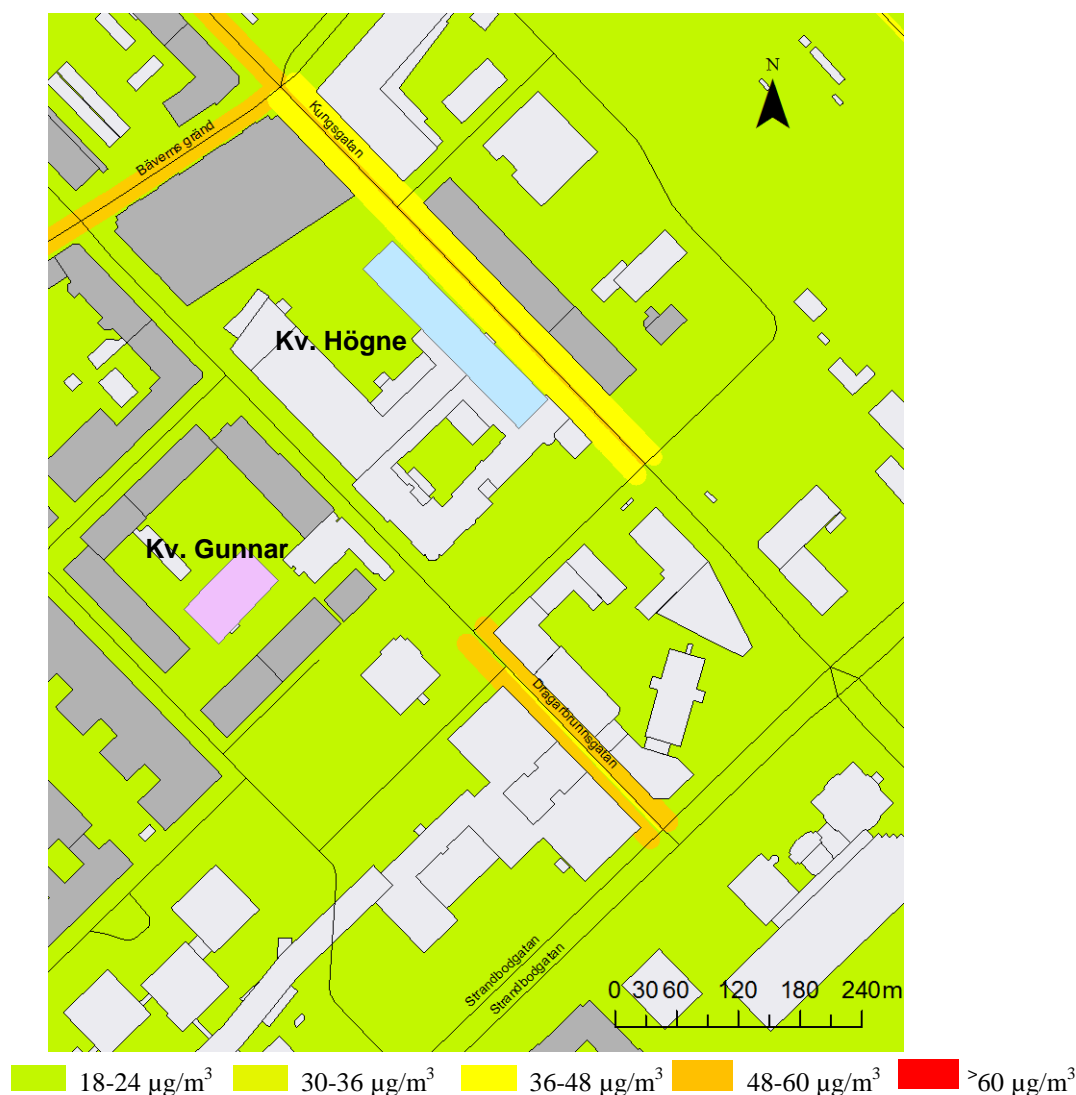

Figur 4. Beräknad dygnsmedelhalt av kvävedioxid, NO₂ (µg/m³) under det 8:e värsta dygnet för nollalternativ år 2020. Normen som ska klaras är 60 µg/m³.

NO₂-halter för utbyggnadsalternativet år 2020

Figur 5 visar beräknad medelhalt av kvävedioxid, NO₂ under det 8:e värsta dygnet för utbyggnadsalternativet år 2020. Halterna gäller 2 m ovan mark för ett meteorologiskt normalt år. För att miljö kvalitetsnormen till skydd för människors hälsa ska klaras får NO₂-halten inte överstiga 60 µg/m³.

Även för utbyggnadsalternativet klaras miljö kvalitetsnormen i hela plan- och beräkningsområdet. Den nya huskroppen längs den sydvästra sidan av Kungsgatan gör att utvädringen blir sämre i förhållande till nollalternativet. Ett dubbelsidigt gaturum bildas med befintlig byggnad på motstående sida av Kungsgatan. Halterna av kvävedioxid (dygnsmedelvärde) på den sydvästra sidan kommer därmed att öka, från ca 30-35 µg/m³ till ca 40-45 µg/m³, vilket motsvarar en ökning med ca 35 %. Fortfarande kommer dock miljö kvalitetsnormen att klaras. Bakom den planerade byggnaden kommer däremot luften att förbättras i jämförelse med nollalternativet. I kv. Gunnar kommer halterna vara desamma som i nollalternativet eftersom trafiken och gaturummen längs omgivande gator inte förändras.

Figur 5. Beräknad dygnsmedelhalt av kvävedioxid, NO₂ (µg/m³) under det 8:e värsta dygnet för nollalternativ år 2020. Normen 60 µg/m³ klaras i hela beräkningsområdet. Ny bebyggelse i ljusblått (kv. Högne) och rosa (kv. Gunnar) är ungefärlig. För kv. Högne redovisas endast huskropp mot Kungsgatan.

Exponering för luftföroreningar

Eftersom det inte finns någon tröskelnivå under vilken inga negativa hälsoeffekter uppkommer är det viktigt med så låga luftföroreningshalter som möjligt där människor bor och vistas.

Den förtätning av bebyggelsen som planeras för utbyggnadsalternativet medför att människor som vistas på trottoaren vid Kungsgatan utsätts för en ökad exponering av hälsofarliga partiklar och kvävedioxid jämfört med nollalternativets nivåer vid samma plats. Bakom den planerade byggnaden kommer däremot luften förbättras och exponeringen minska i jämförelse med nollalternativet.

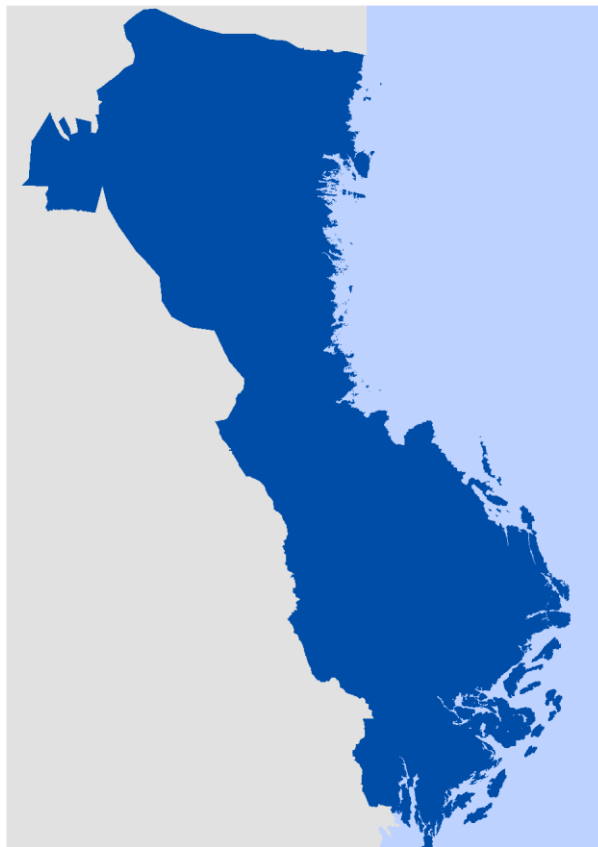
Det är bra om planer utformas så att människor inte uppmuntras till vistelse i områden med höga partikelhalter. T.ex. kan man undvika placera entréer på den utsatta trafiksidan av huset. Det kan också vara lämpligt från hälsoskyddssynpunkt att tilluften för ventilationen tas från taknivå alternativt från fasader som vetter bort från trafiken.

Referenser

1. Miljökvalitetsnormer för luft, En vägledning för detaljplaneläggning med hänsyn till luftkvalitet. Länsstyrelsen i Stockholms län 2005.
2. SMHI Airviro Dispersion:
<http://www.smhi.se/airviro/modules/dispersion/dispersion-1.6846>
3. SIMAIR: Modell för beräkning av luftkvalitet i vägars närområde. SMHI rapport 2005-37.
4. Luftföroreningar i Stockholms och Uppsala län samt Gävle och Sandvikens kommun – Utsläppsdata för år 2011. Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund, LVF rapport 2013:10.
5. HBEFA: <http://www.hbefa.net/e/index.html>.
6. Genomsnittliga emissionsfaktorer för PM10 i Stockholmsregionen som funktion av dubbdäcksandel och fordonshastighet. SLB-analys, Institutionen för tillämpad miljövetenskap (ITM), Väg och transportforskning institutet (VTI). SLB rapport 2:2008.
7. Samlad lägesrapport om vinterdäck – Redovisning av ett regeringsuppdrag. Vägverket rapport FO 30 A 2008:68231
8. Exposure - Comparison between measurements and calculations based on dispersion modelling (EXPOSE), Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund, 2006. LVF rapport 2006:12.
9. Andersson, S., och Omstedt, G., Validering av SIMAIR mot mätningar av PM10, NO₂ och bensen. Utvärdering för svenska tätorter och trafikmiljöer avseende år 2004 och 2005. SMHI, Meteorologi nr 137, 2009.
10. Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av miljökvalitetsnormer för utomhusluft, Naturvårdverket, NFS 2010:8.
11. Förordning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft, Luftkvalitetsförordning (2010:477). Miljödepartementet 2010, SFS 2010:477.
12. Luften i Stockholm. Årsrapport 2012, SLB-analys, SLB rapport 5:2013.
13. Kartläggning av bensenhalter i Stockholm- och Uppsala län. Jämförelse med miljökvalitetsnormer. Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. LVF rapport 2004:14.
14. Kartläggning av bens(a)pyren-halter i Stockholms- och Uppsala län samt Gävle kommun. Jämförelse med miljökvalitetsnormer. Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. LVF rapport 2009:5.
15. Kartläggning av arsenik-, kadmium- och nickelhalter i Stockholm och Uppsala län samt Gävle och Sandvikens kommun. Jämförelse med miljökvalitetsnormer, Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. LVF rapport 2008:25.
16. Kartläggning av PM2,5-halter i Stockholms- och Uppsala län samt Gävle kommun och Sandvikens tätort. Jämförelser med miljökvalitetsnorm. Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. LVF rapport 2010:23.
17. Kartläggning av kvävedioxid- och partikelhalter (PM10) i Stockholms och Uppsala län samt Gävle och Sandvikens kommun. Jämförelser med miljökvalitetsnormer. Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. LVF rapport 2011:19.
18. Hälsoeffekter av partiklar. Stockholms och Uppsala läns Luftvårdsförbund. LVF rapport 2007:14.

19. Miljöhälsorapport 2013, Institutet för Miljömedicin, Karolinska Institutet, ISBN 978-91-637-3031-3, Elanders, Mölnlycke, Sverige, april 2013.
20. World Health Organization (WHO), Air quality and Health, Fact sheet no 313, September 2011, <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs313/en/>
21. World Health Organization (WHO), Air quality guidelines for particulate matter, ozone, nitrogen dioxide and sulfur dioxide, Global update 2005 - Summary of risk assessment, WHO Press, World Health Organization, Geneva, Switzerland, 2006.
22. Gustavsson M, Blomqvist G, Johansson C, Norman M. 2012. Driftåtgärder mot PM10 på Hornsgatan och Sveavägen i Stockholm, VTI rapport 767.
23. <http://www.miljomal.se/>
24. Sundbom, R. Sammanfattning av framtida trafikmängder. PM februari 2014. Ingvar Blomster- email 2014-02-02.

SLB- och LVF-rapporter finns att hämta på www.slb.nu/lvf/

Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund är en ideell förening. Medlemmar är 41 kommuner, landstingen i Stockholm och Uppsala län samt institutioner, företag och statliga verk. Samarbete sker även med länsstyrelsen i Stockholms län. Målet med verksamheten är att samordna arbetet vad gäller luftmiljö i länen med hjälp av ett system för luftmiljöövervakning, bestående av bl a mätningar, emissionsdatabaser och spridningsmodeller. SLB-analys driver systemet på uppdrag av Luftvårdsförbundet.

POSTADDRESS:
Box 38145, 100 64 Stockholm
BESÖKSADDRESS:
Västgötagatan 2
TEL. 08 – 615 94 00
FAX 08 – 615 94 94
INTERNET www.slb.nu/lvf

Handläggare:
Owe Gustafsson

Datum:
2014-05-15

Diarienummer:
PLA 2012-
020212

SAMRÅDSHANDLING

Detaljplan för kv Högne och Gunnar, del av, Uppsala kommun

Plan- och byggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde 2014-04-10 att sända förslag till Detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar, del av, för yttrande enligt upprättad samrådslista.

Byggherren och markägaren Diakonistiftelsen Samariterhemmet har tagit fram förslaget till detaljplan för kvarteren Högne och Gunnar. I den upprättade samrådshandlingen har ett beklagligt misstag upptäckts. Redovisningen av solinstrålningen har beräknats på ett felaktigt sätt. En ny och utvidgad redovisning bifogas.

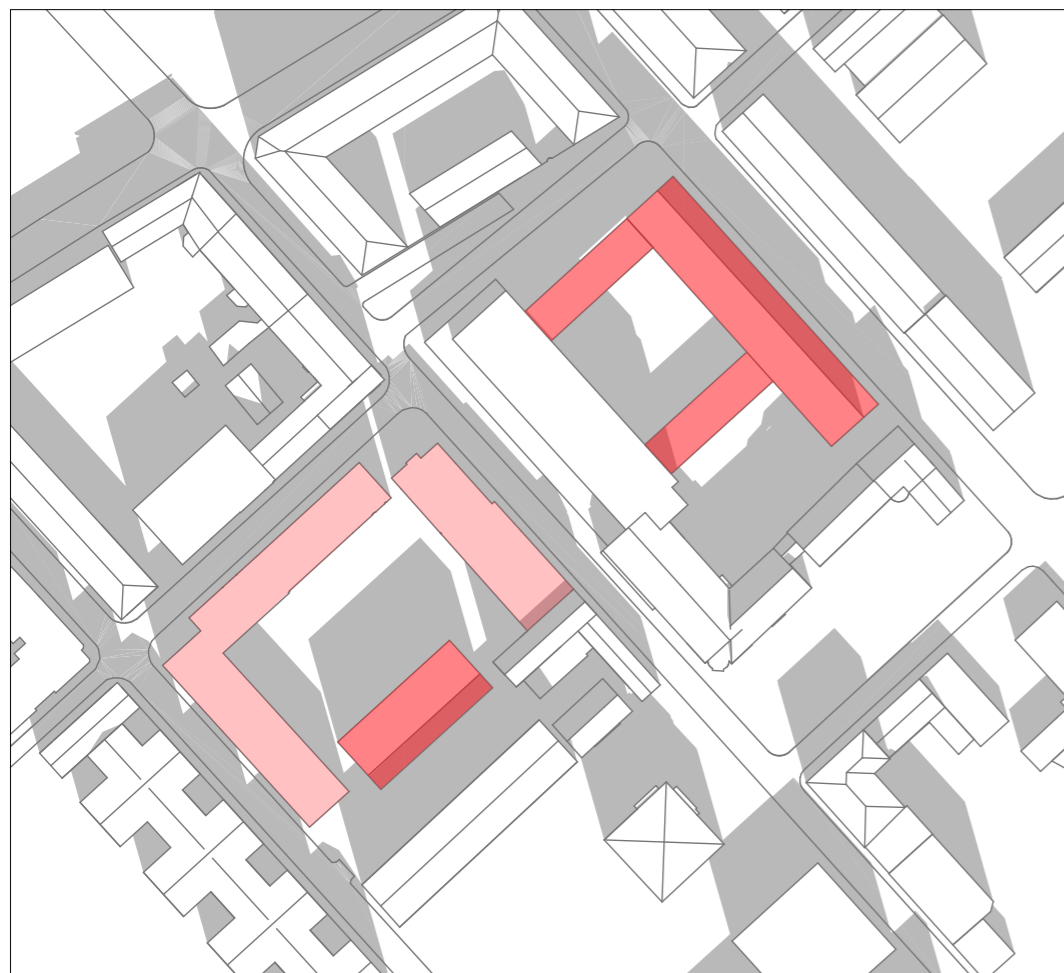
Yttranden över planförslaget skall som tidigare meddelats vara inlämnade senast den 13 juni 2014 till: Uppsala kommun, plan- och byggnadsnämnden, 753 75 Uppsala

Den nya beräkningen kommer även att finnas på kommuninformation och stadsbiblioteket samt <http://www.uppsala.se/sv/Boendemiljotrafik/Stadsutveckling--planering/Pagaende-samrad-och-granskning/Gunnar-och-Hogne/>.

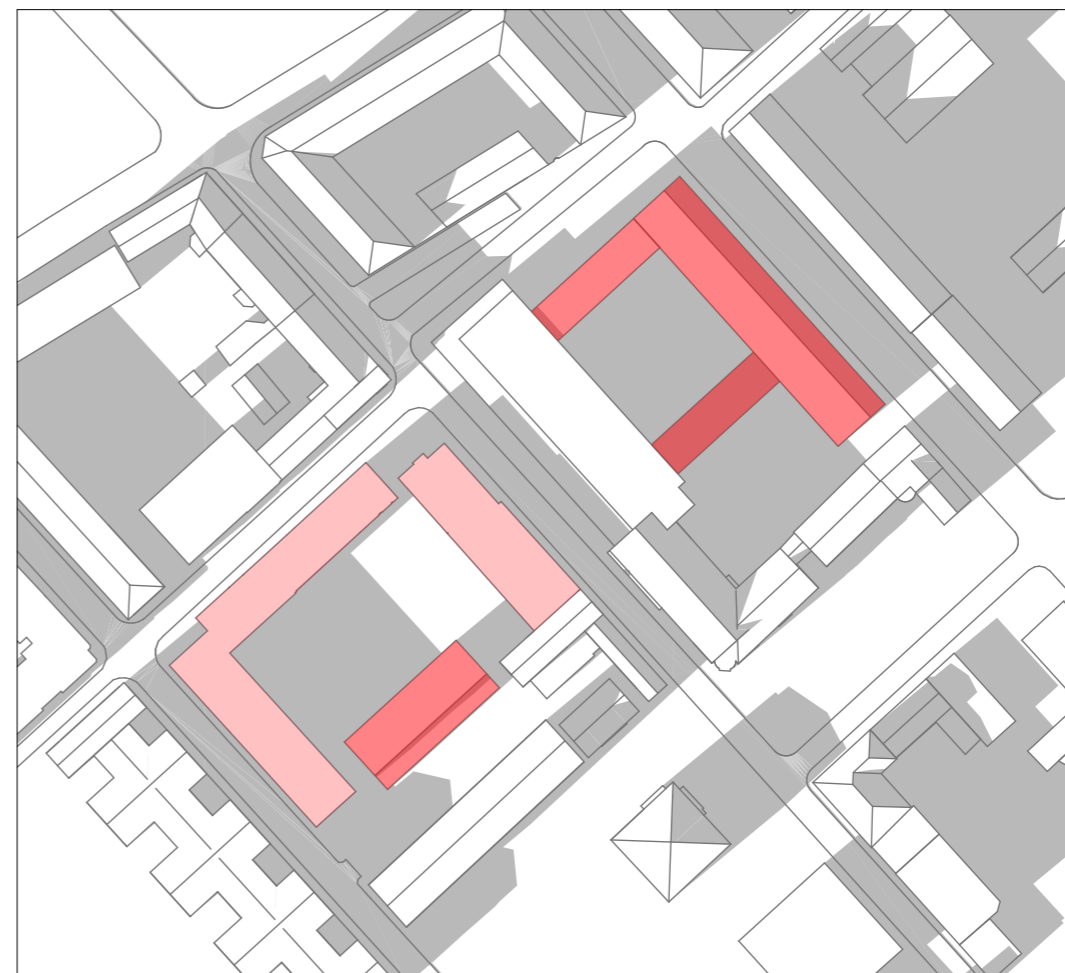
Solstudie

03/20
Vår- och höstdagjämning

12:00

16:00

■ Höjda befintliga byggnader

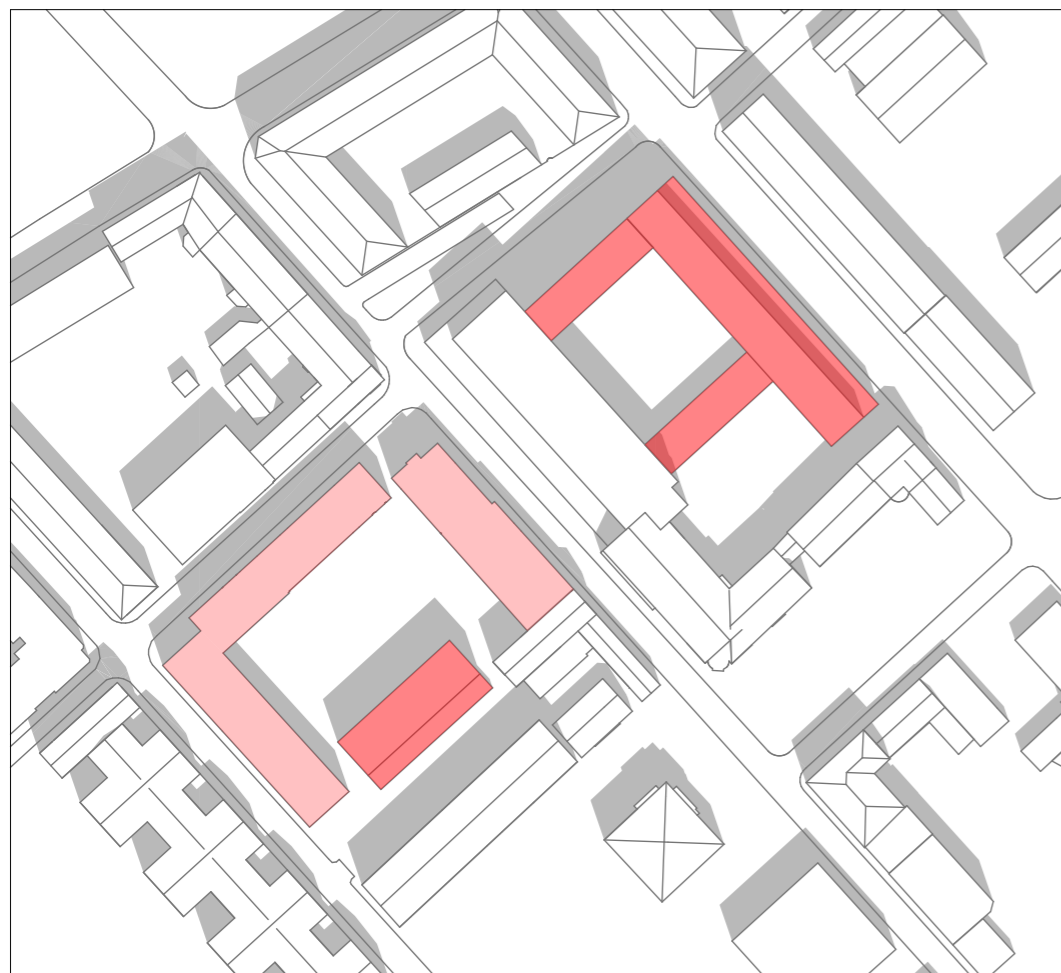
■ Nya byggnader

Samariterhemmet
Skala 1:2000
Johan Celsing Arkitektkontor
14/05/14

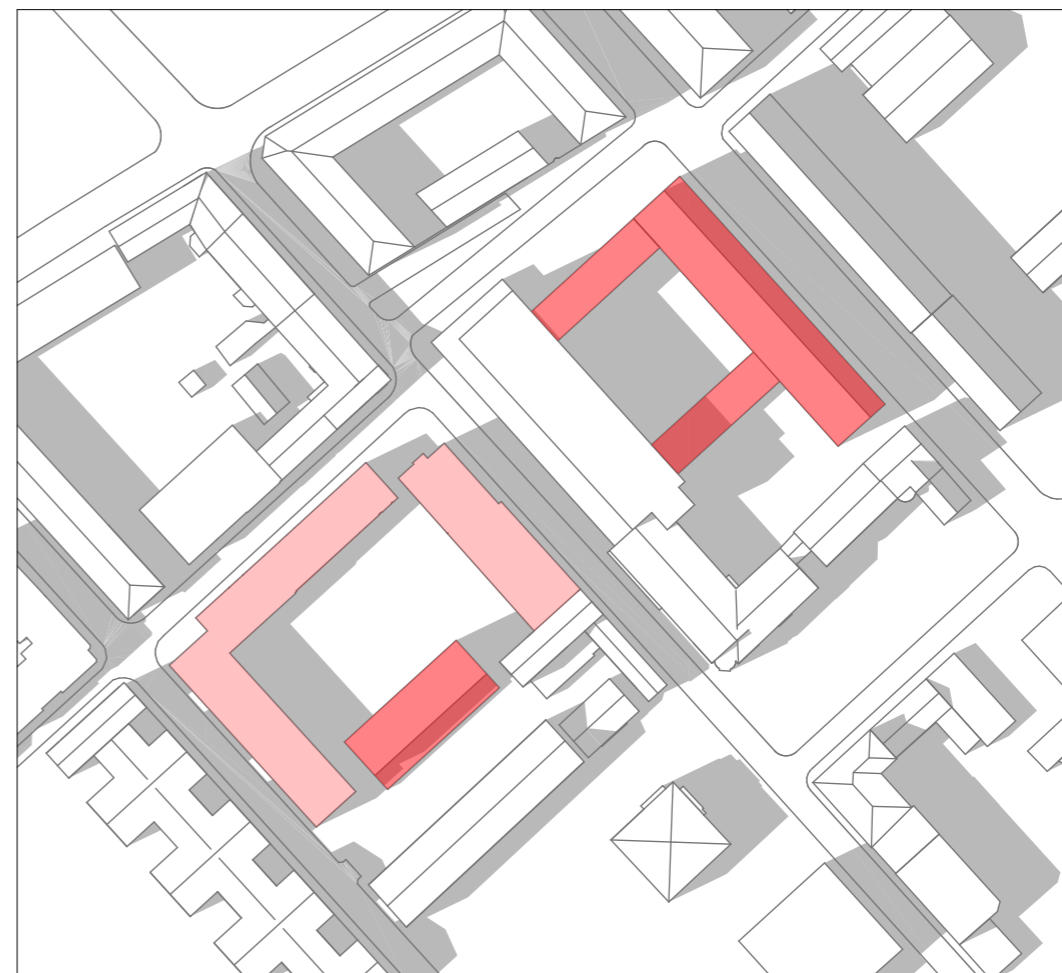
Solstudie

06/21
Sommarsolstånd

12:00

16:00

■ Höjda befintliga byggnader

■ Nya byggnader

Samariterhemmet
Skala 1:2000
Johan Celsing Arkitektkontor
14/05/14

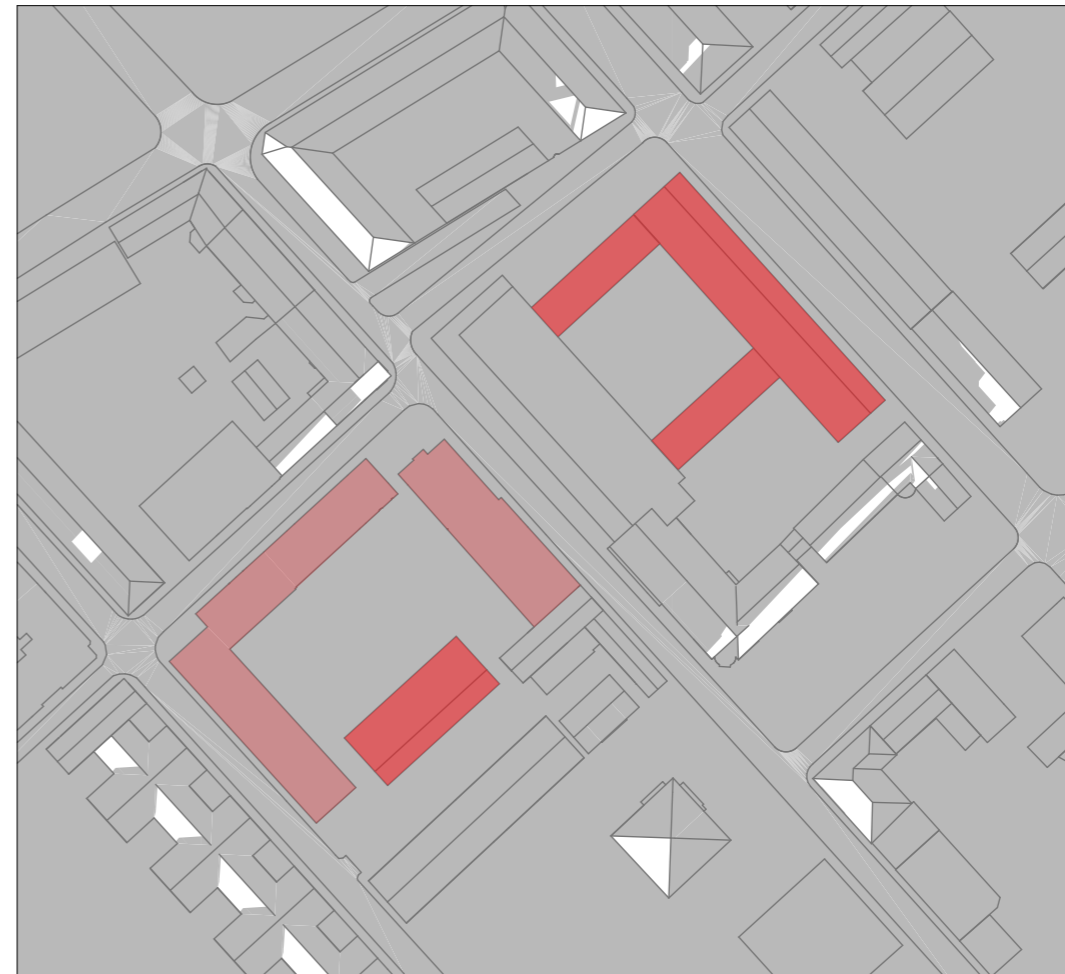
Solstudie

12/21
Vintersolstånd

12:00

16:00

■ Höjda befintliga byggnader

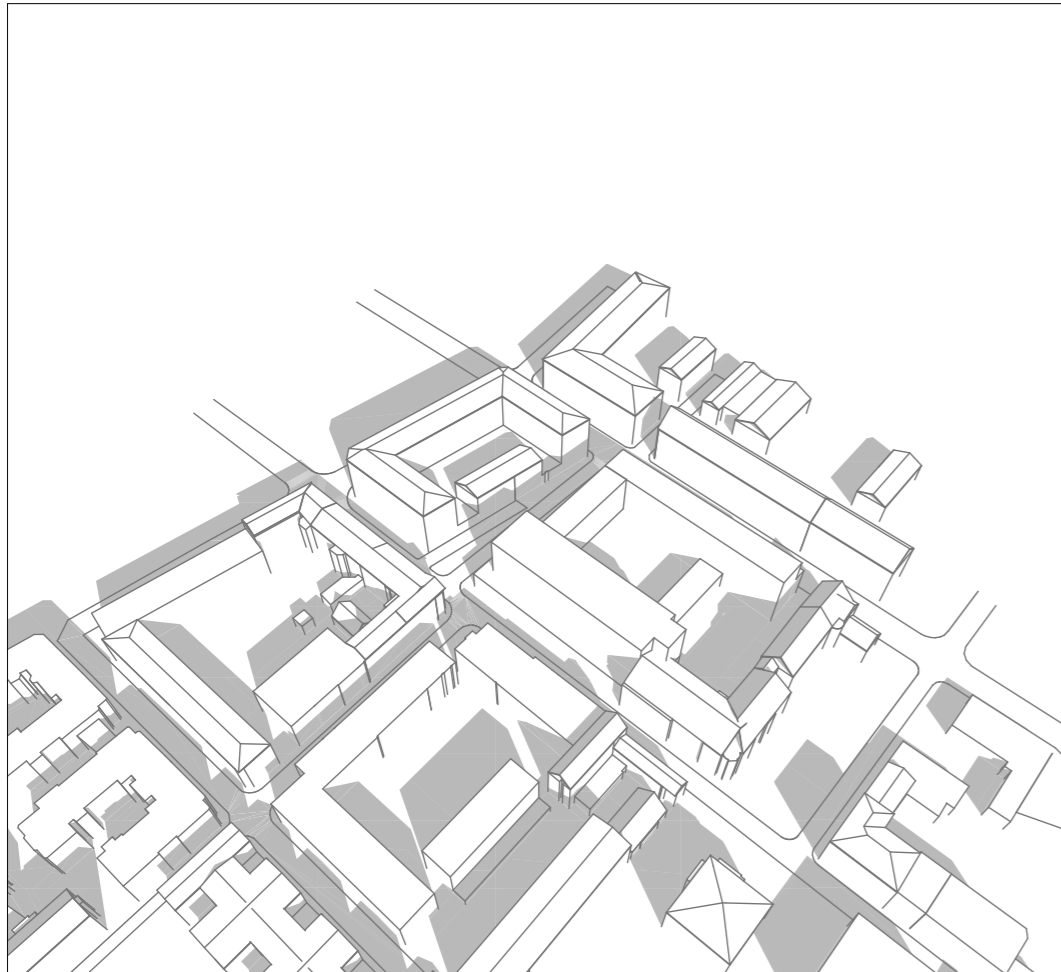
■ Nya byggnader

Samariterhemmet
Skala 1:2000
Johan Celsing Arkitektkontor
14/05/14

Solstudie

03/20
Vår- och höstdagjämning

12:00

16:00

